

Ηλίας Γ. Καρκανιάς - Έφη Ι. Σουλιώτου
Εκπαιδευτικοί

Εμπειρόνα

Γ' τάξη
Δημοτικού

τη Γλώσσα μου

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή μέρους ή του συνόλου του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.
(Ν. 2121/93 όπως έχει τροποποιηθεί σήμερα και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας)

Copyright: ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΑΡΚΑΝΙΑΣ & ΕΦΗ Ι. ΣΟΥΛΙΩΤΟΥ
ΔΩΡΟΘΕΟΥ 1
ΤΡΙΚΑΛΑ Τ.Κ. 42100

ΤΗΛΕΦΩΝΟ & FAX: 2 4 3 1 0 2 6 9 6 9
ΚΙΝΗΤΟ: 6 9 4 5 1 3 4 2 0 0
email: ikarkanias@sch.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΤΕΥΧΟΣ

Α΄ ΤΕΥΧΟΣ 1^η Ενότητα (Πάλι μαζί!)

1. Θαλασσινό σχολείο	1. Η πρόταση	σελ. 7
	2. Η τελεία (.)	
2. Επιστροφή στα θρανία	1. Ερωτηματικές προτάσεις	σελ. 9
	2. Το ερωτηματικό (;)	
3. Το σχολείο ταξιδεύει	1. Απλές προτάσεις	σελ. 11
	2. Απλές προτάσεις (Y-P)	
	3. Τα ουσιαστικά	
	4. Τα ρήματα	
4. Δημοτικό Σχολείο Τρικάλων Ημαθίας	1. Τα γένη και οι αριθμοί των ουσιαστικών	σελ. 14
	2. Το οριστικό άρθρο (ο - η - το)	
	3. Αλφαβητική κατάταξη λέξεων	
	4. Η παράγραφος	
5. Δεν είναι τρελοί οι δίδυμοι!	1. Οι πτώσεις	σελ. 17
	2. Η ονομαστική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό	
	3. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη «μαθαίνω»	
1^ο Επαναληπτικό		σελ. 20

Α΄ ΤΕΥΧΟΣ 2^η Ενότητα (Στο σπίτι και στη γειτονιά)

1. Αγαπητό μου ημερολόγιο	1. Τα είδη των ουσιαστικών	σελ. 22
	2. Τα ρήματα (Χρόνοι – Πρόσωπα)	
	3. Τα βοηθητικά ρήματα « είμαι » & « έχω » στον ενεστώτα	
2. Η φίλη μας η Αργυρώ	1. Ρήματα ενεργητικής και παθητικής φωνής	σελ. 27
	2. Κλίση ρήματος στην ενεργητική και παθητική φωνή	
	3. Αντίθετες λέξεις	
	4. Σύνθετες λέξεις με β΄ συνθετικό το ρήμα «γελώ»	
3. Τα παιδικά μας παιχνίδια	1. Η γενική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό	σελ. 31
	2. Τα επίθετα	
	3. Συλλαβισμός λέξεων με όμοια γράμματα	
4. Στη νέα μας γειτονιά	1. Οι βαθμοί του επιθέτου	σελ. 34
	2. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη «γειτονιά»	
	3. Τα επιρρήματα	
	4. Τα τοπικά επιρρήματα	
2^ο Επαναληπτικό		σελ. 37

Α΄ ΤΕΥΧΟΣ 3^η Ενότητα (Στη γη και στη θάλασσα)

1. Σπίτι με κήπον	1. Έκθλιψη – Αφαίρεση – Αποκοπή	σελ. 39
	2. Η παρομοίωση	
	3. Συνώνυμες λέξεις	
2. Γάτος από σπίτι ζητά νέα οικογένεια	1. Το αόριστο άρθρο (ένας – μια – ένα)	σελ. 42
	2. Η αιτιατική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό	
	3. Η κλητική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό	
	4. Προτάσεις (Y – P – A)	
	5. Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα	

3. Οι ακροβάτες της θάλασσας	1. Τα ομόηχα άρθρα « της » & « τις »	σελ. 56
	2. Οικογένειες λέξεων με παραγωγή και σύνθεση	
	3. Κυριολεξία – Μεταφορά	
	4. Αλφαβητική κατάταξη λέξεων	
4. Γη και θάλασσα	1. Το κόμμα (,) και η χρήση του	σελ. 59
	2. Τα αποσιωπητικά (...)	
5. Οι μικροί ταξιδιώτες ανεβαίνουν στο βουνό	1. Τα επίθετα	σελ. 61
	2. Η παρομοίωση	
	3. Διάκριση του χρονικού συνδέσμου « σαν »	
	4. Συνώνυμες λέξεις	
3° Επαναληπτικό		σελ. 63

Α΄ ΤΕΥΧΟΣ 4^η Ενότητα (Ο κόσμος γύρω μας)

1. Πώς υιοθετήσαμε ένα κομμάτι γης	1. Ουδέτερα ουσιαστικά σε –ο και σε –ι	σελ. 65
	2. Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε –υ	
	3. Τα ρήματα που τελειώνουν σε –ίζω	
	4. Οικογένειες λέξεων	
	5. Συνώνυμες λέξεις και φράσεις	
	6. Αλφαβητική κατάταξη λέξεων	
2. Τα χαρτιά ανακυκλώνονται	1. Τα ρήματα που τελειώνουν σε –ώνω	σελ. 69
	2. Οικογένειες λέξεων	
3. Το τετράδιο ζωγραφικής	1. Το τελικό (ν)	σελ. 71
	2. Οι μονοσύλλαβες λέξεις « που » και « πως »	
	3. Η μονοσύλλαβη λέξη « ή »	
4° Επαναληπτικό		σελ. 75

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ 1^η Ενότητα (Πολιτείες ντυμένες στα λευκά)

1. Η πόλη χάθηκε στο χιόνι (α)	1. Οι χρόνοι του ρήματος	σελ. 77
	2. Οι παροντικοί και παρελθοντικοί χρόνοι του ρήματος	
	3. Κλίση στην ενεργητική φωνή σε παροντικούς και παρελθοντικούς χρόνους	
	4. Τα βοηθητικά ρήματα « είμαι » & « έχω » στον παρατατικό	
	5. Τα χρονικά επιρρήματα	
	6. Αντίθετες λέξεις	
	7. Συνώνυμες λέξεις	
2. Η πόλη χάθηκε στο χιόνι (β)	1. Ο ενεστώτας, ο παρατατικός, ο αόριστος	σελ. 81
	2. Ο αόριστος στην ενεργητική φωνή	
	3. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό του αορίστου	
	4. Οι σύνδεσμοι	
	5. Τα είδη των προτάσεων	
	6. Σύνδεση προτάσεων με αιτιολογικούς συνδέσμους	
	7. Σύνδεση προτάσεων με χρονικούς συνδέσμους	
3. Τόσο χιόνι δεν ξανάγινε	1. Οι βαθμοί του επιθέτου	σελ. 91
	2. Ανώμαλα παραθετικά	
	3. Αρκτικόλεξα	
	4. Ελλειπτικές προτάσεις	
1° Επαναληπτικό		σελ. 96

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ 2^η Ενότητα (Ιστορίες του χειμώνα)

1. Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι	1. Οι αντωνυμίες	σελ. 99
2. Κάτω απ' το χιόνι	2. Προσωπικές αντωνυμίες	
	1. Το σχήμα προσωποποίηση	σελ. 103
	2. Το ομοιοκατάληκτο σχήμα	
	3. Ονομασία των συλλαβών	
	4. Ονομασία των λέξεων ανάλογα με τη θέση του τόνου	
	5. Συλλαβισμός – Κανόνες συλλαβισμού	
3. Ο εγωιστής γίγαντας	1. Κτητικές αντωνυμίες	σελ. 107
	2. Αντίθετα επίθετα	
	3. Ο παρατατικός και ο αόριστος στην ενεργητική φωνή	
	4. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη « πάγος »	
2^ο Επαναληπτικό		σελ. 111

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ 3^η Ενότητα (Ελα στην παρέα μας)

1. Αξέχαστα γενέθλια	1. Οι μελλοντικοί χρόνοι	σελ. 114
	2. Ο εξακολουθ. μέλλοντας και ο στιγμιαίος μέλλοντας	
	3. Το ρήμα γράφω σε όλους τους χρόνους	
	4. Οι συντομογραφίες π.μ. & μ.μ.	
2. Μικρομαγειρέματα	1. Οι εγκλίσεις των ρημάτων	σελ. 119
	2. Πώς σχηματίζεται η προστακτική ενεστώτα και αορίστου	
	3. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό του αορίστου	
	4. Τα τροπικά και τα χρονικά επιρρήματα	
3. Φτιάχνουμε προσκλήσεις	1. Σύνθετες λέξεις με α΄ συνθετικό το « τηλε- »	σελ. 124
	2. Το ουσιαστικό « όνομα » ως β΄ συνθετικό	
	3. Λέξεις με 2ν (vn)	
4. Από το ημερολόγιο του Ελτόν	1. Εγκλιτικές λέξεις ή εγκλιτικά	σελ. 128
	2. Σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο « ξε- »	
	3. Το θαυμαστικό (!)	
	4. Ευχές (ελλειπτικές προτάσεις)	
	5. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη « ημέρα »	
5. Το χαρούμενο λιβάδι	1. Η παύλα (-)	σελ. 134
	2. Το ερωτηματικό (;)	
	3. Σύνθετες λέξεις με α΄ συνθετικό την πρόθεση « κατά »	
	4. Συνώνυμες λέξεις	
	5. Επαυξημένες προτάσεις	
3^ο Επαναληπτικό		σελ. 137

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ 4^η Ενότητα (Άνθρωποι και μηχανές)

1. Φτιάξε μου ένα σιδερένιο άλογο	1. Το οριστικό άρθρο (ο – η – το)	σελ. 140
	2. Τα ομόηχα άρθρα « των » και « των »	
	3. Διάκριση οριστικών άρθρων και αδύνατων τύπων των προσωπικών αντωνυμιών	
	4. Το αόριστο άρθρο (ένας – μια – ένα)	
	5. Επίθετα σε -ένιος, -ένια, ένιο & -ινος, -ινη, -ινο	
2. Μηχανές του μέλλοντος	1. Ο παρατατικός και ο αόριστος στην ενεργητική φωνή	σελ. 145
3. Το ηλιακό λεωφορείο	1. Πώς σχηματίζεται η προστακτική ενεστώτα και αορίστου στην ενεργητ. φωνή από ρήματα σε -ίζω και ρήματα σε -ώ	σελ. 147
	2. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό του αορίστου	
	3. Οικογένειες λέξεων με τη λέξη « ήλιος »	

4. Στο Αττικό Μετρό	1. Οι εγκλίσεις των ρημάτων	σελ. 149
	2. Η ενεργητική μετοχή	
	3. Κλίση ρημάτων σε ενεστώτα και αόριστο σε όλες τις εγκλίσεις	
	4. Ρήματα με ανωμαλίες στις εγκλίσεις του αορίστου	
	5. Ομώνυμες λέξεις	
4^ο Επαναληπτικό		σελ. 155

Γ' ΤΕΥΧΟΣ

Γ' ΤΕΥΧΟΣ 1^η Ενότητα (Ήτανε μια φορά...)

1. Τα ταξίδια του παππού μου (α)	1. Η παράγραφος	σελ. 157
	2. Κυριολεξία – Μεταφορά	
	3. Τα ρήματα σε -άβω	
2. Τα ταξίδια του παππού μου (β)	1. Το επίθετο ο πολύς – η πολλή – το πολύ	σελ. 160
	2. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη « ταξίδι »	
3. Μια αληθινή ιστορία	1. Τα εθνικά ονόματα	σελ. 163
	2. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το « αερο- »	
	3. Συνώνυμες λέξεις	
4. Στο νησί του Αιόλου	1. Ο εξακολουθ. και ο στιγμιαίος μέλλοντας	σελ. 166
	2. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το επίθετο « πολύς »	
5. Γεια σου χαρά σου Βενετιά	1. Καταλήξεις εθνικών ονομάτων	σελ. 168
1^ο Επαναληπτικό		σελ. 172

Γ' ΤΕΥΧΟΣ 2^η Ενότητα (Του κόσμου το ψωμί)

1. Το πιο γλυκό ψωμί (α)	1. Παραθετικά επιθέτων	σελ. 175
	2. Θηλυκά ουσιαστικά σε -ισσα	
	3. Ευθύς και πλάγιος λόγος	
	4. Αντίθετες λέξεις	
2. Το πιο γλυκό ψωμί (β)	1. Τα εισαγωγικά (« ») και η διπλή τελεία (:)	σελ. 180
3. Ψωμί	1. Σύνθετα με α' συνθ. το « πρώτος,-η,-ο »	σελ. 182
	2. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ι	
4. Καλή όρεξη	1. Αντίθετες λέξεις	σελ. 183
5. Ο Καραγκιόζης φούρναρης	1. Υποκοριστικά	σελ. 184
	2. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -είο , που φανερώνουν τόπο	
	3. Τα επιφωνήματα	
2^ο Επαναληπτικό		σελ. 188

Γ' ΤΕΥΧΟΣ 3^η Ενότητα (Όλοι μια αγκαλιά)

1. Του κόσμου τα παιδιά	1. Ευθύς και πλάγιος λόγος	σελ. 192
	2. Ρήματα σε -αίνω, -εύω, -ώνω	
2. Βοηθάμε να γίνει καλύτερος ο κόσμος μας	1. Αρκτικόλεξα	σελ. 194
3. Η πτήση των γερανών	1. Τα αριθμητικά	σελ. 196
	2. Απόλυτα και τακτικά αριθμητικά	
4. Ένα παιδί γράφει στο θεό	1. Προτάσεις επιθυμίας	σελ. 203
3^ο Επαναληπτικό		σελ. 206

1. Θαλασσινό σχολείο

Μελέτη συντακτικού και γραμματικού φαινομένου

1. Η πρόταση

Πρόταση λέγεται ένα σύντομο κομμάτι του λόγου με ολοκληρωμένο νόημα.

- ✓ Η πρόταση αποτελείται από λέξεις που μπαίνουν σε κανονική σειρά. Η κάθε λέξη παίζει το δικό της ρόλο, έχει την ιδιαίτερη σημασία της και με τον γραμματικό τύπο που έχει, δίνει κάτι από το όλο μήνυμα της πρότασης.

Ο μαθητής γράφει.

- Η λέξη **ο μαθητής** έχει τη σημασία της, το γραμματικό της τύπο (κοινό συγκεκριμένο ουσιαστικό, στην ονομαστική ενικού αριθμού) και ο ρόλος της είναι να δείξει ποιος κάνει την ενέργεια.
- Η λέξη **γράφει** έχει τη σημασία της, το γραμματικό της τύπο (ρήμα, στην ενεργητική φωνή, στο γ' πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα) και ο ρόλος της είναι να δείξει ποια ενέργεια κάνει ο μαθητής.

- ✓ Όταν γράφουμε μια πρόταση, **αρχίζουμε πάντα με κεφαλαίο και εκεί που τελειώνει η πρόταση βάζουμε τελεία.**

2. Η τελεία (.)

Η τελεία (.) είναι ένα από τα **11 σημεία στίξης** (τελεία, άνω τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή τελεία, παρένθεση, αποσιωπητικά, παύλα, διπλή παύλα, εισαγωγικά).

Τελεία βάζουμε στο τέλος μιας πρότασης. Με την τελεία δείχνουμε ότι πρέπει να σταματήσει λίγο η φωνή.

Μετά την τελεία γράφουμε με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα της πρώτης λέξης.

Ο πατέρας αγόρασε καινούργιο αυτοκίνητο. Είπε πως θα μας πάει μια βόλτα.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράφεις προτάσεις, βάζοντας τις λέξεις σε μια σειρά.

(κάθεται, στο, παππούς, Ο, δίπλα, τζάκι)

.....

(ορθογραφία, στο, Η, γράφει, μαθήτρια, την, σχολείο)

.....

(μαθητές, Το, έτρεξαν, πρώτο, χαρά, με, χτύπησε, οι, κουδούνι, και)

.....

2. Να τονίσεις τις προτάσεις.

Το καλοκαιρι πηγαμε στο νησι του θειου μας και περασαμε υπεροχα.

Ο γειτονας μαλωσε τα παιδια που επαιζαν στο οικοπεδο.

Το αυτοκινητο μου ειναι πολυ γρηγορο και το θαυμαζουν ολοι.

3. Να διαβάσεις το κείμενο και να το ξαναγράψεις σωστά, αρχίζοντας με κεφαλαίο και βάζοντας τελεία όπου πρέπει.

πέρασε το καλό καλοκαιράκι ο Σεπτέμβριος έφτασε και τα σχολεία άνοιξαν όλα τα παιδιά τρέχουν χαρούμενα με τις τσάντες στο χέρι οι δάσκαλοι τους περιμένουν να τους αγκαλιάσουν μια καινούρια χρονιά αρχίζει

.....

.....

.....

.....

.....

Μελέτη συντακτικού και γραμματικού φαινομένου

1. Ερωτηματικές προτάσεις

Ερωτηματικές προτάσεις λέγονται οι προτάσεις με τις οποίες εκείνος που μιλάει εκφράζει μια ερώτηση, για να πληροφορηθεί κάτι που δεν ξέρει.

- Ποιος πότισε τα δέντρα;
- Τι αγόρασες;
- Ο παππούς τα πότισε.
- Αγόρασα γλυκά.

➤ Οι ερωτηματικές προτάσεις στον προφορικό λόγο διακρίνονται από το ανέβασμα του τόνου της φωνής και στο γραπτό λόγο συνοδεύονται από ερωτηματικό (;).

Οι ερωτήσεις διατυπώνονται καλύτερα με τις ερωτηματικές λέξεις: **τι; πού; πώς; πόσο; πότε; γιατί; ποιος;**

2. Το ερωτηματικό (;)

Το ερωτηματικό (;) είναι ένα από τα 11 σημεία στίξης (τελεία, άνω τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή τελεία, παρένθεση, αποσιωπητικά, παύλα, διπλή παύλα, εισαγωγικά).

Το ερωτηματικό (;) το σημειώνουμε στο τέλος μιας ερωτηματικής φράσης. Ύστερα από ερωτηματικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα. Αν η φράση συνεχίζεται τότε αρχίζουμε με μικρό γράμμα.

Γιατί έφυγες; Ποιος σε μάλωσε;

Πόσα πούλησες; ρώτησε το αφεντικό.

Μάθε κι αυτό

αίθουσα: Μεγάλος και κλειστός χώρος που προσφέρεται για συγκεντρώσεις πολλών ατόμων. Οι μαθητές μπήκαν στην αίθουσα διδασκαλίας.

τάξη:

- ✓ Αίθουσα διδασκαλίας
- ✓ Οι μαθητές της ίδιας τάξης.
- ✓ Σειρά, ευπρέπεια, πειθαρχία

Οι μαθητές μπήκαν στην τάξη.
Η Γ΄ τάξη πήγε εκδρομή.
Οι μαθητές μπήκαν με τάξη στην αίθουσα.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τον παρακάτω διάλογο, προσποιούμενος ότι είσαι ένας ιχθυέμπορος, ο κυρ Περικλής, και θέλεις να εξυπηρετήσεις τον κ. Αχιλλέα. (Βάλε τελεία και ερωτηματικό όπου πρέπει.)

- Καλημέρα, κυρ Περικλή () Τι κάνεις ()
.....
- Βλέπω έχεις καλά ψάρια σήμερα () Είναι φρέσκα ()
.....
- Θα ήθελα να αγοράσω τρία κιλά () Τι μου προτείνεις ()
.....
- Ναι, περιμένω συγγενείς της γυναίκας μου, σήμερα το μεσημέρι ()
.....
- Τι να σου πω, δεν ξέρω () Βοήθησέ με λιγάκι () Είναι φρέσκα τα μπαρμπούνια ()
.....
- Βάλε μου τότε μισό κιλό παραπάνω ()
.....
- Ευχαριστώ πολύ κυρ Περικλή ()
.....

2. Να γράφεις προτάσεις με τις λέξεις: αίθουσα και τάξη.

(αίθουσα)

(τάξη) (σημαίνει: αίθουσα)
.....

(σημαίνει: πειθαρχία)
.....

(σημαίνει: μαθητές της ίδιας τάξης)
.....

Μελέτη συντακτικών και γραμματικών φαινομένων

1. Απλές προτάσεις

Απλές προτάσεις λέγονται οι προτάσεις στις οποίες υπάρχουν μόνο οι κύριοι όροι.

Οι κύριοι όροι είναι:

α. Το υποκείμενο, δηλαδή οι λέξεις ή η λέξη, που φανερώνει για ποιον γίνεται λόγος μέσα στην πρόταση (οι αθλητές, ο δάσκαλος, η Μυρτώ, (αυτή), (εσύ)).

β. Το κατηγορημα, δηλαδή οι λέξεις ή η λέξη, η οποία φανερώνει εκείνο που λέγεται μέσα στην πρόταση για το υποκείμενο (έτρεχαν, γράφει την άσκηση, είναι δασκάλα, είναι θυμωμένη, πάρε).

παραδείγματα

Οι αθλητές έτρεχαν.

Ο δάσκαλος γράφει την άσκηση.

Η Μυρτώ είναι δασκάλα.

(αυτή*) Είναι θυμωμένη.

(εσύ*) Πάρε.

(*Το υποκείμενο εννοείται εύκολα από την κατάληξη του ρήματος.)

2. Απλές προτάσεις (Υ-Ρ)

Ο γεωργός οργώνει.

υποκείμενο
(ποιος ενεργεί;)

ρήμα
(τι κάνει;)

Το υποκείμενο είναι
άρθρο + ουσιαστικό

- Το υποκείμενο το βρίσκουμε, αν απαντήσουμε στην ερώτηση: **ποιος;** (ποιος οργώνει; ο γεωργός)
- Το ρήμα το βρίσκουμε, αν απαντήσουμε στην ερώτηση: **τι κάνει;** (τι κάνει ο γεωργός; οργώνει)

3. Τα ουσιαστικά

Ουσιαστικά λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπα (ανθρώπους), ζώα, πράγματα, ενέργεια (πράξη), ιδιότητα, κατάσταση, αλλά και επιστήμες, φυσικά φαινόμενα, σχέσεις.

(πρόσωπο)	πατέρας, θείος, Σωκράτης, φίλος
(ζώο)	γάτα, αλεπού, κουνέλι, πουλί
(πράγμα)	τραπέζι, βιολί, πιρούνι, δέντρο
(ενέργεια)	τρέξιμο, ψάρεμα, ράψιμο
(ιδιότητα)	
χάρισμα:	ευγένεια, σοβαρότητα
ελάττωμα:	τεμπελιά, φλυαρία
(κατάσταση)	
συναίσθημα:	πόνος, χαρά, λύπη,
κατάσταση:	ύπνος, ξεκούραση, ησυχία
(επιστήμη)	φυσική, χημεία, μαθηματικά
(φυσικό φαινόμενο)	βροχή, χαλάζι, χιόνι, αστραπή
(συγγένεια)	οικογένεια

Η **ιδιότητα** φανερώνει κάτι **μόνιμο**.

Η **κατάσταση** φανερώνει κάτι το **προσωρινό** και παροδικό.

4. Τα ρήματα

Ρήματα λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν ότι κάποιος κάνει κάτι (ενεργεί) ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Ο μαθητής τρέχει .	(κάνει κάτι, ενεργεί)
Το δέντρο καίγεται .	(παθαίνει κάτι)
Η αρκούδα κοιμάται .	(βρίσκεται σε μια κατάσταση)

Μάθε κι αυτό

βιβλιοπωλείο: Το κατάστημα στο οποίο πουλιούνται βιβλία.

*Οι μαθητές αγόρασαν βιβλία από το **βιβλιοπωλείο**.*

δημοτική βιβλιοθήκη: Ίδρυμα που ανήκει στο Δήμο, έχει μεγάλη συλλογή βιβλίων, και τα διαθέτει για κοινή χρήση.

*Οι μαθητές επισκέφτηκαν τη **δημοτική βιβλιοθήκη** και δανείστηκαν βιβλία.*

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις το ρήμα που ταιριάζει σε κάθε πρόταση.

(άνοιξαν, πλέκει, ζωγραφίζει, τραγουδούν)

Οι μαθητές η γιαγιά.
Τα σχολεία ο ζωγράφος.

2. Να βάλεις το ουσιαστικό με το άρθρο που ταιριάζει στις προτάσεις.

(μαθήτρια, ποιητής, δέντρο, χτίστης)

..... ανθίζει. Γράφει
..... απαγγέλλει. Χτίζει

3. Να κάνεις προτάσεις του τύπου (Y-P).

Να γράψεις τα υποκείμενα και τα ρήματα των προτάσεων στον πίνακα:

(διαιτητής - τρέχω)
(γράφω - φοιτητής)
(μαγειρεύω - μητέρα)
(παπούς - ποτίζω)

υποκείμενο	ρήμα

4. Να τοποθετήσεις την κάθε λέξη στη στήλη που ταιριάζει.

(πατέρας, λαγός, μολύβι, πλύσιμο, δυστυχία, αξιοπρέπεια, Ελένη, άλογο, μηχανή, κούραση, σκάψιμο, μετριοφροσύνη)

πρόσωπο	ζώο	πράγμα	ενέργεια	ιδιότητα	κατάσταση

5. Να ξεχωρίσεις τα ρήματα από τα ουσιαστικά.

(παίζω, κυνηγός, παιδί, γράφω, αυτοκίνητο, χαρά, διαβάζω, αλεπού, αγαπώ, βιολί)

ρήματα
ουσιαστικά

*Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων***1. Τα γένη και οι αριθμοί των ουσιαστικών**

α. Τα ουσιαστικά έχουν τρία γένη: το αρσενικό, το θηλυκό, το ουδέτερο.

- Τα **αρσενικά** έχουν το άρθρο «ο» : ο θείος, ο σκύλος, ο τοίχος
- Τα **θηλυκά** έχουν το άρθρο «η» : η γιαγιά, η γάτα, η εξοχή
- Τα **ουδέτερα** έχουν το άρθρο «το» : το παιδί, το πουλί, το δώρο

β. Τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς: τον ενικό αριθμό και τον πληθυντικό αριθμό.

Τον **ενικό αριθμό**, όταν μιλάμε για ένα πρόσωπο, ζώο, πράγμα ...κτλ.

Τον **πληθυντικό αριθμό**, όταν μιλάμε για πολλά πρόσωπα, ζώα, πράγματα ...κτλ.

Ενικός αριθμός: ο φίλος, η γάτα, το βιολί
Πληθυντικός αριθμός: οι φίλοι, οι γάτες, τα βιολιά

2. Το οριστικό άρθρο (ο – η – το)

Το οριστικό άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για γνωστά, συγκεκριμένα και ορισμένα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

✓ Η κλίση του οριστικού άρθρου.

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ενικός αριθμός			
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	το(ν)	τη(ν)	το
Κλητική	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός			
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα
Κλητική	-	-	-

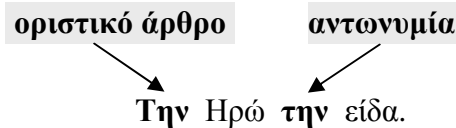

- ✓ Το οριστικό άρθρο δεν έχει κλητική. Όταν το όνομα βρίσκεται στην κλητική, το μεταχειριζόμαστε χωρίς άρθρο. *Έλα, Περικλή.
Φύγε, πόνε, από πάνω μου.*

❖ ΠΡΟΣΟΧΗ

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε το οριστικό άρθρο με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας (τον, την, τις...).

Το άρθρο μπαίνει πάντα πριν από τα ονόματα, ενώ η αντωνυμία πριν από τα ρήματα.

3. Αλφαβητική κατάταξη λέξεων

- ✓ Αλφαβητική κατάταξη με βάση τα πρώτα γράμματα.

Έχουμε να κάνουμε αλφαβητική κατάταξη στις λέξεις: (*δέμα, άδειος*)

Πρώτα θα μπει η λέξη άδειος και μετά η λέξη δέμα, γιατί η λέξη άδειος αρχίζει από *α*, ενώ η λέξη δέμα αρχίζει από *δ*.

Το *α* είναι *πριν* από το *δ* στο **ελληνικό αλφάβητο**.

- Έτσι, με αλφαβητική κατάταξη, έχουμε: *άδειος, δέμα*

4. Η παράγραφος

Τι είναι παράγραφος;	Παράγραφος είναι ένα μικρό ή μεγάλο κομμάτι ενός γραπτού, στο οποίο αναπτύσσεται μια και μόνη σκέψη, ιδέα ή άποψη.
Γιατί χρησιμοποιούμε τις παραγράφους;	Όταν γράφουμε πρέπει, αυτά που θα γράψουμε, να τα γράψουμε με τέτοιο τρόπο, ώστε να τα καταλαβαίνουν οι άλλοι. Γι' αυτό πρέπει τις σκέψεις μας να τις γράψουμε με σειρά - κι όχι ανακατεμένες - σε παραγράφους. Έτσι, το κείμενο θα φαίνεται όμορφο και θα έχει τάξη.
Τι αποτελούν πολλές παράγραφοι μαζί;	Οι πολλές παράγραφοι μαζί σε ένα κείμενο, δίνουν ολοκληρωμένο το κείμενο και αναπτύσσουν το θέμα απ' όλες τις πλευρές.
Πώς αρχίζει μια παράγραφος;	Όταν αρχίζει μια παράγραφος, αφήνουμε κάποιο περιθώριο και η φράση αρχίζει με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα.
Από τι αποτελούνται οι παράγραφοι;	Οι παράγραφοι αποτελούνται από προτάσεις, στις οποίες αναπτύσσεται μια και μόνη σκέψη, ιδέα ή άποψη. Έτσι οι προτάσεις της παραγράφου συνδέονται μεταξύ τους νοηματικά. Διαβάζοντας χωριστά την κάθε παράγραφο ενός κειμένου, μπορούμε να γράψουμε έναν πλαγιότιτλο.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να βάλεις τα ουσιαστικά στη στήλη που πρέπει και με το άρθρο που ταιριάζει.

(οδηγοί, χορευτές, φωνή, τραπέζια, τοίχος, λύκος, χάρες, δάσκαλοι, οδοί, λύτες, παιδιά, λουλούδια, πόδι, κύμα, πηγή)

αρσενικά	θηλυκά	ουδέτερα

2. Να συμπληρώσεις το άρθρο μπροστά από τα ουσιαστικά και να τα μεταφέρεις στον άλλο αριθμό.

... έμπορος	⇒
.....	⇐	... μητέρες
... πουλί	⇒
.....	⇐	... οικοδόμοι
... τύχη	⇒
.....	⇐	... πατίνια

3. Να βάλεις με αλφαβητική κατάταξη τις λέξεις:

- (χέρι, κρέμα, άθλημα, πόδια, γάτα, βιδώνω, ώρα)

.....

4. Να ξαναγράψεις το κείμενο χωρίζοντάς το σε 3 παραγράφους:

Πόση στενοχώρια είχα, όταν ήταν κακοκαιρία και δεν μπορούσα να τρέξω έξω! Και πιο πολύ, όταν ήμουν πέντε ή έξι χρονών, που κρουολόγησα και μ' έκλεισαν αρκετό καιρό μέσα. Είχα βγει κι εγώ να δω το ποτάμι, που από μια μεγάλη βροχή είχε φουσκώσει και πλημμύρισε. Το ποτάμι ήταν αγνώριστο. Έτρεχε πλημμυρισμένο, μουγκρίζοντας σαν άγριο θηρίο.

-

.....

-

.....

-

.....

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι πτώσεις

Τα κλιτά μέρη του λόγου (άρθρο – ουσιαστικό – επίθετο – αντωνυμία – μετοχή), καθώς κλίνονται, παρουσιάζουν διάφορους τύπους, που λέγονται πτώσεις.

Οι πτώσεις είναι τέσσερις: η ονομαστική, η γενική, η αιτιατική, η κλητική.

παραδείγματα

Ο κηπουρός σκάβει. (ονομαστική)

Το καπέλο **του** κηπουρού. (γενική)

Είδα **τον** κηπουρό. (αιτιατική)

Έλα, κηπουρέ. (κλητική)

2. Η ονομαστική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό

Ονομαστική είναι η πτώση με την οποία απαντούμε στην ερώτηση **ποιος**;

Ο κηπουρός σκάβει.

(**Ποιος** σκάβει;

ονομαστική ενικού

ο κηπουρός)

Η δασκάλα διαβάζει.

(**Ποια** διαβάζει;

η δασκάλα)

Το παιδί παίζει.

(**Ποιο** παίζει;

το παιδί)

ονομαστική πληθυντικού

Οι κηπουροί σκάβουν.

(**Ποιοι** σκάβουν;

οι κηπουροί)

Οι δασκάλες διαβάζουν.

(**Ποιες** διαβάζουν;

οι δασκάλες)

Τα παιδιά παίζουν.

(**Ποια** παίζουν;

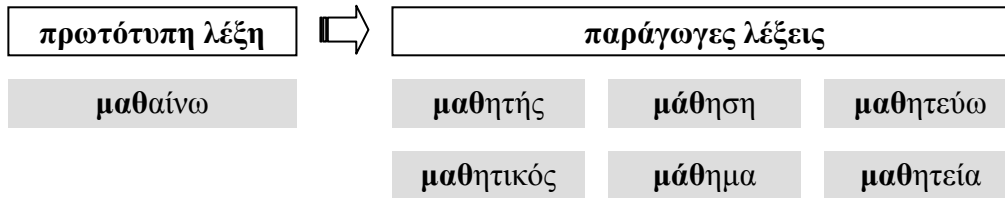
τα παιδιά)

✓ Η ονομαστική είναι η πτώση στην οποία βρίσκεται το υποκείμενο.

3. Οικογένεια λέξεων (με παραγωγή) με τη λέξη « μαθαίνω »

Παραγωγή λέγεται το γραμματικό φαινόμενο κατά το οποίο δημιουργείται μια λέξη από μια άλλη λέξη, με τη βοήθεια μιας κατάληξης.

- ◆ Η λέξη, από την οποία παράγεται μια άλλη λέξη, λέγεται **πρωτότυπη**.
- ◆ Η λέξη, που παράγεται από την πρωτότυπη, λέγεται **παράγωγη**.

Οι λέξεις *μαθητής, μαθητικός, μάθηση, μάθημα, μαθητεύω, μαθητεία* έγιναν απ' τη λέξη *μαθαίνω* με παραγωγή. Οι παράγωγες αυτές λέξεις αποτελούν μια οικογένεια λέξεων.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα παρακάτω ουσιαστικά στον άλλο αριθμό σε πτώση ονομαστική.

ενικός αριθμός	⇒	πληθυντικός αριθμός		ενικός αριθμός	⇐	πληθυντικός αριθμός
ο νικητής	➤	⇐	οι αθλητές
ο λύκος	➤	⇐	οι δήμαρχοι
ο ταμίας	➤	⇐	οι λοχίες
η γυναίκα	➤	⇐	οι πατάτες
η φωνή	➤	⇐	οι κλωστές
το πλοίο	➤	⇐	τα πόδια
το χέρι	➤	⇐	τα ελικόπτερα

2. Να γράψεις τα παρακάτω ουσιαστικά σε πτώση ονομαστική (με το άρθρο) και στους δύο αριθμούς.

(κάτοικος, ημέρες, παιδιά, τύχη, κουτί, έμποροι)

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο

3. Να γράψεις το γένος και την πτώση των ουσιαστικών.

	γένος	αριθμός	πτώση
ο πιλότος
τα δέντρα
οι πόρτες
το πουλί
η κυρία
ο πατέρας

4. Να σχηματίσεις οικογένειες λέξεων με παραγωγή.

- ψαράς

.....

- άνθος

.....

Α' Τεύχος 1ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να κυκλώσεις το υποκείμενο και να υπογραμμίσεις το ρήμα στις προτάσεις.

Ο δάσκαλος γράφει. Γυμνάζονται οι αθλητές. Η μητέρα μαγειρεύει.

Το υποκείμενο το βρίσκουμε απαντώντας στην ερώτηση:

Το ρήμα το βρίσκουμε απαντώντας στην ερώτηση:

2. Στις παρακάτω προτάσεις να συμπληρώσεις τη λέξη που λείπει.

Τα κελαηδούν ωραία.

Ο μαγειρεύει στην κουζίνα.

Τα ρίχνουν τα φύλλα τους.

Πώς λέγεται
το ουσιαστικό
που συμπλήρωσες;

3. Στις παρακάτω προτάσεις να συμπληρώσεις τη λέξη που λείπει.

Η καρδιά μου δυνατά..

Τα σχολεία το Σεπτέμβριο.

Οι καμπάνες δυνατά.

Πώς λέγεται η λέξη που
συμπλήρωσες;

4. Να τοποθετήσεις την κάθε λέξη στη στήλη που ταιριάζει:

(χαρά, ευγένεια, αστραπή, τρέξιμο, θείος, γάτα, μπαούλο, φυσική)

πρόσωπο	ζώο	πράγμα	ενέργεια
ιδιότητα	κατάσταση	επιστήμη	φυσικό φαινόμενο

5. Να ξεχωρίσεις τα ουσιαστικά από τα ρήματα.

(γιατρός, παίζουν, αλεπού, φίλες, τρέχει, βρέχομαι, προύνια, δροσίζονται)

(ουσιαστικά)

(ρήματα)

6. Να γράψεις το γένος και την πτώση των ουσιαστικών.

	γένος	αριθμός	πτώση
ο κόσμος →
τα ποτήρια →
οι κόρες →
το αστέρι →
η χαρά →
ο φύλακας →

7. Να κλίνεις το οριστικό άρθρο (ο – η – το).

Ενικός Αριθμός			
(πτώσεις)	(αρσενικό)	(θηλυκό)	(ουδέτερο)
Πληθυντικός αριθμός			

8. Να σχηματίσεις οικογένεια λέξεων.

πέτρα,

9. Να βάλεις τόνους, τελεία ή ερωτηματικό, όπου χρειάζεται.

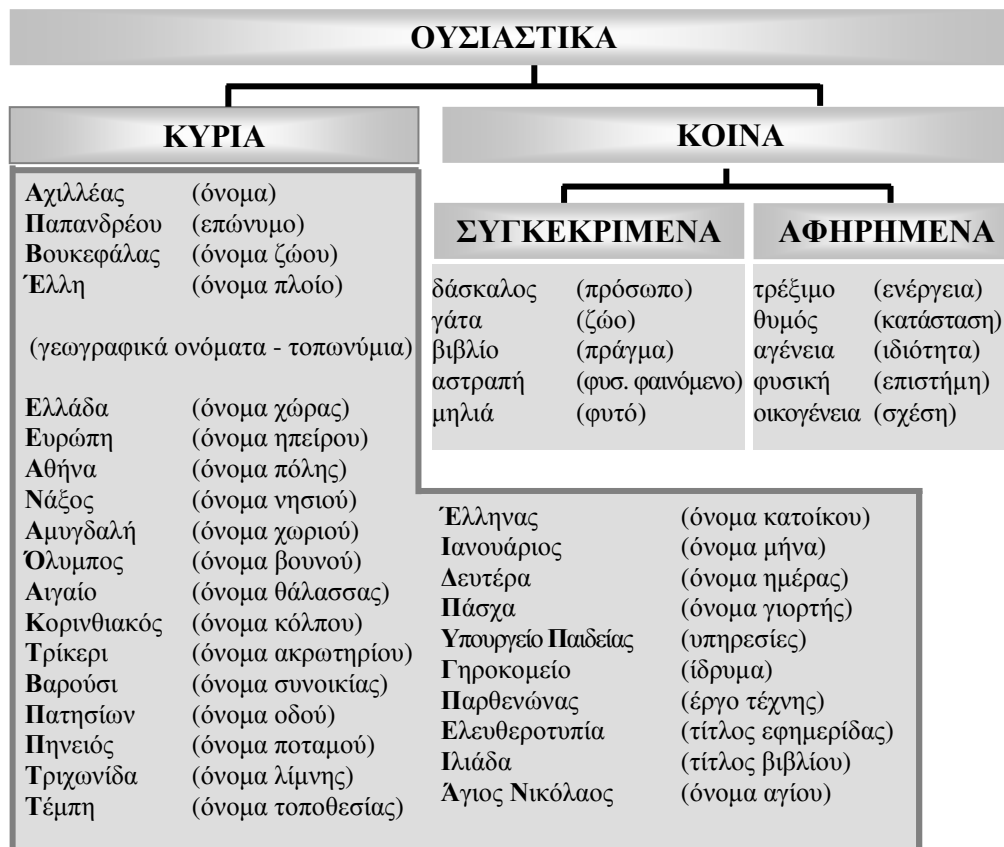
Ο Ποντιος μπαινει στο κουρειο και ρωτα τον κουρεα:

- Ποσο κανει το κοψιμο των μαλλιων
- Δεκα ευρω
- Και το ξυρισμα
- Πεντε ευρω
- Ε, τοτε ξυρισε μου το κεφαλι

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Τα είδη των ουσιαστικών

* Τα **κύρια ονόματα** φανερώνουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα και γράφονται με **κεφαλαίο το πρώτο γράμμα**.

2. Τα ρήματα

Ρήματα λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν ότι κάποιος (ένα πρόσωπο ή ένα ζώο ή ένα πράγμα) ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

α. **Ο Μιλτιάδης σκάβει.**

Η λέξη **σκάβει** φανερώνει ότι **ο Μιλτιάδης** κάνει κάτι, δηλαδή ενεργεί.

β. **Το χαρτί σκίστηκε.**

Η λέξη **σκίστηκε** φανερώνει ότι **το χαρτί** έπαθε κάτι, δηλαδή δέχεται μια ενέργεια.

γ. **Το παιδί λυπάται.**

Η λέξη **λυπάται** φανερώνει ότι **το παιδί** βρίσκεται σε μια κατάσταση.

A. Οι χρόνοι του ρήματος

Οι τύποι του ρήματος που φανερώνουν πότε γίνεται μια ενέργεια λέγονται χρόνοι του ρήματος.

Οι χρόνοι είναι τριών ειδών:

- **Παροντικοί χρόνοι** (χρόνοι που φανερώνουν το παρόν)
- **Παρελθοντικοί χρόνοι** (χρόνοι που φανερώνουν το παρελθόν)
- **Μελλοντικοί χρόνοι** (χρόνοι που φανερώνουν το μέλλον)

ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

α. **Ο ενεστώτας** φανερώνει κάτι που γίνεται τώρα εξακολουθητικά χωρίς διακοπή ή με διακοπές (με επανάληψη).

*Από το πρωί **γράφω** ασταμάτητα.*

*Κάθε απόγευμα **γράφω** στον υπολογιστή του.*

β. **Ο παρακείμενος** φανερώνει ότι κάτι έχει γίνει στο παρελθόν και είναι τώρα τελειωμένο.

***Έχω γράψει** τα προβλήματα.*

ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

α. **Ο παρατατικός** φανερώνει κάτι που γινόταν στο παρελθόν εξακολουθητικά χωρίς διακοπές ή με διακοπές (με επανάληψη).

*Διόρθωνα αυτά που **έγραφα**.*

*Κάθε μέρα **έγραφα** κι από λίγο.*

- β. Ο **αόριστος** φανερώνει ότι κάτι έγινε στο παρελθόν και παρουσιάζεται σαν να έγινε σε μια στιγμή, χωρίς συνέχεια ή επανάληψη.

Έγραψα υπέροχα στο χωριό.

- γ. Ο **υπερσυντέλικος** φανερώνει ότι κάτι ήταν τελειωμένο στο παρελθόν πριν γίνει κάτι άλλο.

Είχα γράψει στο σχολείο πριν από εσένα.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

- α. Ο **εξακολουθητικός μέλλοντας** φανερώνει κάτι που θα γίνεται στο μέλλον εξακολουθητικά χωρίς διακοπή ή με διακοπές (με επανάληψη).

Όλο το πρωί θα γράφω.

Κάθε Πάσχα θα γράφω ποιήματα.

- β. Ο **στιγμιαίος μέλλοντας** φανερώνει ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον και παρουσιάζεται σαν να πρόκειται να γίνει σε μια στιγμή.

Αύριο θα γράψω το γράμμα.

- γ. Ο **συντελεσμένος μέλλοντας** φανερώνει ότι κάτι θα είναι τελειωμένο στο μέλλον, αφού πρώτα γίνει κάτι άλλο.

Θα έχω γράψει το απόγευμα.

B. Αριθμοί του ρήματος

Αριθμός του ρήματος λέγεται ο τύπος του ρήματος, που φανερώνει αν το υποκείμενό του είναι ένα ή πολλά πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

Οι αριθμοί στα ρήματα, όπως και στα ονόματα, είναι δύο:

- ο **ενικός**, όταν το υποκείμενο είναι ένα.
- ο **πληθυντικός**, όταν τα υποκείμενα είναι πολλά.

- ✓ Ο αριθμός του ρήματος φανερώνεται από τις ξεχωριστές καταλήξεις που παίρνει το ρήμα.

Ενικός αριθμός	Γράφω	το	κείμενο.	(Το υποκείμενο είναι ένα.)
	Γράφεις	το	κείμενο.	(Το υποκείμενο είναι ένα.)
	Γράφει	το	κείμενο.	(Το υποκείμενο είναι ένα.)
Πληθυντικός αριθμός	Γράφουμε	το	κείμενο.	(Τα υποκείμενα είναι πολλά.)
	Γράφετε	το	κείμενο.	(Τα υποκείμενα είναι πολλά.)
	Γράφουν	το	κείμενο.	(Τα υποκείμενα είναι πολλά.)

Γ. Πρόσωπα του ρήματος

Πρόσωπο του ρήματος λέγεται ο ρηματικός τύπος που φανερώνει το πρόσωπο της ομιλίας.

Τα πρόσωπα του ρήματος είναι τρία: **το πρώτο πρόσωπο, το δεύτερο πρόσωπο και το τρίτο πρόσωπο.**

- ✓ Τα πρόσωπα του ρήματος φανερώνονται από τις ξεχωριστές καταλήξεις που παίρνει το ρήμα.

Προσέχω πώς κλίνεται το ρήμα **γράφω** στην οριστική του ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	γράφω
	β' πρόσωπο	εσύ	γράφεις
	γ' πρόσωπο	αυτός	γράφει
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	γράφουμε
	β' πρόσωπο	εσείς	γράφετε
	γ' πρόσωπο	αυτοί	γράφουν

3. Τα βοηθητικά ρήματα « είμαι » και « έχω » στον ενεστώτα

Τα βοηθητικά ρήματα μας βοηθούν να σχηματίσουμε κάποιους χρόνους.

Προσέχω πώς κλίνεται τα ρήματα « **είμαι** » και « **έχω** » στην οριστική του ενεστώτα:

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	είμαι	έχω
	β' πρόσωπο	εσύ	είσαι	έχεις
	γ' πρόσωπο	αυτός	είναι	έχει
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	είμαστε	έχουμε
	β' πρόσωπο	εσείς	είστε	έχετε
	γ' πρόσωπο	αυτοί	είναι	έχουν

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να χωρίσεις τα κύρια ονόματα σε ομάδες και να τα γράφεις σωστά.

(όλυμπος, ευρώπη, βόλος, καρποχώρι, αθηναίος, κρήτη, μεσόγειος θάλασσα, νέα, σπερχειός, πάσχα, υλίκη, αίγυπτος, παγασητικός κόλπος, τέμπη, οδύσσεια, αθηνά, καρυάτιδες, αγία αικατερίνη, δευτέρα, ιούλιος, ίκαρος, ορφανοτροφείο)

Ήπειροι	Χώρες	Πόλεις	Χωριά
Κάτοικοι	Νησιά	Θάλασσες	Ποτάμια
Λίμνες	Κόλποι	Βουνά	Τοποθεσίες
Τίτλοι βιβλίων	Τίτλοι εφημερίδων	Ιδρύματα	Υπηρεσίες
Γιορτές	Έργα τέχνης	Ονόματα αγίων	Ονόματα ανθρώπων
Ημέρες	Μήνες	Ονόματα πλοίων - αεροπλάνων	

2. Να κλίνεις τα βοηθητικά ρήματα « είμαι » και « έχω ».

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ
	β' πρόσωπο	εσύ
	γ' πρόσωπο	αυτός
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς
	β' πρόσωπο	εσείς
	γ' πρόσωπο	αυτοί

3. Να κλίνεις το ρήμα « δένω » στον ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ
	β' πρόσωπο	εσύ
	γ' πρόσωπο	αυτός
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς
	β' πρόσωπο	εσείς
	γ' πρόσωπο	αυτοί

2. Η φίλη μας η Αργυρώ

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Ρήματα ενεργητικής και παθητικής φωνής

Στην **ενεργητική φωνή** ανήκουν τα **ρήματα που τελειώνουν σε -ω** στο πρώτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα.

Στην **παθητική φωνή** ανήκουν τα **ρήματα που τελειώνουν σε -μαι** στο πρώτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα.

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
δένω	δένομαι
δροσίζω	δροσίζομαι
κλειδώνω	κλειδώνομαι
αγαπώ	αγαπιέμαι

✓ Τα ρήματα συνήθως έχουν και τις δύο φωνές.

✓ Ορισμένα ρήματα σχηματίζονται μόνο στη μια φωνή:

(ρήματα που έχουν μόνο **ενεργητική φωνή**) ζω, ξυπνώ, διψώ, τρέχω ... κ.ά.

(ρήματα που έχουν μόνο **παθητική φωνή**) έρχομαι, χρειάζομαι, δέχομαι ... κ.ά.

2. Κλίση ρήματος στην οριστική ενεστώτα στην ενεργητική και παθητική φωνή

			Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	ντύνω	ντύνομαι
	β' πρόσωπο	εσύ	ντύνεις	ντύνεσαι
	γ' πρόσωπο	αυτός	ντύνει	ντύνεται
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	ντύνουμε*	ντυνόμαστε*
	β' πρόσωπο	εσείς	ντύνετε*	ντύνεστε*
	γ' πρόσωπο	αυτοί	ντύνουν	ντύνονται

* Βάζουμε **έψιλον (-ε)** μόνο στο **εμείς** και στο **εσείς**.

3. Αντίθετες λέξεις

Αντίθετες λέγονται οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία.

χάνω – βρίσκω χαρούμενος – λυπημένος ψηλός – κοντός

4. Σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό το ρήμα « γελώ »

Σύνθεση λέγεται το γραμματικό φαινόμενο κατά το οποίο μια λέξη γίνεται από δύο άλλες λέξεις.

πρώτο συνθετικό	δεύτερο συνθετικό	Σύνθετη λέξη	
χάσκω	+	γελώ	= χασκ-ο-γελώ
κρυφά	+	γελώ	= κρυφ-ο-γελώ
περί	+	γελώ	= περιγελώ

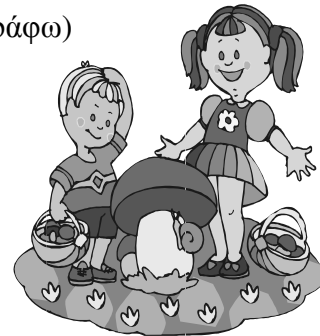

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να χωρίσεις τα ρήματα σε δύο ομάδες.

(λερώνω, βρέχομαι, πλένω, κρύβομαι, δροσίζομαι, γράφω)

Ρήματα ενεργητικής φωνής	Ρήματα παθητικής φωνής

2. Να γράψεις τα ρήματα στην ενεργητική και παθητική φωνή.

(μπαλώνω, σκουπίζω, κουρεύω, ζεσταίνω)

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή

3. Να κλίνεις το ρήμα « βρίσκω » στην ενεργητική και παθητική φωνή.

			Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ
	β' πρόσωπο	εσύ
	γ' πρόσωπο	αυτός
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς
	β' πρόσωπο	εσείς
	γ' πρόσωπο	αυτοί

4. Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις και να μεταφέρεις τις προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό.

Εγώ χτενίζομ... στο κορείο.

Εσύ κάθεσ... στο παγκάκι.

Αυτός αγωνίζετ... σκληρά.

5. Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις και να μεταφέρεις τις προτάσεις στον ενικό αριθμό.

Εμείς δροσιζόμαστ... στη θάλασσα.

Εσείς βρέχεστ... με το λάστιχο.

Αυτός έρχοντ... με τα πόδια.

6. Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις και να μεταφέρεις τις προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό.

Εγώ ποτίζ... τα λουλούδια.

Εσύ τρέχ... να με φτάσεις.

Αυτή πλέν... τα πιάτα.

7. Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις και να μεταφέρεις τις προτάσεις στον ενικό αριθμό.

Εμείς πηγαίνουμ... εκδρομή.

Εσείς μπαλώνετ... τα ρούχα.

Αυτοί μαλών... τα παιδιά.

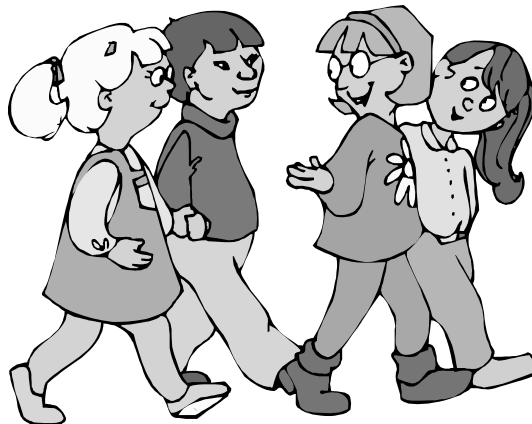
8. *Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης στο γ' πρόσωπο του ενικού αριθμού.*

(γράφω, γράφομαι, κρύβω, κρύβομαι, στενοχωρώ, στενοχωριέμαι)

- Καθώς ο Μιλτιάδης στο τετράδιο την ορθογραφία του, κατά λάθος στα χέρια του.
- Ο αδερφός μου πίσω από την ντουλάπα και στα χέρια του το παιχνίδι.
- Όταν η Ασπασία τους γονείς της, κι αυτή.

9. *Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις -μαι ή -με στα ρήματα.*

- Απογοητεύο..... από την άσχημη συμπεριφορά σου. Όλοι μας στολίζου..... την τάξη κι εσύ δεν κάνεις τίποτα.
- Συχνά κάθο..... και σκέφτο..... πόσο πολύ αγαπά..... ο ένας τον άλλο. Εί..... σίγουρος πως δε θα χωρίσου..... ποτέ.
- Πληρώνο..... λίγα χρήματα για τη δουλειά που κάνω. Πρέπει να βρού..... μια άλλη δουλειά.
- Όταν θέλου..... να πα..... μια εκδρομή, φωνάζου..... όλα τα παιδιά δυνατά. Εγώ όμως ντρέπο..... λίγο.

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Η γενική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό

Γενική είναι η πτώση με την οποία απαντούμε στην ερώτηση: **ποιανού; - ποιανής; - ποιανών; (τίνος;).**

Το σπίτι είναι **του γείτονα**.
Η σκούπα είναι **της μάγισσας**.
Το παιχνίδι είναι **του παιδιού**.

(**Ποιανού** είναι το σπίτι;
(**Ποιανής** είναι η σκούπα;
(**Ποιανού** είναι το παιχνίδι;

γενική ενικού

του γείτονα)
της μάγισσας)
του παιδιού)

Τα σπίτια είναι **των γειτόνων**.
Οι σκούπες είναι **των μαγισσών**.
Τα παιχνίδια είναι **των παιδιών**.

(**Ποιανών** είναι τα σπίτια;
(**Ποιανών** είναι οι σκούπες;
(**Ποιανών** είναι τα παιχνίδια;

γενική πληθυντικού

των γειτόνων) *
των μαγισσών) *
των παιδιών) *

✓ * Όλα τα ουσιαστικά στη γενική πληθυντικού αριθμού τελειώνουν σε **-ων**.

2. Τα επίθετα

Επίθετα λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν τι λογής είναι, δηλαδή ποια ποιότητα ή ιδιότητα έχει το ουσιαστικό.

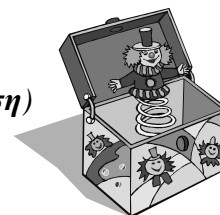
καλός τεχνίτης
άγρια αρκούδα
όμορφο λουλούδι

(Η λέξη **καλός** φανερώνει τι λογής είναι ο τεχνίτης.)
(Η λέξη **άγρια** φανερώνει τι λογής είναι η αρκούδα.)
(Η λέξη **όμορφο** φανερώνει τι λογής είναι το λουλούδι.)

Τι φανερώνουν τα επίθετα:

ο **γαλανός** ουρανός
η **ψηλή** οικοδομή
το **ήρεμο** νερό
η **γλυκιά** σοκολάτα
το **τριγωνικό** οικόπεδο
ο **ξύλινος** πίνακας
το **αυριανό** παιχνίδι

(το επίθετο φανερώνει **χρώμα**)
(το επίθετο φανερώνει **μέγεθος**)
(το επίθετο φανερώνει **κατάσταση**)
(το επίθετο φανερώνει **αίσθηση**)
(το επίθετο φανερώνει **σχήμα**)
(το επίθετο φανερώνει **ύλη**)
(το επίθετο φανερώνει **χρόνο**)

... κ. ά.

- ✓ Τα επίθετα συνοδεύουν και προσδιορίζουν ουσιαστικά.
- ✓ Τα επίθετα παίρνουν το γένος του ουσιαστικού που προσδιορίζουν. Έτσι, έχουν τρία γένη (το **αρσενικό** - το **θηλυκό** - το **ουδέτερο**), με ξεχωριστές καταλήξεις για το κάθε γένος.

(αρσενικό)	(θηλυκό)	(ουδέτερο)
<i>ο ωραίος κήπος</i>	<i>η ωραία μέρα</i>	<i>το ωραίο τοπίο</i>

- ✓ Τα επίθετα παίρνουν τον αριθμό και την πτώση των ουσιαστικών που προσδιορίζουν.

του εργατικού ανθρώπου *οι σκοτεινοί δρόμοι*

- ✓ Τα επίθετα τονίζονται σε όλες τις πτώσεις στην ίδια συλλαβή που τονίζεται η ονομαστική του αρσενικού.

ο ήσυχος, του ήσυχου, τον ήσυχο, η ήσυχη, της ήσυχης

3. Συλλαβισμός λέξεων με όμοια γράμματα

Τα όμοια σύμφωνα χωρίζονται στο συλλαβισμό, γιατί δεν αρχίζει ελληνική λέξη από δύο όμοια σύμφωνα.

θά – λασ – σα *παπ – πούς* *άλ – λα* *ίπ – πος*

Μάθε κι αυτό

συλλέκτης: Αυτός που μαζεύει (συλλέγει) πράγματα και κάνει συλλογή.

Ο Σωκράτης είναι συλλέκτης πινάκων ζωγραφικής.

συλλογή: Συστηματικό μάζεμα όμοιων αντικειμένων με σκοπό τη δημιουργία ενός μεγάλου συνόλου.

Έχω κάνει μεγάλη συλλογή με πίνακες ζωγραφικής.

συλλεκτικός, -ή, -ό: Κάθε αντικείμενο που ενδιαφέρει το συλλέκτη και αξίζει να μπει σε συλλογή.

Αυτός ο πίνακας είναι συλλεκτικός και αξίζει να μπει στη συλλογή μου.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα παρακάτω ουσιαστικά σε πτώση γενική (με το άρθρο) και στους δύο αριθμούς.

(φωνή, βράχος, πόδι, σύννεφο, πόρτα, φύλακας)

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο

2. Να συμπληρώσεις τις παροιμίες με επίθετα.

(καθαρός, έξυπνος, αγράμματος)

..... ουρανός, αστραπές δε φοβάται.

Ανθρωπος ξύλο απελέκητο.

Το πουλί από τη μύτη πιάνεται.

3. Να μεγαλώσεις τις προτάσεις με τα επίθετα που ταιριάζουν.

(καλός, καινούριος, δυνατός, μικρό, σοβαρός, αρκετός)

Έπεσε βροχή και πλημμύρισε το ποτάμι.

.....

Είναι επιστήμονες και έχουν δουλειά.

.....

Έκανα μια συνάντηση με τους διευθυντές.

.....

4. Να γράψεις τα αντίθετα επίθετα και να γράψεις από μια πρόταση μ' αυτά.

πρώτος →

άσχημος →

γέρος →

5. Να συλλαβίσεις τις παρακάτω λέξεις.

κόκκινος γραμμένος γλώσσα ιππότης

.....

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι βαθμοί του επιθέτου

Οι βαθμοί του επιθέτου είναι τρεις: ο θετικός βαθμός, ο συγκριτικός βαθμός και ο υπερθετικός βαθμός.

Επίθετα θετικού βαθμού λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα.

Ο Άρης είναι **ψηλός**.

Επίθετα συγκριτικού βαθμού λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο.

Ο Άρης είναι **ψηλότερος** από τον Ηρακλή.

Ο Άρης είναι **πιο ψηλός** από τον Ηρακλή.

Επίθετα υπερθετικού βαθμού (σχετικά υπερθετικά) λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από όλα τα όμοιά του.

Ο Άρης είναι **ο ψηλότερος** από τα παιδιά.

Ο Άρης είναι **ο πιο ψηλός** από τα παιδιά.

- Το συγκριτικό και το υπερθετικό ενός επιθέτου λέγονται παραθετικά του επιθέτου.

Σχηματισμός των παραθετικών επιθέτων σε -ος:

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό	
			Σχετικό	
	Περιφραστικό	Μονολεκτικό	Περιφραστικό	Μονολεκτικό
ψηλός	πιο ψηλός	ψηλότερος	ο πιο ψηλός	ο ψηλότερος

Το συγκριτικό το σχηματίζουμε:

- α. Μονολεκτικά, βάζοντας στο θετικό την κατάληξη - **ότερος**: **ψηλότερος**
 β. Περιφραστικά, βάζοντας μπροστά από το θετικό το επίρρημα **πιο**: **πιο ψηλός**

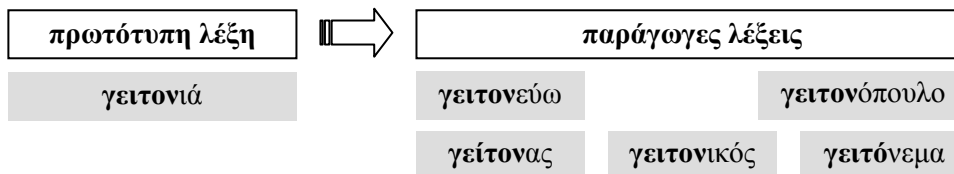
Το σχετικό υπερθετικό το σχηματίζουμε:

- α. Μονολεκτικά, βάζοντας **το άρθρο μπροστά** από το συγκριτικό: **ο ψηλότερος**
 β. Περιφραστικά, βάζοντας **το άρθρο μπροστά** από το συγκριτικό: **ο πιο ψηλός**

2. Οικογένεια λέξεων (με παραγωγή) με τη λέξη « γειτονιά »

Παραγωγή λέγεται το γραμματικό φαινόμενο κατά το οποίο δημιουργείται μια λέξη από μια άλλη λέξη, με τη βοήθεια μιας κατάληξης.

- ◆ Η λέξη, από την οποία παράγεται μια άλλη λέξη, λέγεται **πρωτότυπη**.
- ◆ Η λέξη, που παράγεται από την πρωτότυπη, λέγεται **παράγωγη**.

* Οι παράγωγες λέξεις αποτελούν μια **οικογένεια λέξεων**.

3. Τα επιρρήματα

Επιρρήματα λέγονται οι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως τα ρήματα και φανερώνουν τόπο, χρόνο, ποσό, τρόπο, βεβαίωση, δισταγμό, άρνηση.

- ① **Τοπικά** Τα τοπικά επιρρήματα φανερώνουν **τόπο** και απαντούν στην ερώτηση **πού;** *Βγήκε έξω. (πού;)*
- ② **Χρονικά** Τα χρονικά επιρρήματα φανερώνουν **χρόνο** και απαντούν στην ερώτηση **πότε;** *Πέρασε χτες. (πότε;)*
- ③ **Τροπικά** Τα τροπικά επιρρήματα φανερώνουν **τρόπο** και απαντούν στην ερώτηση **πώς;** *Το θέλω έτσι. (πώς;)*
- ④ **Ποσοτικά** Τα ποσοτικά επιρρήματα φανερώνουν **ποσό** και απαντούν στην ερώτηση **πόσο;** *Δώσε μου πολύ. (πόσο;)*
- ⑤ **Βεβαιωτικά** Με τα βεβαιωτικά επιρρήματα επιβεβαιώνουμε κάτι. *Ναι, θα πάρω. (βεβαίωση)*
- Διστακτικά** Με τα διστακτικά επιρρήματα δείχνουμε δισταγμό. *Ίσως τον δω. (δισταγμός)*
- Αρνητικά** Με τα αρνητικά επιρρήματα αρνούμαστε κάτι. *Όχι, δε θέλω. (άρνηση)*

4. Τοπικά επιρρήματα: κάπου, πουθενά, αλλού, εδώ, εκεί, παντού, πάνω, κάτω, μέσα, έξω, εμπρός, πίσω, δεξιά, αριστερά, ψηλά, χαμηλά, δίπλα, πλάι, μακριά, απέναντι, κοντά, ανάμεσα, πέρα κ. ά.

Μάθε κι αυτό

Το ρήμα « δεσπόζω » έχει πολλές σημασίες. Έτσι μπορεί να σημαίνει:

- ✓ εξουσιάζω Οι τσιφλικάδες **δέσποζαν** το θεσσαλικό κάμπο.
- ✓ κυριαρχώ Η ηγετική του φυσιολογία **δέσποζε** στις αρχές του αιώνα.
- ✓ ξεχωρίζω Σε όλη την περιοχή **δεσπάζει** το κάστρο.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να σχηματίσεις τα παραθετικά του επιθέτου.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό	
			Σχετικό	
	Περιφραστικό	Μονολεκτικό	Περιφραστικό	Μονολεκτικό
σκληρός

2. Να σχηματίσεις προτάσεις με το συγκριτικό του επιθέτου.

(Ιάσοντας, δυνατός, Πηνελόπη)

..... ή

3. Να γράψεις μονολεκτικά τον υπερθετικό βαθμό του επιθέτου.

Ο Φίλιππος είναι **ο πιο ψηλός** μαθητής.

Το αυτοκίνητό του είναι **το πιο γρήγορο**.

Είναι **η πιο όμορφη** τριανταφυλλιά.

4. Να κυκλώσεις τα τοπικά επιρρήματα.

Ο δάσκαλος μπήκε μέσα. Εμείς θα μείνουμε εδώ κι εσείς εκεί.

Το γλυκό ήταν πάνω. Το οικόπεδο βρίσκεται ανάμεσα σε δυο δρόμους.

5. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα τοπικά επιρρήματα.

(επάνω, βόρεια, δίπλα, κάτω, εδώ, ανάμεσα)

Ο φίλος σου είναι και κάθεται στον αδερφό μου.

Έπεσε, αλλά σηκώθηκε γρήγορα

Το ποτάμι είναι της πόλης στα δυο χωριά.

6. Να γράψεις τα αντίθετα επιρρήματα.

παντού ψηλά μέσα

πάνω δεξιά εδώ

βόρεια κοντά μπροστά

Α΄ Τεύχος 2ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να υπογραμμίσεις και να γράψεις σωστά τα κύρια ονόματα.

όνομα, αχιλλέας, επώνυμο, παπαδιαμάντης, ζώο, αζόρ, πλοίο, έλλη, θεσσαλονίκη, πόλη, ήπειρος, ευρώπη, χώρα, αλβανία, κινέζος, κάτοικος, κρήτη, νησί, υλίκη, λίμνη, μήνας, βουνό, πίνδος, ποτάμι, ληθαίος, μάρτιος, ημέρα, σάββατο, ερεχθείο, μνημείο, αιγαίο πέλαγος, θάλασσα, βιβλίο, ιλιάδα, άγιος, άγιος νικόλαος, πάσχα, γιορτή, κορινθιακός κόλπος

.....

2. Να κλίνεις τα βοηθητικά ρήματα «είμαι» και «έχω».

Ενικός αριθμός	α΄ πρόσωπο	εγώ
	β΄ πρόσωπο	εσύ
	γ΄ πρόσωπο	αυτός
Πληθυντικός αριθμός	α΄ πρόσωπο	εμείς
	β΄ πρόσωπο	εσείς
	γ΄ πρόσωπο	αυτοί

3. Να υπογραμμίσεις τα ρήματα και να τα γράψεις στο α΄ πρόσωπο του ενεστώτα στην ενεργητική και παθητική φωνή:

- Ο Σωκράτης δροσίζει τα λουλούδια και μουσκεύει το χώμα.
- Η Πηνελόπη λύνει και δένει τα κορδόνια στα παπούτσια της.
- Τα παιδιά κουρεύουν και στεγνώνουν τα μαλλιά τους στον κουρέα.

Ενεργητική φωνή			
Παθητική φωνή			

4. Να σχηματίσεις σύνθετες λέξεις.

πηγαίνω + έρχομαι..... ανεβαίνω + κατεβαίνω

5. Να συλλαβίσεις τις λέξεις.

φυλλαράκι βαμμένος

6. Να κλίνεις το ρήμα «λερώνω» στην ενεργητική και παθητική φωνή.

			Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ
	β' πρόσωπο	εσύ
	γ' πρόσωπο	αυτός
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς
	β' πρόσωπο	εσείς
	γ' πρόσωπο	αυτοί

7. Να μεγαλώσεις τις προτάσεις με τα επίθετα της παρένθεσης. Μετά να τα γράψεις στα τρία γένη τους.

(στενός, μικρός, μεγάλος, πράσινος)

Περπατώ μέσα στο πάρκο.

Πήγαμε εκδρομή στο χωριό μας.

Η συνοικία μας έχει δρομάκια.

Αυτά τα έπιπλα έχουν αξία.

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο

8. Να γράψεις τα άρθρα που ταιριάζουν στα ουσιαστικά και να μεταφέρεις τις φράσεις στον άλλο αριθμό.

..... βιβλίο μαθητή

..... τσάντα κυρίας

..... πατέρας παιδιού

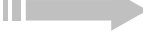
9. Να σχηματίσεις τα παραθετικά του επιθέτου.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό	
			Σχετικό	
	Περιφραστικό	Μονολεκτικό	Περιφραστικό	Μονολεκτικό
έξυπνος

Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα παραπάνω παραθετικά.

 Η αλεπού είναι από το σκύλο.

ή αλλιώς Η αλεπού είναι από το σκύλο.

 Η αλεπού είναι ζώο του δάσους.

ή αλλιώς Η αλεπού είναι ζώο του δάσους.

1. Σπίτι με κήπον

Μελέτη γραμματικού και συντακτικού φαινομένου

1. Έκθλιψη - Αφαίρεση - Αποκοπή

Έκθλιψη έχουμε όταν μια λέξη που τελειώνει σε φωνήεν, βρεθεί μπροστά από λέξη που αρχίζει από φωνήεν. Τότε το **τελικό φωνήεν** της πρώτης λέξης **χάνεται** και στη θέση του σημειώνουμε **απόστροφο (')**.

το άλογο	⇒	τ' άλογο
για αυτούς	⇒	γι' αυτούς
με έστειλε	⇒	μ' έστειλε

Το **και** γράφεται **κι**.

και άλλους	κι άλλους
-------------------	------------------

Αφαίρεση έχουμε όταν μια λέξη που αρχίζει από φωνήεν, βρεθεί μετά από λέξη που τελειώνει σε φωνήεν. Τότε το **αρχικό φωνήεν** της δεύτερης λέξης **χάνεται** και στη θέση του σημειώνουμε **απόστροφο (')**.

το έφερα	⇒	το 'φερα
μου έδωσε	⇒	μου 'δωσε
τα έλεγε	⇒	τα 'λεγε
του ήρθε	⇒	του 'ρθε

Αποκοπή έχουμε όταν μια λέξη που τελειώνει σε φωνήεν, βρεθεί μπροστά από λέξη που αρχίζει από **σύμφωνο**. Τότε το **τελικό φωνήεν** της πρώτης λέξης **χάνεται** και στη θέση του σημειώνουμε **απόστροφο (')**.

κόψε το	⇒	κόψ' το
πάρε τους	⇒	παρ' τους
στείλε τα	⇒	στείλ' τα

2. Η παρομοίωση

Παρομοίωση λέγεται το σχήμα του λόγου, στο οποίο παρομοιάζουμε ή συγκρίνουμε δύο πρόσωπα ή δύο ζώα ή δύο πράγματα, που παρουσιάζουν ομοιότητα μεταξύ τους και η σύγκριση αυτή κάνει το ένα από αυτά πιο ζωντανό.

Ο Περικλής τρέχει **σαν** το Μιλτιάδη.

Είναι πονηρός **σαν** αλεπού.

Κατακοκκίνισε **σαν** παπαρούνα.

Στις παρομοιώσεις χρησιμοποιούμε συνήθως τη λέξη **σαν**.

3. Συνώνυμες λέξεις

Συνώνυμα ή συνώνυμες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν την ίδια περίπου σημασία μεταξύ τους.

βλέπω, κοιτάζω, παρατηρώ, διακρίνω, αγναντεύω ... κ.ά.

Από τις συνώνυμες λέξεις πρέπει να βρίσκουμε κάθε φορά εκείνη που ταιριάζει στη φράση μας, για να πετύχουμε την ακρίβεια στο λόγο.

Ο παππούς βλέπει μακριά με τα γυαλιά του.

Ο μαθητής κοιτάζει τον ουρανό.

Ο δάσκαλος παρατηρεί τη συμπεριφορά του μαθητή.

Ο καπετάνιος διακρίνει το νησί στον ορίζοντα.

Ο βοσκός αγναντεύει τον κάμπο.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να ξαναγράψεις τις προτάσεις, όπως θα γίνουν, ύστερα από έκθλιψη.

Θα αργήσω να γυρίσω.

Θέλω να πάω με αυτόν.

Είδα τα άστρα του ουρανού.

2. Να ξαναγράψεις τις προτάσεις, όπως θα γίνουν, ύστερα από αφαίρεση.

Θα ήθελα να σε γνωρίσω.

Το βράδυ θα έχω έρθει.

Εμείς θα είμαστε εδώ, όταν θα έρθουν.

3. Να ξαναγράψεις τις προτάσεις, όπως θα γίνουν, ύστερα από αποκοπή.

Λύσε τα και πάρε το.

Στείλε τους όλους από το χωριό.

Σκίσε το κάτω από το τραπέζι.

4. Να σημειώσεις, μέσα σε κάθε παρένθεση, τι παθαίνουν τα φωνήεντα.

(.....)	τ' άρματα	(.....)	φύλαξ' τα
(.....)	το 'φαγε	(.....)	του 'πε
(.....)	πάρ' τα	(.....)	θ' αφήσω
(.....)	κι εκείνος	(.....)	κάν' το

5. Να αντιστοιχίσεις τις παρομοιώσεις που ταιριάζουν.

Είναι χοντρός •	• σαν αρνί.	Είναι κόκκινος •	• σαν φύλλο.
Είναι δυνατός •	• σαν αλεπού.	Είναι μαύρος •	• σαν μπανάνα.
Είναι γρήγορος •	• σαν ελάφι.	Είναι άσπρος •	• σαν παπαρούνα.
Είναι πονηρός •	• σαν τάυρος	Είναι πράσινος •	• σαν γάλα.
Είναι ήσυχος •	• σαν ελέφαντας.	Είναι κίτρινος •	• σαν πίσσα.

6. Να φτιάξεις οικογένειες συνώνυμων λέξεων.

(πανούργος, τίμιος, θύελλα, δρόμος, βλέπω, πονηρός, ειλικρινής, νεροποντή, μονοπάτι, κοιτάζω, κατεργάρης, ευσυνείδητος, καταγίδα, οδός, αγναντεύω, παρατηρώ, παμπόνηρος, καλός, μπόρα, στράτα)

•

•

•

7. Να αντιστοιχίσεις τις συνώνυμες λέξεις.

περπατώ •	• συντροφεύω	τοίχος •	• τσάντα
γκρεμίζω •	• επισκευάζω	ρύπανση •	• μάντρα
συνοδεύω •	• διαβαίνω	σάκα •	• μόλυνση
κυβερνώ •	• χαλώ	μεροκάματο •	• παράξενος
διορθώνω •	• διευθύνω	περίεργος •	• ημερομίσθιο

8. Να βρεις μια συνώνυμη λέξη, που να έχει περίπου το ίδιο νόημα.

πλοίο	κάνουλα
άνεμος	ναός
κόσμος	ξεκινώ
κάστρο	χωράφι
γόμα	καταγίδα
χαντάκι	τάξη

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Το αόριστο άρθρο (ένας – μια – ένα)

Το αόριστο άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε όχι για γνωστά και συγκεκριμένα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα αλλά αόριστα.

✓ Η κλίση του αόριστου άρθρου

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
	Ενικός αριθμός		
Ονομαστική	ένας	μια (χωρίς τόνο)	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	ένα(ν)	μια	ένα
Κλητική	-	-	-

✓ Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Έφυγε κρατώντας **μια** βαλίτσα.

Έφυγε κρατώντας **βαλίτσες**.

✓ Το αόριστο άρθρο δεν έχει κλητική.

2. Η αιτιατική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό

Αιτιατική είναι η πτώση με την οποία απαντούμε στην ερώτηση **ποιον; τι;**

αιτιατική ενικού

Περίμενα **τον** κηπουρό.

(**Ποιον** περίμενα; **τον κηπουρό**)

Ο δάσκαλος πήρε **την** εφημερίδα.

(**Τι** πήρε ο δάσκαλος; **την εφημερίδα**)

Το κορίτσι είδε **το** τρένο.

(**Τι** είδε το κορίτσι; **το τρένο**)

αιτιατική πληθυντικού

Περίμεναν **τους** κηπουρούς.

(**Ποιους** περίμεναν; **τους κηπουρούς**)

Οι δάσκαλοι πήραν **τις** εφημερίδες.

(**Τι** πήραν οι δάσκαλοι; **τις εφημερίδες**)

Τα κορίτσια είδαν **τα** τρένα.

(**Τι** είδαν τα κορίτσια; **τα τρένα**)

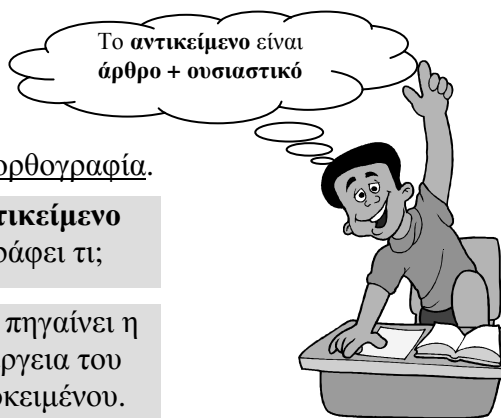
3. Η κλητική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό

Κλητική είναι η πτώση με την οποία **καλούμε κάποιον ή προσφωνούμε πρόσωπα.**

	κλητική ενικού	κλητική πληθυντικού
(κάλεσμα) (προσφώνηση) (κάλεσμα)	Έλα, πρόεδρε , εδώ. Παιδί , καλώς ήρθες. Άννα , τι έπαθες.	Ελάτε, πρόεδροι , εδώ. Παιδιά , καλώς ήρθατε.

4. Προτάσεις (Y – P – A)

Ο <u> </u> μαθητής	γράφει	<u> </u> την ορθογραφία.
υποκείμενο (ποιος ενεργεί;)	ρήμα (τι κάνει;)	αντικείμενο γράφει τι;
		Πού πηγαίνει η ενέργεια του υποκειμένου.

- Το **υποκείμενο** το βρίσκουμε, αν απαντήσουμε στην ερώτηση: **ποιος; ποιος** γράφει; **ο γεωργός** (= υποκείμενο)
- Το **ρήμα** το βρίσκουμε, αν απαντήσουμε στην ερώτηση: **τι κάνει;** **τι κάνει** ο μαθητής; **γράφει** (= ρήμα)
- Το **αντικείμενο** το βρίσκουμε, αν απαντήσουμε στην ερώτηση: **τι;** γράφει ο μαθητής **τι;** **την ορθογραφία** (= αντικείμενο)

5. Μεταβατικά και αμετάβαρα ρήματα

Τα ενεργητικά ρήματα είναι δύο ειδών: **1.** μεταβατικά ρήματα
και **2.** αμετάβαρα ρήματα.

α. Ενεργητικά μεταβατικά ρήματα

Ενεργητικά μεταβατικά ρήματα λέγονται τα ρήματα που φανερώνουν ότι η ενέργεια που κάνει το υποκείμενο μεταφέρεται σε ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Τα ρήματα αυτά παίρνουν αντικείμενο.

Η λάμπα φωτίζει την αποθήκη.

Η ενέργεια που κάνει το υποκείμενο (η λάμπα) μεταφέρεται στο (στην αποθήκη).

β. Ενεργητικά αμετάβαρα ρήματα

Ενεργητικά αμετάβαρα ρήματα λέγονται τα ρήματα που φανερώνουν ότι η ενέργεια που κάνει το υποκείμενο δε μεταφέρεται σε κάτι άλλο.

Η αθλήτρια τρέχει.

Η ενέργεια που κάνει το υποκείμενο (η αθλήτρια) δε μεταφέρεται πουθενά.

Κλίση αρσενικών ισοσύλλαβων ουσιαστικών

Αρσενικά σε -ας

παροξύτονα

προπαροξύτονο

Αρσενικά σε -ης

παροξύτονο

προπαροξύτονο

δισύλλαβο

σε -ίας

Ενικός αριθμός

Ονομ. ο	αγώνας	άντρας	λοχίας	φύλακας	εργάτης	μαθητής
Γεν. του	αγώνα	άντρα	λοχία	φύλακα	εργάτη	μαθητή
Αιτ. το (v)	αγώνα	άντρα	λοχία	φύλακα	εργάτη	μαθητή
Κλητ. -	αγώνα	άντρα	λοχία	φύλακα	εργάτη	μαθητή

Πληθυντικός αριθμός

Ονομ. οι	αγώνες	άντρες	λοχίες	φύλακες	εργάτες	μαθητές
Γεν. των	αγώνων	αντρών	λοχιών	φυλάκων	εργατών	μαθητών
Αιτ. τους	αγώνες	άντρες	λοχίες	φύλακες	εργάτες	μαθητές
Κλητ. -	αγώνες	άντρες	λοχίες	φύλακες	εργάτες	μαθητές

- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** αρσενικά σε -ας είναι **παροξύτονα** και **προπαροξύτονα**.
- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** αρσενικά σε -ας στη γενική πληθυντικού τονίζονται στην **παραλήγουσα**:

ο αγώνας - των αγώνων

ο φύλακας - των φυλάκων*

- * Τα **προπαροξύτονα** **ισοσύλλαβα** αρσενικά σε -ας στη γενική πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στην **παραλήγουσα**.

Δεν ακολουθούν τον παραπάνω κανόνα:

- Τα **δισύλλαβα** αρσενικά σε -ας.

ο άντρας - των αντρών

- Τα **αρσενικά που τελειώνουν σε -ίας**.

ο λοχίας - των λοχιών

Αυτά στη γενική πληθυντικού τονίζονται στη **λήγουσα**.

- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** αρσενικά σε -ης είναι **οξύτονα** και **παροξύτονα**.
- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** αρσενικά σε -ης στη γενική πληθυντικού τονίζονται στη **λήγουσα**:

ο μαθητής - των μαθητών

ο εργάτης - των εργατών*

- * Τα **παροξύτονα** **ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -ης στη γενική πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στην **λήγουσα**.

Αρσενικά σε -ος

οξύτονο

παροξύτονο

προπαροξύτονο
(λόγιο)

προπαροξύτονο
(λαϊκό)

Ενικός αριθμός

Όνομ.	ο	καιρός	δρόμος	πρόεδρος	νερόμυλος
Γεν.	του	καιρού	δρόμου	προέδρου	νερόμυλου
Αιτ.	το (ν)	καιρό	δρόμο	προέδρου	νερόμυλου
Κλητ.		καιρέ	δρόμε	πρόεδρε	νερόμυλε

Πληθυντικός αριθμός

Όνομ.	οι	καιροί	δρόμοι	πρόεδροι	νερόμυλοι
Γεν.	των	καιρών	δρόμων	προέδρων	νερόμυλων
Αιτ.	τους	καιρούς	δρόμους	προέδρους	νερόμυλους
Κλητ.		καιροί	δρόμοι	πρόεδροι	νερόμυλοι

- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** αρσενικά σε -ος είναι **οξύτονα**, **παροξύτονα** και **προπαροξύτονα**.
- ✓ Ο **τόνος** των **οξύτονων** και **παροξύτονων** αρσενικών σε -ος **δεν μετακινείται** κατά την κλίση τους.

Τα προπαροξύτονα ισοσύλλαβα αρσενικά σε -ος, κατά την κλίση τους, έχουν διαφορές στον τονισμό.

☞ Στο παράδειγμα " ο πρόεδρος ", ο τόνος μετακινείται σε τρεις πτώσεις (γενική ενικού, γενική πληθυντικού, αιτιατική πληθυντικού).

ο πρόεδρος του προέδρου των προέδρων τους προέδρους

☞ Στο παράδειγμα " ο αντίλαλος ", ο τόνος δε μετακινείται σε καμία πτώση.

ο αντίλαλος του αντίλαλου των αντίλαλων τους αντίλαλους

☞ Όπως το όνομα ο πρόεδρος κλίνονται:

✓ Οι λεγόμενες λόγιες λέξεις (λέξεις συνήθως τρισύλλαβες): έλεγχος, όμιλος, διάλογος, πίθηκος, κάτοικος, έμπορος, σύμβουλος, δήμαρχος, δάσκαλος, κίνδυνος, φίλαθλος... κ. ά.

✓ Τα ονόματα των μηνών: Ιανουάριος Δεκέμβριος

✓ Τα τρισύλλαβα τοπωνύμια: Η κορυφή του **Ολύμπου**. Το κρασί του **Τιρνάβου**.

✓ Τα ονόματα των αγίων και των ιστορικών προσώπων της αρχαίας εποχής:

Η γιορτή του Αγίου **Δημητρίου**.

Η εκστρατεία του Μεγάλου **Αλεξάνδρου**

✓ Τα οικογενειακά ονόματα των γυναικών: Ο κύριος Παπαδόπουλος
Η κυρία **Παπαδοπούλου**.

☞ Όπως το όνομα ο αντίλαλος κλίνονται:

✓ Οι λεγόμενες λαϊκές λέξεις (λέξεις από 4 συλλαβές και πάνω): ανήφορος, περίβολος, καλόγερος ... κ. ά.

✓ Οι σύνθετες και πολυσύλλαβες λέξεις: αντίκτυπος, αυλόγυρος, λαχανόκηπος, πονόδοντος, δεντρόκηπος, ανεμόμυλος, πεζόδρομος ... κ. ά.

✓ Τα βαφτιστικά ονόματα: Η λίμνη **Νικόλαου Πλαστήρα**.
Ο ύμνος του **Διονύσιου Σολωμού**.

✓ Τα οικογενειακά ονόματα των ανδρών: Το γραφείο του κυρίου **Παπαδόπουλου**.

✓ Τα πολυσύλλαβα τοπωνύμια: Η παραλία του **Αγιοκάμπου**.
Τα στενά του **Ελλάσποντου**.

Κλίση θηλυκών ισοσύλλαβων ουσιαστικών

Θηλυκά σε -α

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Β΄ ΟΜΑΔΑ

οξύτονο

παροξύτονο

προπαροξύτονο

παροξύτονο

προπαροξύτονο

Ενικός αριθμός

Ονομ.	η	οροσειρά	ώρα	μέλισσα	ασπίδα	σάλπιγγα
Γεν.	της	οροσειράς	ώρας	μέλισσας	ασπίδας	σάλπιγγας
Αιτ.	τη(ν)	οροσειρά	ώρα	μέλισσα	ασπίδα	σάλπιγγα
Κλητ.	-	οροσειρά	ώρα	μέλισσα	ασπίδα	σάλπιγγα

Πληθυντικός αριθμός

Ονομ.	οι	οροσειρές	ώρες	μέλισσες	ασπίδες	σάλπιγγες
Γεν.	των	οροσειρών	ωρών	μελισσών	ασπίδων	σαλπίγγων
Αιτ.	τις	οροσειρές	ώρες	μέλισσες	ασπίδες	σάλπιγγες
Κλητ.	-	οροσειρές	ώρες	μέλισσες	ασπίδες	σάλπιγγες

- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -α είναι **οξύτονα**, **παροξύτονα** και **προπαροξύτονα**.
- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -α σ' όλες τις πτώσεις, **εκτός από τη γενική πληθυντικού**, τονίζονται στη συλλαβή που τονίζεται η **ονομαστική του ενικού**.
- ✓ Τα **οξύτονα ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -α στη γενική πληθυντικού τονίζονται στη **λήγουσα**:

η οροσειρά - των οροσειρών

- ✓ Στα **παροξύτονα ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -α στη γενική του πληθυντικού, ο τόνος άλλοτε κατεβαίνει στη λήγουσα κι άλλοτε παραμένει στην παραλήγουσα:

η ώρα - των ωρών

η ασπίδα - των ασπίδων

- ✓ Στα **προπαροξύτονα ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -α στη γενική του πληθυντικού, ο τόνος άλλοτε κατεβαίνει στη λήγουσα κι άλλοτε στην παραλήγουσα:

η μέλισσα - των μελισσών

η σάλπιγγα - των σαλπίγγων

Θηλυκά σε -η

οξύτονο

παροξύτονο

προπαροξύτονο

Ενικός αριθμός

Όνομ.	η	τιμή	ζώνη	κάμαρη
Γεν.	της	τιμής	ζώνης	κάμαρης
Αιτ.	τη(ν)	τιμή	ζώνη	κάμαρη
Κλητ.	-	τιμή	ζώνη	κάμαρη

Πληθυντικός αριθμός

Όνομ.	οι	τιμές	ζώνες	κάμαρες
Γεν.	των	τιμών	ζωνών	-
Αιτ.	τις	τιμές	ζώνες	κάμαρες
Κλητ.	-	τιμές	ζώνες	κάμαρες

- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -η είναι **οξύτονα**, **παροξύτονα** και **προπαροξύτονα**.
- ✓ Τα **ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -η σ' όλες τις πτώσεις, **εκτός από τη γενική πληθυντικού**, τονίζονται στη συλλαβή που τονίζεται η **ονομαστική του ενικού**.
- ✓ Τα **οξύτονα** και τα **παροξύτονα ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -η στη γενική πληθυντικού τονίζονται στη **λήγουσα**:

η τιμή – των τιμών

η ζώνη – των ζωνών

- ✓ ► Τα **παροξύτονα ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -η δε σχηματίζουν όλα τη γενική πληθυντικού.
- Τα **προπαροξύτονα ισοσύλλαβα** θηλυκά σε -η δε σχηματίζουν ποτέ τη γενική του πληθυντικού αριθμού.

Κλίση ουδέτερων ισοσύλλαβων ουσιαστικών

Ουδέτερα σε -ο				Ουδέτερα σε -ι		
οξύτονο	παροξύτονο	προπαροξύτονο (λαϊκό)	προπαροξύτονο (λόγιο)	οξύτονο	παροξύτονο	
Ενικός αριθμός						
Ονομ. το	φερό	δέντρο	σύννεφο	πρόσωπο	πανί	καράβι
Γεν. του	φερού	δέντρου	σύννεφου	προσώπου	πανιού	καραβιού
Αιτ. το	φερό	δέντρο	σύννεφο	πρόσωπο	πανί	καράβι
Κλητ.	φερό	δέντρο	σύννεφο	πρόσωπο	πανί	καράβι
Πληθυντικός αριθμός						
Ονομ. τα	φερά	δέντρα	σύννεφα	πρόσωπα	πανιά	καράβια
Γεν. των	φερών	δέντρων	σύννεφων	προσώπων	πανιών	καραβιών
Αιτ. τα	φερά	δέντρα	σύννεφα	πρόσωπα	πανιά	καράβια
Κλητ.	φερά	δέντρα	σύννεφα	πρόσωπα	πανιά	καράβια

✓ Τα **ισοσύλλαβα** ουδέτερα σε -ο είναι **οξύτονα**, **παροξύτονα** και **προπαροξύτονα**.

✓ Ο τόνος των **οξύτονων** και **παροξύτονων** ουδετέρων (**ισοσύλλαβα**) σε -ο δε μετακινείται κατά την κλίση τους.

Τα **προπαροξύτονα ισοσύλλαβα** ουδέτερα σε -ο, κατά την κλίση τους, **έχουν διαφορές στον τονισμό**.

☞ Στο παράδειγμα “ **το πρόσωπο** ”, ο τόνος μετακινείται στη γενική ενικού και γενική πληθυντικού.

το πρόσωπο του προσώπου των προσώπων

☞ Στο παράδειγμα “ **το σύννεφο** ”, ο τόνος δε μετακινείται σε καμία πτώση.

το σύννεφο του σύννεφου των σύννεφων

✓ Τα **ισοσύλλαβα** ουδέτερα σε -ι είναι **οξύτονα** και **παροξύτονα**.

✓ Όλα τα ουδέτερα σε -ι στη γενική του ενικού και του πληθυντικού αριθμού τονίζονται στη **λήγουσα**:

το πανί του πανιού το καράβι του καραβιού
των πανιών των καραβιών

☞ Όπως το όνομα το πρόσωπο κλίνονται:

- ✓ Οι λεγόμενες **λόγιες λέξεις** (λέξεις συνήθως τρισύλλαβες): *άλογο, άτομο, έπιπλο, θέατρο, κείμενο, λύκειο, συνέδριο κύπελλο, εμπόριο, λάβαρο ...κ. ά.*
- ✓ Τα τρισύλλαβα τοπωνύμια: *Το τυρί του Μετσόβου. Τα δάση των Αγράφων.*

☞ Όπως το όνομα το σύννεφο κλίνονται:

- ✓ Οι λεγόμενες **λαϊκές λέξεις**: *σίδηρο, δάχτυλο, μάγουλο, κόκαλο, κάστανο, λάχανο, σέλινο...κ. ά.*
- ✓ Οι **σύνθετες και πολυσύλλαβες λέξεις**: *τριαντάφυλλο, αντρόγυνο, λυκόσκυλο, χρυσόψαρο, χαμόκλαδο...κ. ά.*
- ✓ Τα πολυσύλλαβα τοπωνύμια: *Η παραλία του Λιτόχωρου.*

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να αντικαταστήσεις το οριστικό άρθρο με το κατάλληλο αόριστο άρθρο.

- Ο θεός μου τηλεφώνησε.
- Η καρέκλα έσπασε.
- Το λουλούδι άνθισε.
- Έσπασε το κλειδί της πόρτας.
- Ήρθαν οι φίλοι του θείου του.
- Άκουσα τα κλάματα του παιδιού.

2. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα άρθρα (οριστικό – αόριστο).

- ◆ πατέρας μου αγόρασε καινούριο αυτοκίνητο.
- ◆ μέρα συνάντησα μητέρα φίλης μου, καθώς πήγαινα με αδερφό μου στο σχολείο.
- ◆ πορτοφόλι ήταν κρυμμένο σε μέρος που δεν το ήξερα.
- ◆ θείος του μας μίλησε για παλιούς καλούς καιρούς.

3. Να γράψεις τα ουσιαστικά σε πτώση αιτιατική (με το άρθρο) και στους δύο αριθμούς.

(τύχη, κυνηγός, κουτί, δώρο, καρέκλα, πίνακας)

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο

4. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με το ουσιαστικό της παρένθεσης σε πτώση κλητική.

Περάστε,, στην αίθουσα. (δάσκαλος)

....., να γράψεις για τα Εφτά Θαύματα. (μαθητής)

....., φύλαξέ μας καλά το βράδυ. (φύλακας)

5. Να αντιστοιχίσεις τα ουσιαστικά με την πτώση που βρίσκονται.

των τρένων	•	•	ονομαστική ενικού	•	•	των χεριών
ο κηπουρός	•	•	ονομαστική πληθυντικού	•	•	τους ταμίες
οι δασκάλες	•	•	γενική ενικού	•	•	της θύελλας
τον άντρα	•	•	γενική πληθυντικού	•	•	οι κτίστες
τις κυρίες	•	•	αιτιατική ενικού	•	•	του ξύλου
μάγισσες	•	•	αιτιατική πληθυντικού	•	•	οικοδόμοι
το παιδί	•	•	αιτιατική ενικού	•	•	την εβδομάδα
Κώστα	•	•	αιτιατική πληθυντικού	•	•	κυρία

6. Να βάλεις το υποκείμενο, το ρήμα και το αντικείμενο κάθε πρότασης στη θέση του.

- α. Η Μυρτώ βλέπει το σπίτι. β. Οι κάτοικοι καθαρίζουν τους δρόμους.
 γ. Χτίζει τον τοίχο ο χτίστης. δ. Οι τεχνίτες ελέγχουν τις πόρτες.

	Υποκείμενο (ποιος;)	Ρήμα (τι κάνει;)	Αντικείμενο (τι;)
α.			
β.			
γ.			
δ.			

7. *Να κυκλώσεις το υποκείμενο και να υπογραμμίσεις το αντικείμενο. Στη συνέχεια να μεταφέρεις τις προτάσεις στον άλλο αριθμό.*

Ποτίζει ο κηπουρός τα δέντρα.

Τα αεροπλάνα οδηγούν οι πιλότοι.

Οι κυνηγοί κυνηγούν τα ζώα.

Στρώνει η μητέρα το τραπέζι.

8. *Να ξαναγράψεις το παρακάτω κείμενο, χωρίζοντάς το σε παραγράφους. Στη συνέχεια να γράψεις έναν τίτλο, για κάθε παράγραφο:*

Κάθε καλοκαίρι πηγαίνουμε διακοπές στη θάλασσα, όπου καθόμαστε δύο ολόκληρους μήνες. Φέτος θα πάμε στο νησί της μητέρας μου, αμέσως μόλις κλείσουν τα σχολεία.

Μόλις μας το είπε ο πατέρας, άρχισα να σκέφτομαι το μικρό λιμανάκι του νησιού, που γεμίζει ζωή τέτοια εποχή. Το μυαλό μου στριφογύριζε ανάμεσα στις βάρκες και τα ψαροκάικα του λιμανιού. Ξετρελάθηκα. Η αδερφή μου άρχισε σιγανά ένα τραγούδι, που τραγουδούν οι γυναίκες του νησιού στο εκκλησάκι του προφήτη Ηλία, τη μέρα που πανηγυρίζει το νησί. Οι σκέψεις όλων μας γέμισαν καλοκαίρι.

•

.....

.....

•

.....

.....

•

Τίτλος 1ης παραγράφου:

Τίτλος 2ης παραγράφου:

Τίτλος 3ης παραγράφου:

Τίτλος 4ης παραγράφου:

9. Να κλίνεις τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.

(ο αιώνας) (ο μήνας) (ο ταμίας) (ο πίνακας)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Όνομ.	ο
Γεν.	του
Αιτ.	το(ν)
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Όνομ.	οι
Γεν.	των
Αιτ.	τους
Κλητ.	-

(ο πολίτης) (ο φοιτητής)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Όνομ.	ο
Γεν.	του
Αιτ.	το(ν)
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Όνομ.	οι
Γεν.	των
Αιτ.	τους
Κλητ.	-

(ο αδερφός) (ο φίλος) (ο δάσκαλος) (ο ανήφορος)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	ο
Γεν.	του
Αιτ.	το(ν)
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	οι
Γεν.	των
Αιτ.	τους
Κλητ.	-

10. Να κλίνεις τα παρακάτω θηλυκά ουσιαστικά.

(η δουλειά) (η χώρα) (η θάλασσα) (η μητέρα)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	η
Γεν.	της
Αιτ.	τη(ν)
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	οι
Γεν.	των
Αιτ.	τις
Κλητ.	-

(η πατρίδα) (η διώρυγα) (η πηγή) (η τέχνη)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	η
Γεν.	της
Αιτ.	τη(ν)
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	οι
Γεν.	των
Αιτ.	τις
Κλητ.	-

11. Να κλίνεις τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

(το νερό) (το βιβλίο) (το θέατρο) (το σίδηρο)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	το
Γεν.	του
Αιτ.	το
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	τα
Γεν.	των
Αιτ.	τα
Κλητ.	-

3. Οι ακροβάτες της θάλασσας

*Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων*1. Τα ομόηχα άρθρα «της» και «τις»

Το **θηλυκό** άρθρο **της** (με η) το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε **για ένα** πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

(γενική ενικού)
της φωνής

Το **θηλυκό** άρθρο **τις** (με ι) το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε **για πολλά** πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

(αιτιατική πληθυντικού)
τις φωνές

2. Οικογένειες λέξεων με παραγωγή και σύνθεση

Παραγωγή λέγεται το γραμματικό φαινόμενο κατά το οποίο δημιουργείται μια λέξη από μια άλλη λέξη, με τη βοήθεια μιας κατάληξης.

- ◆ Η λέξη, από την οποία παράγεται μια άλλη λέξη, λέγεται **πρωτότυπη**.
- ◆ Η λέξη, που παράγεται από την πρωτότυπη, λέγεται **παράγωγη**.
- ◆ Κάθε **παράγωγη λέξη**, παράγεται από την **πρωτότυπη λέξη**, αν στο θέμα της πρωτότυπης προσθέσουμε μια κατάληξη, που λέγεται **παραγωγική κατάληξη**.

πρωτότυπη λέξη		παραγωγική κατάληξη	παράγωγη λέξη
θέμα	κατάληξη		
πέτρ	- α	- ινος - ώνω - ωμα - ούλα	πέτρ - ινος πετρ - ώνω πέτρ - ωμα πετρ - ούλα

Σύνθεση λέγεται το γραμματικό φαινόμενο κατά το οποίο μια λέξη γίνεται από δύο άλλες λέξεις.

Ενώνουμε το θέμα του α' συνθετικού με το δεύτερο συνθετικό. Συνήθως βάζουμε ανάμεσα το συνδετικό φωνήεν (συνήθως το όμικρον (ο)).

πρώτο συνθετικό		δεύτερο συνθετικό		Σύνθετη λέξη
πέτρα	+	πόλεμος	=	πετρο <u>π</u> όλεμος
πέτρα	+	χτιστός	=	πετρο <u>χ</u> τιστο
πέτρα	+	ψάρι	=	πετρο <u>ψ</u> αρο
πέτρα	+	κεράσι	=	πετρο <u>κ</u> έρασο

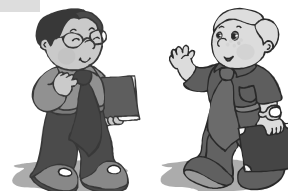
Οι λέξεις *πέτρινος, πετρώνω, πέτρωμα, πετρούλα, πετροπόλεμος, πετρόχτιστο, πετρόψαρο, πετροκέρασο* αποτελούν μία οικογένεια λέξεων.

3. Κυριολεξία – Μεταφορά

ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

Κυριολεξία λέγεται η χρησιμοποίηση των λέξεων με την **αρχική** (κύρια - πραγματική) τους **σημασία**.

*πέτρινος τοίχος
φύλλο δέντρου
πικρό ποτό*

ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Σχήμα μεταφορά λέγεται το σχήμα του λόγου κατά το οποίο **οι λέξεις χάνουν την αρχική** (την κύρια, την πραγματική) τους **σημασία και αποκτούν μια άλλη με διαφορετικό περιεχόμενο από εκείνο που είχαν**.

*πέτρινος τοίχος
φύλλο δέντρου
πικρό ποτό*

➤ *πέτρινη καρδιά*
➤ *φύλλο χαρτιού*
➤ *πικρά λόγια*

Μεταφορά γίνεται:

α. από έμψυχα σε έμψυχα

*Σου είναι αυτή μια **οχιά**.*

β. από έμψυχα σε άψυχα

*Έχει **καρδιά** σίδερο.*

γ. από άψυχα σε έμψυχα

*Είναι **αδαμάντινος** χαρακτήρας.*

δ. από ενέργεια σε άλλη ενέργεια

*Η ζωή **παίζει** παιχνίδια.*

4. Αλφαβητική κατάταξη λέξεων με βάση τα δύο πρώτα γράμματα

Έχουμε να κάνουμε αλφαβητική κατάταξη στις λέξεις: (*βόλτα* , *βλήμα*)

Βλέπουμε ότι και οι δύο λέξεις αρχίζουν από το ίδιο γράμμα το **β**.

Πρώτα θα μπει η λέξη βλήμα και μετά η λέξη βόλτα, γιατί το δεύτερο γράμμα στην λέξη βλήμα είναι το **λ** και το δεύτερο γράμμα στη λέξη βόλτα είναι το **ο**.

Το **λ** είναι **πριν** από το **ο** στο ελληνικό αλφάβητο.

- Έτσι, με αλφαβητική κατάταξη, έχουμε: *βλήμα, βόλτα*

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με « της » ή « τις ».

- ◆ Συζητήσαμε με φοιτήτριες ιατρικής σχολής.
- ◆ Το κύμα θάλασσας χτυπούσε ακτές.
- ◆ Τρομάξαμε από φωνές αδερφής μητέρας μου.
- ◆ Το τσίμπημα σφήκας ήταν δυνατό και φωνάξαμε νοσοκόμες.
- ◆ Θα επισκεφθούμε με φίλες μας χώρες Αφρικής.
- ◆ Οι φλόγες φωτιάς έφτασαν στέγες των σπιτιών.

2. Να αντιστοιχίσεις τα θηλοκά ουσιαστικά με την πτώση που ταιριάζει.

τις φίλες	◆	◆ γενική ενικού	◆	◆ της φωνής
της βροχής	◆	◆ αιτιατική πληθυντικού	◆	◆ τις χαρές

3. Να ξεχωρίσεις τις λέξεις που έγιναν με σύνθεση, από εκείνες που έγιναν με παραγωγή.

(ταξιδεύω, καλοτάξιδος, ταξιδιώτης, ταξιδιωτικός, αταξίδευτος, ταξίδι, γοργοτάξιδος)

Με παραγωγή

Με σύνθεση

4. Να σχηματίσεις οικογένειες λέξεων με τη λέξη « σπίτι ».

Με παραγωγή

Με σύνθεση

5. Να βάλεις όταν η έκφραση έχει μεταφορική σημασία.

☐ Το 'ριξε στο γλέντι.	☐ Έριξε το πιάτο στο πάτωμα.
☐ Ο Φίλιππος πάλεψε με τον Άρη.	☐ Πάλεψε με το δίσκο να ζήσει.
☐ Του 'φυγε το μυαλό του.	☐ Έφυγε πρωί πρωί για το σχολείο.
☐ Το τραπέζι έσπασε στη μέση.	☐ Έσπασαν τα νεύρα του.
☐ Πήγε έξω.	☐ Τα είπε απ' έξω.

6. Να βάλεις σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις.

(δέμα, γρήγορος, περιμένω, δωμάτιο, γάτα, ώρα, άμμος, πόρτα)

.....

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

Το κόμμα (,) και τα αποσιωπητικά (-) είναι δύο από τα 11 σημεία στίξης (τελεία, άνω τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή τελεία, παρένθεση, αποσιωπητικά, παύλα, διπλή παύλα, εισαγωγικά).

1. Το κόμμα (,) και η χρήση του

Το κόμμα (,) το βάζουμε για να δείξουμε πολύ μικρό σταμάτημα της φωνής.

Το κόμμα το βάζουμε στις παρακάτω περιπτώσεις:

Αγοράσαμε <u>κρέας</u> , <u>φρούτα</u> , <u>λαχανικά</u> και <u>ψωμί</u> .	(όταν έχουμε ασύνδετες λέξεις)
<u>Κύριε προϊστάμενε</u> , ελάτε.	(όταν έχουμε κλητική προσφώνηση)
Το Περτούλι, <u>ένα μικρό χωριό</u> , βρίσκεται στο Ν. Τρικάλων.	(όταν έχουμε παρένθεση)
Ο Θεός του πολέμου, <u>ο Άρης</u> , τους βοήθησε.	(όταν έχουμε επεξήγηση)
<u>Ναι</u> , αποκρίθηκε η μητέρα.	(όταν έχουμε βεβαίωση ή άρνηση)
Δεν πρέπει, <u>είπε ο μηχανικός</u> , να χτίσετε εδώ.	(όταν θέλουμε να χωρίσουμε τα λόγια αυτού που γράφει από τα λόγια αυτού που ομιλεί)
Ήταν λίγοι, <u>αλλά</u> πολέμησαν ηρωικά.	(όταν αντιτίθενται κύριες προτάσεις)

(για να χωρίσουμε τις δευτερεύουσες προτάσεις από τις κύριες προτάσεις)

Ο πατέρας έκλαιγε, <u>γιατί</u> έχασε το σκύλο του.	(δευτερ. αιτιολογική πρόταση)
Καθάρισε τα τζάμια, <u>για να</u> βλέπει καλύτερα.	(δευτερ. τελική πρόταση)
Του είπα να έρθει, <u>αν και</u> δεν τον χωνεύω.	(δευτερ. εναντιωματική πρόταση)
<u>Αν δε φύγετε</u> , θα φωνάξω την αστυνομία.	(δευτερ. υποθετική πρόταση)
Ήμαστε όλοι εκεί, <u>όταν</u> μάθαμε τα μαντάτα.	(δευτερ. χρονική πρόταση)
Ήρθε και η μητέρα, <u>η οποία</u> ήταν θεονήστικη.	(δευτερ. αναφορική πρόταση)
Ο καιρός είναι καλός, <u>επομένως</u> θα πάμε εκδρομή.	(δευτερ. συμπερασματική πρόταση)

2. Τα αποσιωπητικά (...)

Με τα αποσιωπητικά (...) δείχνουμε ότι η φράση έμεινε ατέλειωτη, γιατί δε θέλουμε να την τελειώσουμε ή γιατί είμαστε συγκινημένοι.

Τον θυμάμαι εκείνο το γέρο ...

Μιλούσε ξαναμιλούσε ... κανείς δεν άκουγε.

Τι θαυμάσιες ημέρες ...

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να βάλεις κόμμα (,) στις προτάσεις, όπου χρειάζεται.

Του άρεσαν οι πατάτες τα λαχανικά τα μήλα τα αχλάδια όλα τα ήθελε.
Ο πατέρας του είναι ψηλός αδύνατος και κομψός.
Η δύστυχη γυναίκα ουρλιάζει κλαίει χτυπιέται κυλιέται στο χώμα.
Κοιτούσε με μάτια αστραποβόλα αεικίνητα και διαπεραστικά.
Σου είπα αγαπητέ μου ότι δε θα φύγω.
Μέριασε βράχε να διαβώ.
Κύριε πρόεδρε περάστε εδώ είναι η θέση σας.
Ο Διονύσιος Σολωμός ο εθνικός μας ποιητής έγραψε τον εθνικό ύμνο.
Το σκυλί του Οδυσσέα ο Άργος ξεψύχησε μόλις ξανάδε το αφεντικό του.
Ναι θα φύγω δε θέλω να μείνω.
Όχι δε σε πιστεύω.
Καλά θα σε ξαναδώ.
Έτσι ξεπεράστηκαν όλα τα προβλήματα.
Δε θέλω να ξαναπαίζετε είτε ο παππούς σ' αυτή τη γειτονιά.
Ήρθαν όλοι αλλά δεν έφεραν τα δώρα τους.
Η μητέρα έκλαιγε γιατί έφευγε ο γιος της.
Καθίστε χωριστά για να είστε αγαπημένοι.
Θα το φάω αν και δεν μου αρέσει.
Αν δε πάρετε γλυκό δε θα σας ξαναμιλήσω.
Θα τα διορθώσω όταν έρθει η ώρα.
Τάισε τα ζώα τα οποία ήταν κλεισμένα στο στάβλο.
Ο καιρός είναι άστατος επομένως δε θα έρθουμε.

2. Να σημειώσεις αποσιωπητικά στις παρακάτω προτάσεις.

Αλίμονό σου, αν σε δω μαζί της
Αμα σ' αρέσει θα δεις
Μην το πάρεις αυτό, γιατί
Η φύση είναι ωραία με τα φυτά, με τα ζώα
Αχ, τι ωραία θα ήταν

3. Να βάλεις σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις.

(τρέχω, μυρίζω, πατώ, αρχίζω, κλείνω, οργώνω, άνεμος, ελπίζω, πιστεύω)

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Τα επίθετα

Επίθετα λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν τι λογής είναι, δηλαδή ποια ποιότητα ή ιδιότητα έχει το ουσιαστικό.

- ✓ Τα επίθετα παίρνουν το γένος, τον αριθμό και την πτώση των ουσιαστικών που συνοδεύουν.

Τι φανερώνουν τα επίθετα:

ο γαλανός ουρανός	(το επίθετο φανερώνει χρώμα)
η ψηλή οικοδομή	(το επίθετο φανερώνει μέγεθος)
το ήρεμο νερό	(το επίθετο φανερώνει κατάσταση)
η γλυκιά σοκολάτα	(το επίθετο φανερώνει αίσθηση)
το τριγωνικό οικόπεδο	(το επίθετο φανερώνει σχήμα)
ο ξύλινος πίνακας	(το επίθετο φανερώνει ύλη)

2. Η παρομοίωση

Παρομοίωση λέγεται το σχήμα του λόγου, στο οποίο παρομοιάζουμε ή συγκρίνουμε δύο πρόσωπα ή δύο ζώα ή δύο πράγματα, που παρουσιάζουν ομοιότητα μεταξύ τους και η σύγκριση αυτή κάνει το ένα από αυτά πιο ζωηρό.

- ⇒ Στις παρομοιώσεις χρησιμοποιούμε τις λέξεις: **σαν, όπως, λες και είναι**

Ο Άρης τρώει **σαν** αρκούδα. ή Ο Άρης τρώει **όπως** η αρκούδα
ή Ο Άρης τρώει **λες και είναι** αρκούδα

3. Διάκριση του χρονικού συνδέσμου "σαν" και του υποθετικού συνδέσμου «σαν» από το παρομοιαστικό "σαν".

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε το παρομοιαστικό **σαν** με το χρονικό σύνδεσμο **σαν (= όταν)** ή τον υποθετικό σύνδεσμο **σαν (= αν)**.

Ησύχασαν, **σαν (= όταν)** τον είδαν. Θα προλάβαινες, **σαν (= αν)** ξεκινούσες νωρίς.

4. Συνώνυμες λέξεις

Συνώνυμα ή συνώνυμες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν την ίδια περίπου σημασία μεταξύ τους.

δρόμος, οδός, μονοπάτι, λεωφόρος ... κ.ά.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να αντιστοιχίσεις τα επίθετα με τα ουσιαστικά που ταιριάζουν και να γράψεις μια πρόταση.

γρήγορος, -η, -ο	•	•	κτίρια
δημόσιος, -ια, -ιο	•	•	αυτοκίνητο
φωτεινός, -ή, -ό	•	•	σπίτια
ξύλινος, -η, -ο	•	•	γυναίκα
φιλόδοξος, -η, -ο	•	•	αίθουσες

2. Να βάλεις στις προτάσεις που δείχνουν παρομοίωση.

☐ Σαν θέλεις, έλα.	☐ Δε θα 'ρθω, σαν είναι κι αυτός.
☐ Είναι κακιά σαν φίδι.	☐ Είναι ελαφρύς σαν πούπουλο.
☐ Εγώ το 'χασα σαν ήρθα.	☐ 'Ηρθε, σαν τ' άκουσε.
☐ Θα ερχόταν σαν φίλος.	☐ Έχει μαλλιά σαν μετάξι.

3. Να γράψεις συνώνυμες λέξεις.

όρος	⇒	περίπατος	⇒
θερμαίνω	⇒	λογικός	⇒
χωράφι	⇒	άνθος	⇒
πληγώνω	⇒	νέφος	⇒

4. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις που έχουν την ίδια ή περίπου την ίδια σημασία.

τρώγω	•	•	εγκρίνω	τεντώνω	•	•	χαμηλώνω
υπάρχω	•	•	μασώ	κονταίνω	•	•	απλώνω
αποδέχομαι	•	•	βρίσκομαι	σπίτι	•	•	πονηρός
περιμένω	•	•	μεγαλοποιώ	σκεπή	•	•	φανερώνω
υπερβάλλω	•	•	αναγνωρίζω	εμφανίζω	•	•	στέγη
θερμός	•	•	προσμένω	ύπουλος	•	•	θάρρος
ομολογώ	•	•	δρόμος	τόλμη	•	•	συνοδεύω
οδός	•	•	ζεστός	ακολουθώ	•	•	οίκος

Α' Τεύχος 3ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να ξαναγράψεις τις προτάσεις αλλιώς (με απόστροφο) και να σημειώσεις, μέσα στην παρένθεση, τι παθαίνουν τα φωνήεντα.

Θα το αφήσω εκεί. (.....)

Έδωσαν από ένα φιλί. (.....)

Βάλε το στη θέση του. (.....)

2. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με δικές σου παρομοιώσεις.

Είναι ελαφρύς Είναι βαρύς

Είναι αργός Είναι γρήγορος.....

3. Να γράψεις μια συνώνυμη και μια αντίθετη λέξη για κάθε λέξη.

	συνώνυμη	αντίθετη
αρχαίος
αληθινός
θερμός

4. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τις λέξεις της παρένθεσης.

(ποιητής, συγγραφέας, δήμαρχος, αθλητής)

Οέγραψε το βιβλίο.

Ανακοίνωσε την απόφαση ο

Τα εμπόδια πήδησαν οι

Οι απαγγέλουν ποιήματα.

Τι είναι οι λέξεις που έγραψες;

Υποκείμενο

Ρήμα

Αντικείμενο

Σε ποια πτώση είναι;

.....

5. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τις λέξεις της παρένθεσης.

(γάτα, πεζός, φρούτο, τοίχος)

Οι εργάτες χτίζουν τον

Τα πούλησε ο manάβης.

Το τρένο προειδοποιεί τους

Κυνηγούν τα σκυλιά τις

Τι είναι οι λέξεις που έγραψες;

Υποκείμενο

Ρήμα

Αντικείμενο

Σε ποια πτώση είναι;

.....

6. *Να συμπληρώσεις τα άρθρα που λείπουν.*

Κάθονται καρέκλες παραλίας και θαυμάζουν
βαρκούλες στο λιμάνι Χίου. Μαγεύονται από γεύσεις
μαστίχας και απολαμβάνουν το αεράκι θάλασσας.

7. *Να βάλεις κόμμα όπου χρειάζεται.*

Ό,τι θέλεις βλέπεις: επιτραπέζια παιχνίδια αυτοκινητάκια κούκλες μπάλες.

Ο δάσκαλος είναι ήπιος συνεπής γελαστός υπομονετικός.

Ο Μιλτιάδης ο Ηρακλής η Ασπασία δεν ήξεραν το δρόμο.

Περάστε κύριε βουλευτή σας περιμένουν.

Σου είπα αγαπητέ μου δε θα φύγω.

Η Καλαμάτα η πρωτεύουσα της Μεσσηνίας είναι παραλιακή πόλη.

Η θεά της σοφίας η Αθηνά τούς χάρισε μια ελιά.

8. *Να γράψεις (Σ) για τα συνώνυμα, (Α) για τα αντίθετα και (Π) για τις παρομοιώσεις.*

(...) περπατάει σαν πάπια

(...) χοντρός σαν αρκούδα

(...) καθαρίζω - ρυπαίνω

(...) φαρδύς - στενός

(...) όρθιος - στητός

(...) δασιά - πυκνά

(...) ζεστή - χλιαρή

(...) βλέπω - κοιτάζω

(...) ψηλός σαν κυπαρίσσι

(...) δυνατή σαν λιοντάρι

(...) αληθινός - ψεύτικος

(...) κοντός σαν πινέζα

(...) πράος - ήσυχος

(...) καυτός - παγωμένος

9. *Να σχηματίσεις οικογένειες λέξεων με τη λέξη « ψάρι ».*

Με παραγωγή

Με σύνθεση

10. *Να βάλεις X όταν η έκφραση έχει μεταφορική σημασία.*

Έπεσε στο χαντάκι.

Έπεσε σε κακά χέρια.

Είναι **τρυφερά** τα φύλλα του.

Έχει **τρυφερή** καρδιά.

Οι φλόγες τούς **απειλήσαν**.

Ο Ιάσοντας τον **απειλήσε**.

Σήκωσε το **βαρύ** μπαούλο.

Ήταν **βαρύς** εφέτος ο χειμώνας.

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ο και σε -ι

Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ο γράφονται με όμικρον (ο).

το φτερό, το δέντρο, το πρόσωπο ... κ.ά.

Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ι γράφονται με ιώτα (ι).

το παιδί, το ποτήρι ... κ.ά.

Εκτός από τα: *το βράδυ, το στάχυ, το δίχτυ, το δάκρυ*
το δόρυ, το οξύ, το άστυ (= η πόλη) που γράφονται

2. Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ο

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	το	βράδυ	δάκρυ	στάχυ	δίχτυ
Γεν.	του	βραδιού	δακρύου	σταχτού	διχτυού
Αιτ.	το	βράδυ	δάκρυ	στάχυ	δίχτυ
Κλητ.	-	βράδυ	δάκρυ	στάχυ	δίχτυ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	τα	βράδια	δάκρυα	στάχυα	δίχτυα
Γεν.	των	βραδιών	δακρύων	σταχυών	διχτυών
Αιτ.	τα	βράδια	δάκρυα	στάχυα	δίχτυα
Κλητ.	-	βράδια	δάκρυα	στάχυα	δίχτυα

3. Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω

Όλα τα ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω γράφονται με **ι**.

γυρίζω, δροσίζω, χαιρετίζω...κ.ά.

Εκτός από τα: *αθροίζω, δανείζω, πήζω, πρήζω, δακρύζω, αναβλύζω, κελαρύζω, γογγύζω, κατακλύζω, σφύζω, συγχύζω*

4. Οικογένειες λέξεων

ποτίζω πότισμα ποτιστήρι απότιστος ποτισμένος

Βλέπουμε ότι το γιώτα (**ι**) της κατάληξης – **ίζω** ταξιδεύει σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

5. Συνώνυμες λέξεις και φράσεις

σκουπίδια - απορρίμματα

σκουπιδιάρικο – απορριμματοφόρο

σκουπιδιάρης – υπάλληλος καθαριότητας

σκουπιδοτενεκές – κάδος απορριμμάτων

σκουπιδότοπος – χώρος ταφής απορριμμάτων – χωματερή

6. Αλφαβητική κατάταξη λέξεων

✓ Αλφαβητική κατάταξη με βάση τα τρία πρώτα γράμματα.

Έχουμε να κάνουμε αλφαβητική κατάταξη στις λέξεις: (*γύρος* , *γυρίζω*)

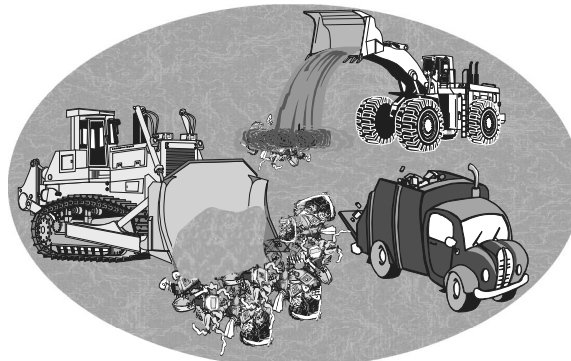
Βλέπουμε ότι και οι δύο λέξεις αρχίζουν από *γυρ...* .

Πρώτα θα μπει η λέξη *γυρίζω* και μετά η λέξη *γύρος*, γιατί το τέταρτο γράμμα στην λέξη *γυρίζω* είναι το *ι* και το τέταρτο γράμμα στη λέξη *γύρος* είναι το *ο*.

Το *ι* είναι *πριν* από το *ο* στο ελληνικό αλφάβητο.

• Έτσι, με αλφαβητική κατάταξη, έχουμε: *γυρίζω*, *γύρος*

Με τον ίδιο τρόπο σκεφτόμαστε και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να κλίνεις τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

οξύτονο

παροξύτονο

προπαροξύτονο
λαϊκό

προπαροξύτονο
λόγιο

(το βουνό)

(το ταμείο)

(το δάχτυλο)

(το έπιπλο)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	το
Γεν.	του
Αιτ.	το
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Όνομ.	τα
Γεν.	των
Αιτ.	τα
Κλητ.	-

οξύτονο

παροξύτονο

(το κλειδί)

(το παιχνίδι)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομ.	το
Γεν.	του
Αιτ.	το
Κλητ.	-
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομ.	τα
Γεν.	των
Αιτ.	τα
Κλητ.	-

2. *Να χωρίσεις τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά σε 5 κατηγορίες.*

(κείμενο, παιδί, νερό, πεύκο, χέρι, κερύ, ποτάμι, μέτωπο, πλοίο, μυαλό)

Ουδέτερα				
οξύτονα σε -ο	παροξύτονα σε -ο	προπαροξύτονα σε -ο	οξύτονα σε -ι	παροξύτονα σε -ι

3. *Να συμπληρώσεις με (ι), (η), (ει), (οι), (υ) στα ρήματα.*

αφρ.....ζω	αθρ.....ζω	δακρ.....ζω	χαρ.....ζω
ποτ.....ζω	δαν.....ζω	κελαρ.....ζω	δροσ.....ζω
πλευρ.....ζω	πρ.....ζω	αναβλ.....ζω	πρασιν.....ζω
ασπρ.....ζω	π.....ζω	συγχ.....ζω	

4. *Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις στα ουδέτερα ουσιαστικά.*

το βράδ	το κλειδ	τα στάχ	τα δέντρ
των βιβλί	το μωρ	τα χορτάρ	το δόρ
τα βράδ....	του φύλλ	το βιολ	των αυτ
το οξ	του βραδ	τα χέρ	του κερ
τα δάκρ	των φεγγαρ	τα δίχτ	το παιδ

5. *Να συμπληρώσεις το γράμμα που λείπει σε κάθε οικογένεια λέξεων.*

σκαλ .. ζω, σκαλ .. στήρι, σκάλ .. σμα	φορτ .. ζω, φορτ .. κός, φόρτ .. ση
γυρ .. ζω, γύρ .. σμα, γυρ .. σμός	κουρδ .. ζω, κουρδ .. στήρι, κούρδ .. σμα

6. *Να βάλεις τις λέξεις σε αλφαβητική σειρά.*

(πέτρωμα, πέτρα, πετρούλα, πέτρινος) (γράφω, γραφείο, γραφομηχανή, γραφίστας)

.....

(παιδί, σκουπίδι, σχολικός παιδότοπος, σκουπιδότοπος, σχολείο)

.....

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώνω

Όλα τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω** γράφονται με **ω (ωμέγα)**.

τεντώνω, πεταλώνω, διπλώνω...κ.ά.

2. Οικογένειες λέξεων

στεγνώνω στέγνωμα στεγνότηριο στεγνωμένος

Βλέπουμε ότι το ωμέγα (**ω**) της κατάληξης **-ώνω**

ταξιδεύει σε όλες της λέξεις της ίδιας οικογένειας.

Μάθε κι αυτό

✓ Τι είναι ανακύκλωση;

Ανακύκλωση είναι η δυνατότητα να ξαναχρησιμοποιήσουμε αντικείμενα, που ενώ μοιάζουν με άχρηστα και θα κατέληγαν στα σκουπίδια, διατηρούν σημαντικό μέρος της αξίας τους.

Τα **χαρτιά**, τα **γυαλιά**, τα **αλουμίνια** δεν είναι σκουπίδια.... Είναι πρώτη ύλη και ενέργεια. Η διαλογή τους αποτελεί προστασία για το περιβάλλον.

✓ Γιατί ανακυκλώνουμε;

Τα καλά της ανακύκλωσης είναι πολλά. Τα ανακυκλώσιμα υλικά δεν χάνουν την αξία τους. Λιώνονται ξανά για να φτιαχτούν πάλι χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο. Εξοικονομούμε έτσι πρώτες ύλες και ενέργεια, προστατεύουμε το περιβάλλον, δημιουργούμε νέες θέσεις εργασίας, βοηθούμε την οικονομία της χώρας μας.

✓ Από ποιες ύλες βγαίνουν το χαρτί, το γυαλί και το αλουμίνιο;

- Το χαρτί φτιάχνεται από τους κορμούς των δέντρων.
Από 2.200 κιλά κορμών δέντρων φτιάχνουμε 1.000 κιλά χαρτιού.
- Το γυαλί φτιάχνεται από την άσβεστο, την άμμο και τη σόδα.
Από 1.100 κιλά ακατέργαστων υλικών φτιάχνουμε 1.000 κιλά γυαλιού.

- Το αλουμίνιο φτιάχνεται από το βωξίτη, ένα ορυκτό που βρίσκεται στο εσωτερικό της γης.
Από 4.000 κιλά βωξίτη μας φτιάχνουμε 1.000 κιλά αλουμινίου

Κάνοντας λοιπόν ανακύκλωση εξοικονομούμε πρώτες ύλες.

✓ Ποια είναι τα οφέλη για το περιβάλλον;

Κάνοντας ανακύκλωση θάβουμε λιγότερα σκουπίδια στις χωματερές. Έτσι δε θα γεμίζουν γρήγορα αυτοί οι χώροι και τα απορριμματοφόρα θα κάνουν λιγότερα δρομολόγια και θα καίνε λιγότερα καύσιμα με αποτέλεσμα να έχουμε λιγότερο νέφος. Οι βιομηχανίες θα ρυπαίνουν λιγότερο και θα έχουμε καθαρότερα νερά στα ποτάμια, στις λίμνες και στις θάλασσες. Τα δάση θα σωθούν και θα ελαττωθούν οι εξωρύξεις ορυκτών.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τα κείμενα με λέξεις από την ίδια οικογένεια με το ρήμα.

(οργώνω)

- Το των χωραφιών γίνεται τον Οκτώβριο με τις πρώτες φθινοπωρινές βροχές. Ο γεωργός χαίρεται να τα χωράφια του.

Τα χωράφια είναι έτοιμα πια να δεχτούν το σπόρο.

(μπαλώνω)

- Το παντελόνι του παππού είναι Το το έραψε η γιαγιά. Πάντα της άρεσε να τα παλιά ρούχα.

(φουσκώνω)

- Ο πατέρας το σωσίβιο, όταν είδε πως δεν ήταν καλά. Τότε κατάλαβε πως το τον κουράζει. Η μητέρα τον ξεκούρασε, πηγαίνοντάς τον μια βόλτα με το σκάφος.

(ανακυκλώνω)

- Πρέπει να το χαρτί, τα αλουμινόκουτα, και τα γυάλινα αντικείμενα, που αλλιώς λέγονται υλικά.

Με την προστατεύουμε το περιβάλλον.

*Μελέτη γραμματικών φαινομένων***1. Το τελικό (ν)**

Μερικές λέξεις άλλοτε διατηρούν και άλλοτε χάνουν το τελικό ν.

Οι λέξεις αυτές είναι οι παρακάτω:

- α) τα άρθρα **τον, την,**
- β) το αόριστο άρθρο **έναν** (το θηλυκό **μια** γράφεται πάντα χωρίς ν),
- γ) το αριθμητικό **έναν** (το θηλυκό **μία, μια** γράφεται πάντα χωρίς ν),
- δ) η προσωπική αντωνυμία **αυτήν, την** (το αρσενικό γένος **αυτόν, τον** γράφεται με ν),
- ε) τα άκλιτα **δεν, μην.**

Διατηρούν το τελικό « ν »

1. Όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από φωνήεν (α, ε, η, ι, ο, υ, ω).

<i>τον άνθρωπο</i>	<i>έναν αθλητή</i>	<i>την ήθελα</i>	<i>δεν έπλυνα</i>
<i>την ιστορία</i>	<i>είδα έναν άνθρωπο</i>	<i>αυτήν είδα</i>	<i>μην ακούς</i>

2. Όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από σύμφωνο στιγμιαίο (κ, π, τ, γκ, μπ, ντ, τσ, τζ).

<i>τον κηπουρό</i>	<i>έναν τζιτζικά</i>	<i>την μπερδεψα</i>	<i>δεν τσίμπησε</i>
<i>την πάπια</i>	<i>πήρα έναν γκαζοτενεκέ</i>	<i>αυτήν ντράπηκα</i>	<i>μην τρέχεις</i>

3. Όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από διπλό γράμμα (ξ, ψ).

<i>τον ξακουστό</i>	<i>έναν ψαρά</i>	<i>την ψάρεψα</i>	<i>δεν ξέρω</i>
<i>την ψευτιά</i>	<i>μίλησα σ' έναν ξένο</i>	<i>αυτήν ξήλωσα</i>	<i>μην ψωνίζεις</i>

Χάνουν το τελικό « ν »

Όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από εξακολουθητικό σύμφωνο (β, γ, δ, ζ, θ, λ, μ, ν, ρ, σ, φ, χ).

<i>το γέρο</i>	<i>ένα μάγο</i>	<i>τη φοβήθηκα</i>	<i>δε ρώτησα</i>
<i>τη βίδα</i>	<i>ένα δάσκαλο</i>	<i>αυτή θέλω</i>	<i>μη συζητάς</i>

**Το τελικό ν
διατηρείται
πάντοτε:**

✓ στην προσωπική αντωνυμία του γ' προσώπου **αυτόν, τον:**

αυτόν βλέπω τον θέλω

✓ στο τροπικό επίρρημα **σαν:** *σαν λαμπάδα σαν βαρύ είναι*

Θυμάμαι ακόμη ...

Το επίρρημα **τουλάχιστο(ν)** διατηρεί το τελικό ν μόνο μπροστά από λέξεις που αρχίζουν από φωνήεν:

τουλάχιστον άκουσα

τουλάχιστο καίγεται

2. Οι μονοσύλλαβες λέξεις « που, πού » & « πως, πώς »

Οι λέξεις πού & πώς τονίζονται όταν βρίσκονται:

- σε ευθεία ερώτηση (όταν ακολουθεί ερωτηματικό)

Πού ήσουν;

Πώς θα πας;

- σε πλάγια ερώτηση (περιέχει ερώτηση χωρίς ερωτηματικό)

Δεν μας είπες πού ήσουν;

Δεν μας είπες πώς θα πας;

και στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Πού να σου τα λέω!

Από πού κι ως πού με ξέρεις!

Πού και πού πίναμε.

Αραιά και πού βλεπόμασταν.

- Τους έδωσες το δέμα;

- Πώς!

Περίμενε πώς και πώς το δώρο.

Πώς νυστάζω!

- Το « που » δεν παίρνει τόνο όταν δεν είναι ερωτηματικό.

Εκείνο που (=το οποίο) είδα μ' άρεσε.

(που: αναφορική αντωνυμία)

Έπαιζε εκεί που (=όπου) κοιμόταν ο πατέρας.

(που: τοπικό επίρρημα)

Ήξερε που (=ότι) δε θα ερχόσουν.

(που: ειδικός σύνδεσμος)

Πέρασαν δύο μήνες που (=αφότου) μαλώσαμε.

(που: χρονικό επίρρημα)

- Το « πως » δεν παίρνει τόνο όταν δεν είναι ερωτηματικό.

Μας είπε πως (=ότι) θα τηλεφωνήσει.

(πως: ειδικός σύνδεσμος)

3. Η μονοσύλλαβη λέξη « ή » (διαζευκτικός σύνδεσμος)

Θα αγοράσεις το μολύβι ή το στυλό;

Ή η Ελένη ή η Φρόσω θα φύγει.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να διαγράψεις το τελικό (ν), όπου δε χρειάζεται.

τον άνεμο	τον δάσκαλο	τον ξένο	τον ψαρά
τον τσέλιγκα	την Ελένη	την γυναίκα	την ντουλάπα
την ξηρά	την ψησταριά	έναν άνθρωπο	έναν γέρο
έναν τζιτζικα	έναν παίχτη	έναν φταίχτη	μιαν ώρα
μιαν αθλήτρια	μιαν ψείρα	μιαν τσατσάρα	μιαν βροχή
αυτήν θέλω	αυτήν μπέρδεψα	αυτήν είπα	αυτήν ψώνισες
αυτήν δρόσισα	την ρώτησα	την έσπασες	την τίναξα
την ντράπηκα	την φώναξα	αυτόν πήρα	αυτόν ακούω
αυτόν ζάλισα	αυτόν ψάρεψα	αυτόν ώθησα	τον γέλασα
τον άκουσα	τον μίλησα	τον έδεσα	τον ξεσκόνισα
σαν μαϊμού είναι	σαν βλήμα έφυγε		τουλάχιστον είδα
τουλάχιστον πήρα	δεν υπάρχει	δεν πήρα	δεν μπέρδεψα
δεν μεγάλωσε	δεν ξενύχτησαν		μην φεύγεις
μηντσιρίζεις	μην βλέπεις	μην υφαίνεις	μην λες

2. Να βάλεις τόνο στο «που» και στο «πως», όπου ταιριάζει.

Που ήταν; Πως και δεν τον είδα;	Χθες που έψαχνα το βρήκα.
Περιμέναμε πως και πως να φανεί.	Νομίζω πως ερχόταν αραιά και που .
Που τέτοια τύχη!	Πως να κοιμηθώ σ' αυτό το κρεβάτι!
Έγραψε την ορθογραφία που είχε.	Που και που με ρωτούσαν.
Μας είπε πως θα φύγει.	Τι καλά που είμαστε μαζί!
Άκουσα που θα έφευγες.	Πέρασαν δύο χρόνια που τον είδα.
Που να ήσουν να μας έβλεπες!	Στεκόταν εκεί που του είπαν.
Πως να τα βγάλουμε πέρα!	Από που κι ως που είμαστε φίλοι;

3. Να αντικαταστήσεις το έντονο τμήμα κάθε πρότασης με «που ή πού» και «πως ή πώς».

Αυτό **το οποίο** είδα μ' ενδιαφέρει.

.....

Σε **ποιο μέρος** το άφησες;

.....

Καθόταν εκεί **όπου** διάβαζε παλιότερα κι ο πατέρας.

.....

Πίστευε **ότι** δε θα τον έβλεπαν.

.....

Πέρασαν πολλά χρόνια **αφότου** άρχισαν οι εργασίες.

.....

Μας είπε **ότι** θα ξεκινήσει νωρίς.

.....

Με ποιον τρόπο θα απαντήσεις στις ερωτήσεις;

.....

4. Να τονίσεις **όποιο (η)** χρειάζεται.

Θα αγοράσεις **η** το ένα **η** το άλλο.

Η ο Φάνης **η** η Ελένη θα μιλήσει.

Θα το πάρει **η** η Μυρτώ **η** η Πηνελόπη.

Τηλεφώνησε **η** Μαρία και **η** Ελένη.

Α' Τεύχος 4ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να συμπληρώσεις με (ι), (υ) στα ουδέτερα ουσιαστικά.

το βράδ...	το παιδ...	το στάχ...	το κουτ...	το δάκρ...
το χέρ...	το δίχτ...	το οξ...	το πουλ...	το δόρ...
τα μάτ...α	τα βράδ...α	τα στάχ...α	τα σκυλ...ά	τα δάκρ...α

2. Να συμπληρώσεις με (ι), (η), (ει), (οι), (υ) στα ρήματα.

κερδ.....ζω	αθρ.....ζω	δροσ.....ζω	μυρ.....ζω
δακρ.....ζω	ποτ.....ζω	κελαρ.....ζω	πρ.....ζω
φροντ.....ζω	αναβλ.....ζω	δαν ζω	ελπ.....ζω
μαυρ.....ζω	π.....ζω	συγχ.....ζω	φεγγ.....ζω

3. Να συμπληρώσεις με (ο), (ω) στα ρήματα.

οργ.....ν.....	οργ.....ν.....μαι	κλειδ.....ν.....	κλειδ.....ν.....μαι
καρφ.....ν.....	καρφ.....ν.....μαι	φορτ.....ν.....	φορτ.....ν.....μαι

4. Να γράψεις οικογένειες λέξεων.

σκαλίζω

στρώνω

5. Να διαγράψεις το τελικό (ν), όπου δε χρειάζεται.

τον άνδρα	τον παππού	τον ξερό	τον ψεύτη
τον μέμπη	την Ηλέκτρα	την Μυρτώ	την γκλίτσα
την ξηρασία	την ψύχρα	έναν πατέρα	έναν φίλο
έναν τζίτζικα	έναν ποιητή	έναν φούρνο	μιαν ώρα
μιαν αθλήτρια	μιαν ψαριά	μιαν άγκυρα	μιαν οδό
αυτήν βρέχω	αυτήν ντώνω	αυτήν είδα	αυτήν πίνω
αυτήν φώναξα	την ντράπηκα	την χτύπησα	την τσαλάκωσα
την βρήκα	την λέρωσα	αυτόν μίλησα	αυτόν ρίχνω
αυτόν χάλασα	αυτόν δένω	αυτόν σπρώχνω	τον γελώ
τον λέω	τον μύρισα	τον βύθισα	τον ζούληξα

σαν ζέβρα είναι σαν λαμπάδα ήταν
τουλάχιστον δε λερώθηκε τουλάχιστον πήρε
δεν ήρθε δεν χτύπησε δεν ξηλώθηκε δεν τσαλακώθηκε
μην ξύνεις μην μπερδεύεις μην δένεις μην βήχεις μην κλαις

6. *Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με «που» ή «πού» και «πως» ή «πώς».*

Περίμενα και να πάμε εκδρομή στον τόπο γεννήθηκε παππούς της Ιφιγένειας.

..... τα πέρασες το Σαββατοκύριακο εκεί πηγες;

Κοιτάζαμε και από το παράθυρο και βλέπαμε έπεφτε το χιόνι.

..... σε λένε; Από κατάγεσαι;

Έμαθα τηλεφώνησες αργά από εκεί ήσουν.

Από κι ως μας ξέρεις;

..... πεινάω! Νομίζω θα τα φάω όλα αυτά είναι στο τραπέζι.

7. *Να αντικαταστήσεις το υπογραμμισμένο τμήμα κάθε πρότασης με «που» ή «πού» και «πως» ή «πώς».*

Αυτό το οποίο άκουσα μ' άρεσε.

Για ποια μέρη μιλάς;

Έστειλε το δέμα εκεί όπου ήθελε.

Νόμιζε ότι δε θα τον έπαιρναν μαζί τους.

Πέρασαν χρόνια αφότου τον πρωτοείδε.

Μας έγραψε ότι θα έρθει.

Με ποιον τρόπο θα το αντιμετωπίσεις;

8. *Να τονίσεις όποιο (η) χρειάζεται.*

Θα το αγοράσει η η Πηνελόπη η η Ευθαλία.

Πέρασε η μητέρα σου και η θεία σου.

Η Ελένη η η Μαρία θα σε βοηθήσει.

Μίλησε η Μυρτώ η η φίλης της;

9. *Να βάλεις τις λέξεις σε αλφαβητική σειρά.*

(χειροκροτώ, χερούλι, χειρουργός, χέρι, χειριστής, χεροδύναμος)

.....

1. Η πόλη χάθηκε στο χιόνι (α)

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι χρόνοι του ρήματος

- Οι χρόνοι είναι τριών ειδών:
- Παροντικοί χρόνοι (φανερώνουν το παρόν)
 - Παρελθοντικοί χρόνοι (φανερώνουν το παρελθόν)
 - Μελλοντικοί χρόνοι (φανερώνουν το μέλλον)

2. Οι παροντικοί και οι παρελθοντικοί χρόνοι του ρήματος

ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

(Είναι ο ενεστώτας και ο παρακείμενος.)

- α. Ο ενεστώτας φανερώνει κάτι που γίνεται τώρα εξακολουθητικά χωρίς διακοπή ή με διακοπές (με επανάληψη).

Από το πρωί γράφω ασταμάτητα.

Κάθε απόγευμα γράφω στον υπολογιστή μου.

- β. Ο παρακείμενος φανερώνει ότι κάτι έχει γίνει στο παρελθόν και είναι τώρα τελειωμένο.

Έχω γράψει τα προβλήματα.

ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

(Είναι ο παρατατικός, ο αόριστος και ο υπερσυντέλικος.)

- α. Ο παρατατικός φανερώνει κάτι που γινόταν στο παρελθόν εξακολουθητικά χωρίς διακοπές ή με διακοπές (με επανάληψη).

Διόρθωνα αυτά που έγραφα.

Κάθε μέρα έγραφα κι από λίγο.

- β. Ο αόριστος φανερώνει ότι κάτι έγινε στο παρελθόν και παρουσιάζεται σαν να έγινε σε μια στιγμή, χωρίς συνέχεια ή επανάληψη.

Έγραψα υπέροχα στο χωριό.

- γ. Ο Υπερσυντέλικος φανερώνει ότι κάτι ήταν τελειωμένο στο παρελθόν πριν γίνει κάτι άλλο.

Είχα γράψει στο σχολείο πριν από εσένα.

3. *Κλίση ρήματος στην ενεργητική φωνή στους παροντικούς και παρελθοντικούς χρόνους*

		ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ		
			ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	γράφω	έχω γράψει
	β' πρόσωπο	εσύ	γράφεις	έχεις γράψει
	γ' πρόσωπο	αυτός	γράφει	έχει γράψει
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	γράφουμε	έχουμε γράψει
	β' πρόσωπο	εσείς	γράφετε	έχετε γράψει
	γ' πρόσωπο	αυτοί	γράφουν	έχουν γράψει

		ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ			
			ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	έγραφα	έγραψα	είχα γράψει
	β' πρόσωπο	εσύ	έγραφες	έγραψες	είχα γράψει
	γ' πρόσωπο	αυτός	έγραφε	έγραψε	είχες γράψει
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	γράφαμε	γράψαμε	είχαμε γράψει
	β' πρόσωπο	εσείς	γράφατε	γράψατε	είχατε γράψει
	γ' πρόσωπο	αυτοί	έγραφαν	έγραψαν	είχαν γράψει

4. *Τα βοηθητικά ρήματα «είμαι» και «έχω» στον παρατατικό*

Τα βοηθητικά ρήματα μας βοηθούν να σχηματίσουμε κάποιους χρόνους.

Προσέχω πώς κλίνεται τα ρήματα «είμαι» και «έχω» στον παρατατικό:

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	ήμουν	είχα
	β' πρόσωπο	εσύ	ήσουν	είχες
	γ' πρόσωπο	αυτός	ήταν	είχε
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	ήμαστε	είχαμε
	β' πρόσωπο	εσείς	ήσαστε	είχατε
	γ' πρόσωπο	αυτοί	ήταν	είχαν

5. Τα χρονικά επιρρήματα

Επιρρήματα λέγονται οι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως τα ρήματα και φανερώνουν τόπο, χρόνο, ποσό, τρόπο, βεβαίωση, δισταγμό, άρνηση.

Τα χρονικά επιρρήματα φανερώνουν χρόνο και απαντούν στην ερώτηση **πότε**;

Ήρθε **χθες**. **Πότε** ήρθε; **χθες** (= χρονικό επίρρημα)

Χρονικά επιρρήματα: τώρα, χθες, μετά, αύριο, σήμερα, ήδη, πριν, ύστερα, αργότερα, έπειτα, κατόπιν, μόλις, πέρυσι, φέτος, αμέσως, νωρίς, αργά, συχνά, κάπου κάπου ...κ. ά.

6. Αντίθετες λέξεις

Αντίθετες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία.

Αντίθετες λέξεις μπορούμε να σχηματίσουμε με **α΄ συνθετικό** το στερητικό μόριο **α-** (αν-, **μπροστά από φωνήεν**).

πρόθυμος – **α**πρόθυμος ήσυχος – **α**νήσυχος κακός - **ά**κακος

7. Συνώνυμες λέξεις

Συνώνυμες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν την ίδια περίπου σημασία.

οδός, δρόμος, λεωφόρος, οδόστρωμα, σοκάκι, πεζόδρομος, πεζοδρόμιο

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις δίπλα σε κάθε πρόταση τη λέξη που ταιριάζει (παρόν – παρελθόν).

Δένω τα κορδόνια στα παπούτσια μου. (.....)

Έδενα τα κορδόνια στα παπούτσια μου, όταν τηλεφώνησες. (.....)

Έδεσα τα κορδόνια στα παπούτσια μου και συνέχισα το παιχνίδι. (.....)

Έχω δέσει τα κορδόνια στα παπούτσια μου και είμαι έτοιμος. (.....)

Είχα δέσει τα κορδόνια στα παπούτσια μου πριν αρχίσω το παιχνίδι. (.....)

2. Να κλίνεις το ρήμα « τρέχω » στους παροντικούς και παρελθοντικούς χρόνους.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Να κλίνεις τα βοηθητικά ρήματα « είμαι » και « έχω » στον παρατατικό.

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ
	β' πρόσωπο	εσύ
	γ' πρόσωπο	αυτός
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς
	β' πρόσωπο	εσείς
	γ' πρόσωπο	αυτοί

4. Να γράψεις αντίθετες λέξεις με το στερητικό α- (αν-).

ικανός	γλυκός	ήσυχος
πρόθυμος	άξιος	γελαστός
δυνατός	γνωστός	όμοιος
κακός	έντιμος	βέβαιος

5. Να κυκλώσεις τα χρονικά επιρρήματα και να γράψεις σε ποιο χρόνο είναι το ρήμα.

	χρόνος ρήματος	παρόν - παρελθόν
Τηλεφώνησα χθες στο δάσκαλο.	(.....)	(.....)
Μιλούσε πέρυσι μαζί μου στο τηλέφωνο.	(.....)	(.....)
Τα έχω γράψει πριν από σένα.	(.....)	(.....)
Φέτος διαβάζω τα μαθήματά μου.	(.....)	(.....)
Είχα κοιμηθεί νωρίς και δε σε κατάλαβα.	(.....)	(.....)

2. Η πόλη χάθηκε στο χιόνι (β)

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Ο ενεστώτας, ο παρατατικός και αόριστος στην ενεργητική φωνή

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
φανερώνει κάτι που γίνεται τώρα	φανερώνει κάτι που γινόταν στο παρελθόν	φανερώνει ότι κάτι έγινε στο παρελθόν
δένω	έδενα *1	έδεσα *1
πλέκω	έπλεκα *1	έπλεξα *1
βάφω	έβαφα *1	έβαψα *1
φέρνω	έφερνα *1	έφερα *1
πίνω	έπινα *1	ήπια *2
βλέπω	έβλεπα *1	είδα *2

*1 Τα ρήματα που αρχίζουν από σύμφωνο παίρνουν πριν από το θέμα στον παρατατικό και στον αόριστο της οριστικής ένα «ε», που λέγεται **αύξηση**.

*2 Ορισμένα ρήματα παίρνουν αύξηση **«η»** αντί για **«ε»** ή **«ει»** αντί για **«ε»**.

Η αύξηση διατηρείται όταν τονίζεται και χάνεται όταν δεν τονίζεται

2. Ο αόριστος στην ενεργητική φωνή

Ο αόριστος στην ενεργητική φωνή έχει κατάληξη **-α** και διακρίνεται σε **σιγματικό αόριστο** (έχει μπροστά από την κατάληξη **-α** το «σ») και σε **άσιγμο αόριστο** (δεν έχει μπροστά από την κατάληξη **-α** το «σ»).

- Ο **σιγματικός αόριστος** τελειώνει σε **-σα**: *έδεσα* (-ξα: *έπλεξα*, -ψα: *έβαψα*)
- Ο **άσιγμος αόριστος** τελειώνει σε **-α**: *έφερα*

Σιγματικό αόριστο σχηματίζουν τα περισσότερα ρήματα.

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώ** (ρήματα δεύτερης συζυγίας) σχηματίζουν σιγματικό αόριστο σε **-ησα**: *αγαπώ* – *αγάπησα*

Εξαιρούνται τα ρήματα: γελώ – γέλασα τραβώ - τράβηξα
 πονώ – πόνεσα θαρρώ – θάρρεψα
 μεθώ – μέθυσα

Ασигμο αόριστο σχηματίζουν:

- α.** τα ρήματα με χαρακτήρα λ (λλ), (λν), ρ, (ρν)
ψάλλ-ω	έψαλ-α
προσφέρ-ω	προσέφερ-α
στέλν-ω	έστειλ-α
σπέρν-ω	έσπειρ-α
- * Ορισμένες φορές αλλάζουν το θέμα τους:*
- β.** τα ρήματα με χαρακτήρα ν, μ
κρίν-ω	έκριν-α
μαραίν-ω	μάραν-α*
καταλαβαίν-ω	κατάλαβ- α*
πηγαίν-ω	πήγ- α*
μέν-ω	έμειν- α*
απονέμ-ω	απόνειμ- α*

** Ορισμένες φορές αλλάζουν και το θέμα τους.*

Η ορθογραφία του αορίστου.

Τα ρήματα της πρώτης συζυγίας διατηρούν το **η**, το **ι**, το **υ**, το **ει**, το **οι**, που έχουν στην παραλήγουσα της οριστικής του ενεστώτα.

Ενεστώτας	Αόριστος
μυρίζω	μύρισα
αφήνω	άφησα
κλείνω	έκλεισα
δανείζω	δάνεισα

Οι αόριστοι σε **-ωσα** γράφονται με **ω**.

Ενεστώτας	Αόριστος
οργώνω	όργωσα
δίνω	έδωσα
Εξαιρούνται	
αρμόζω	άρμοσα
δεσπόζω	δέσποσα

Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας σχηματίζουν αόριστο σε **-ησα**.

Ενεστώτας	Αόριστος
μελετώ	μελέτησα
Εξαιρούνται	
μεθώ	μέθυσα
μηνώ	μήνυσα

Τα ρήματα σε **-αίνω** τελειώνουν στον αόριστο σε: **-υνα, -ηκα, -ησα, -ανα, -α.**

Ενεστώτας		Αόριστος
πληθαίνω	⇒	πλήθυνα
κατεβαίνω	⇒	κατέβηκα
ανασταίνω	⇒	ανάστησα
ανασαίνω	⇒	ανάσανα
καταλαβαίνω	⇒	κατάλαβα

3. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό του αορίστου

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος		
ανεβαίνω	⇒	ανέβηκα	είδα		
κατεβαίνω	⇒	κατέβηκα	είπα		
βγαίνω	⇒	βγήκα	ήπια		
μπαίνω	⇒	μπήκα	ήρθα		
βρίσκω	⇒	βρήκα	πηγαίνω	⇒	πήγα
παίρνω	⇒	πήρα	τρώ(γ)ω	⇒	έφαγα

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΩΝ ΑΟΡΙΣΤΩΝ

Ενεργητικός αόριστος σε -ισα.

❶ Τα ρήματα σε -ίζω.

Ενεστώτας	Αόριστος	
αρχίζω	⇒	άρχισα

⇒ Εξαιρούνται τα ρήματα:

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος		
αθροίζω	⇒	άθροισα	κατακλύζω	⇒	κατάκλυσα
δανείζω	⇒	δάνεισα	γογγύζω	⇒	γόγγυσα
δακρύζω	⇒	δάκρυσα	κελαρύζω	⇒	κελάρυσα
αναβλύζω	⇒	ανάβλυσα	συγχύζω	⇒	σύγχυσα
πήζω	⇒	έπηξα	πρήζω	⇒	έπρηξα

② Τα ρήματα σε -άρω.

Ενεστώτας		Αόριστος
σαλπάρω	⇒	σαλπάρισα

Ενεργητικός αόριστος σε - υνα.

① Ορισμένα ρήματα σε - αίνω.

Ενεστώτας		Αόριστος
πλαταίνω	⇒	πλάτυνα

② Ορισμένα ρήματα σε -ύνω.

Ενεστώτας		Αόριστος
μολύνω	⇒	μόλυνα

Ενεργητικός αόριστος σε - εйна, - ινα.

① Τα ρήματα:

Ενεστώτας		Αόριστος
μένω	⇒	έμεινα
τείνω	⇒	έτεινα

② Το ρήμα:

Ενεστώτας		Αόριστος
κρίνω	⇒	έκρινα

Ενεργητικός αόριστος σε - ησα, - εйна, - υσα.

① Τα ρήματα σε - ήνω και ορισμένα ρήματα σε - ύνω.

Ενεστώτας		Αόριστος	Ενεστώτας		Αόριστος
ψήνω	⇒	έψησα	λύνω	⇒	έλυσα
αφήνω	⇒	άφησα	γδύνω	⇒	έγδυσα
στήνω	⇒	έστησα	ντύνω	⇒	έντυσα
σβήνω	⇒	έσβησα	ζύνω	⇒	έζυσα
			φτύνω	⇒	έφτυσα
			χύνω	⇒	έχυσα

② Τα ρήματα σε -είνω, -είω, -ύω.

Ενεστώτας		Αόριστος	Ενεστώτας		Αόριστος
αποκλείω	⇒	απέκλεισα	δύω	⇒	έδυσα
σείω	⇒	έσεισα	ιδρύω	⇒	ίδρυσα
πειθώ	⇒	έπεισα	λύω	⇒	έλυσα
κλείνω	⇒	έκλεισα	μηνύω	⇒	μήνυσα

(υποβάλλω μήνυση)

③ Ορισμένα ρήματα σε -αίνω.

Ενεστώτας		Αόριστος
ανασταίνω	⇒	ανάστησα

④ Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας (-ώ).

Ενεστώτας		Αόριστος	⇒	Εξαιρούνται τα ρήματα:	
κτυπώ	⇒	κτύπησα		Ενεστώτας	Αόριστος
				μεθώ	μέθυσα
				μηνώ	μήνυσα
				(ειδοποιώ)	

Ενεργητικός αόριστος σε -είλα, -ειρα.

① Τα ρήματα σε -έλνω και τα ρήματα σε -έρνω.

Ενεστώτας		Αόριστος		Ενεστώτας		Αόριστος
στέλνω	⇒	έστειλα		δέρνω	⇒	έδειρα
				σπέρνω	⇒	έσπειρα
				γέρνω	⇒	έγειρα

⇒ Εξαιρούνται τα ρήματα:

Ενεστώτας		Αόριστος
σέρνω	⇒	έσυρα
φέρνω	⇒	έφερα
γδέρνω	⇒	έγδαρα

Ενεργητικός αόριστος σε -ώσα.

① Τα ρήματα σε -ώνω.

Ενεστώτας		Αόριστος		Ενεστώτας		Αόριστος
οργάνω	⇒	όργωσα		δίνω	⇒	έδωσα

⇒ Εξαιρούνται τα ρήματα αρμόζω, δεσπίζω.

Ενεστώτας		Αόριστος
αρμόζω	⇒	άρμοσα
δεσπίζω	⇒	δέσποσα

4. Οι σύνδεσμοι

Σύνδεσμοι λέγονται οι άκλιτες λέξεις που συνδέουν λέξεις ή προτάσεις.

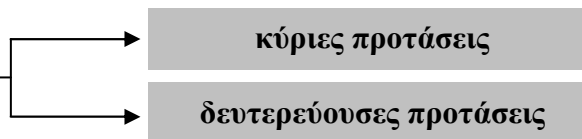
Πίνακας με τους συνδέσμους κατά είδη.

α/α	Είδη	Σύνδεσμοι
1.	Συμπλεκτικοί	και, (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ
2.	Διαχωριστικοί	ή, είτε
3.	Αντιθετικοί	μα, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, ενώ, αν και, μόνο, μολονότι
4.	Συμπερασματικοί	ώστε, λοιπόν, άρα, επομένως, που
5.	Επεξηγηματικός	δηλαδή
6.	Ειδικοί	πως, που, ότι
7.	Χρονικοί	όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, ώσπου, ωστόσο όσο που, όποτε
8.	Αιτιολογικοί	γιατί, επειδή, αφού
9.	Υποθετικοί	αν, σαν, άμα
10.	Τελικοί	να, για να
11.	Αποτελεσματικοί	ώστε (να), που
12.	Διστακτικοί	μη(ν), μήπως
13.	Συγκριτικός	παρά

Με το σύνδεσμο που εισάγεται μια πρόταση, προσδιορίζουμε και την πρόταση.

5. Τα είδη των προτάσεων

Τα είδη των προτάσεων

Κύρια πρόταση

Μια πρόταση που έχει ολοκληρωμένο νόημα και μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο λέγεται κύρια πρόταση.

Οι κύριες προτάσεις συνδέονται μεταξύ τους με **συμπλεκτικούς, αντιθετικούς, διαχωριστικούς και συμπερασματικούς συνδέσμους** και η σύνδεση αυτή λέγεται **παρατακτική σύνδεση**.

Παραδείγματα παρατακτικής σύνδεσης.

Κύριες προτάσεις

Παρατακτική σύνδεση

α. Ηρθα αμέσως.

β. Θαύμασα το ποδήλατο.

Ηρθα αμέσως και θαύμασα το ποδήλατο.

α. Έτρεξα γρήγορα.

β. Δεν πρόλαβα να τον δω.

Έτρεξα γρήγορα, αλλά δεν πρόλαβα να τον δω.

α. Θα έρθεις κι εσύ.

β. Θα φύγω μόνος μου.

Θα έρθεις κι εσύ ή θα φύγω μόνος μου;

Δευτερεύουσα πρόταση

Μια πρόταση που δεν έχει ολοκληρωμένο νόημα και δεν μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο λέγεται δευτερεύουσα πρόταση. Μια δευτερεύουσα πρόταση για να σταθεί μέσα στο λόγο, έχει ανάγκη από μια κύρια πρόταση την οποία και προσδιορίζει.

Η δευτερεύουσα πρόταση συνδέεται με την κύρια πρόταση με ειδικούς, αιτιολογικούς, χρονικούς, διστακτικούς, τελικούς, συμπερασματικούς, εναντιωματικούς συνδέσμους και η σύνδεση αυτή λέγεται υποτακτική σύνδεση.

Ο πατέρας είπε <u>ότι βιάζεται να φύγει</u> .	(ειδική πρόταση)
Ξαφνιάστηκε, <u>γιατί δεν τον περίμενε</u> .	(αιτιολογική πρόταση)
Κρύφτηκε, <u>όταν με είδε</u> .	(χρονική πρόταση)
Κρατήθηκα <u>μην χτυπήσω</u> .	(ενδοιαστική πρόταση)
Έπρεπε να ήσουν εκεί, <u>για να τον έβλεπες</u> .	(τελική πρόταση)
Θέλω <u>να φύγω</u> .	(βουλητική πρόταση)
Είναι τόσο κουτός, <u>ώστε να μην το θέλει</u> .	(συμπερασματική πρόταση)
Ελάτε, <u>αν θέλετε</u> .	(υποθετική πρόταση)
Ήρθε μαζί μας, <u>αν και δεν είχε χρόνο</u> .	(εναντιωματική πρόταση)

* Οι υπογραμμισμένες προτάσεις είναι δευτερεύουσες προτάσεις. Η πρόταση που προηγείται είναι κύρια.

6. Σύνδεση προτάσεων με τους αιτιολογικούς συνδέσμους «γιατί» και «επειδή».

παραδείγματα	Η δευτερεύουσα πρόταση εισάγεται με..	είδος πρότασης
Το έπιασε, <u>γιατί φοβόταν μην το σπάσει</u> .	αιτιολογικό σύνδεσμο	αιτιολογική
Δεν ήρθε, <u>επειδή αρρώστησε</u> .	αιτιολογικό σύνδεσμο	αιτιολογική

Οι αιτιολογικές προτάσεις φανερώνουν την αιτία για την οποία γίνεται αυτό που δηλώνει η πρόταση που προσδιορίζεται.

**** Οι αιτιολογικές προτάσεις χωρίζονται με κόμμα.

7. Σύνδεση προτάσεων με τους χρονικούς συνδέσμους «καθώς», «ενώ», «όταν», «μόλις»

παραδείγματα	Η δευτερεύουσα πρόταση εισάγεται με..	είδος πρότασης
Χτύπησα, <u>καθώς</u> δούλενα.	χρονικό σύνδεσμο	χρονική
Συνέχισα να τρέχω, <u>ενώ</u> είχα χτυπήσει.	χρονικό σύνδεσμο	χρονική
Σταμάτησε, <u>όταν</u> τον φώναζα.	χρονικό σύνδεσμο	χρονική
Του μίλησα, <u>μόλις</u> τον είδα.	χρονικό σύνδεσμο	χρονική

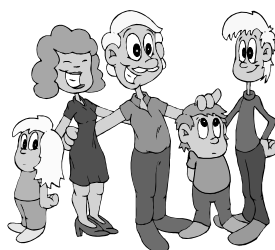
Οι **χρονικές προτάσεις** προσδιορίζουν **χρονικά** μια άλλη πρόταση.

**** Οι **χρονικές προτάσεις χωρίζονται με κόμμα**.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τον αόριστο των ρημάτων.

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
ανεβαίνω	⇒	βλέπω	⇒
κατεβαίνω	⇒	λέ(γ)ω	⇒
βγαίνω	⇒	πίνω	⇒
μπαίνω	⇒	έρχομαι	⇒
βρίσκω	⇒	πηγαίνω	⇒
παίρνω	⇒	τρώ(γ)ω	⇒

2. Να γράψεις τον παρατατικό και τον αόριστο των ρημάτων.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΠΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
-----------	-------------	----------

αόριστος σε -σα:

δένω		
ντύνω		

αόριστος σε -ψα:

βάφω		
------	--	--

αόριστος σε -ξα:

τρέχω		
-------	--	--

αόριστος σε -ισα (ρήματα σε -ίζω)

μυρίζω		
αρχίζω		

εξαιρέσεις:

αθροίζω		
δανείζω		
δακρύζω		
πρήζω		
πήζω		

αόριστος σε -ησα

ψήνω		
αφήνω		

αόριστος σε -εισα

κλείνω		
σείω		

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΠΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
-----------	-------------	----------

πιάνω		
γελώ		

κόβω		
------	--	--

βρέχω		
-------	--	--

αόριστος σε -ησα (ρήματα σε -ώ)

χτυπώ	χτυπούσα	
ακουμπώ		

εξαιρέση:

μεθώ		
------	--	--

συγχύζω		
---------	--	--

κελαρύζω		
----------	--	--

γογγύζω		
---------	--	--

αόριστος σε -υσα

λύνω		
ντύνω		

αόριστος σε -υσα

δύω		
ιδρύω		

αόριστος σε –εινα

μένω		
------	--	--

αόριστος σε –ειλα

στέλνω		
--------	--	--

αόριστος σε –υρα

σέρνω		
-------	--	--

αόριστος σε –υγα

φεύγω		
-------	--	--

αόριστος σε –υνα

πλένω		
-------	--	--

αόριστος σε –ειρα

δέρνω		
-------	--	--

αόριστος σε –υρα

σπέρνω		
--------	--	--

αόριστος σε –ωσα

μπαλώνω		
---------	--	--

κλειδώνω		
----------	--	--

3. *Να ενώσεις τις προτάσεις σε μία, βάζοντας τον αιτιολογικό σύνδεσμο (γιατί, επειδή), που ταιριάζει. Στη συνέχεια να γράψεις το είδος της δευτερεύουσας πρότασης.*

Ο δάσκαλος δεν ήρθε στο σχολείο. Αρρώστησε.

**είδος δευτερεύουσας
πρότασης**

..... (.....)

Φοβήθηκε. Δεν το είχε ξαναδεί.

..... (.....)

4. *Να ενώσεις τις προτάσεις σε μία, βάζοντας το χρονικό σύνδεσμο (ενώ, καθώς, όταν, μόλις), που ταιριάζει. Στη συνέχεια να γράψεις το είδος της δευτερεύουσας πρότασης.*

Τα παιδιά έκαναν φασαρία. Μιλούσε.

**είδος δευτερεύουσας
πρότασης**

..... (.....)

Κατάλαβε το λάθος του. Έγραφε.

..... (.....)

Μη μιλάτε. Τρώτε.

..... (.....)

Τον χαιρέτησε. Τον είδε.

..... (.....)

3. Τόσο χιόνι δεν ξανάγινε

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Οι βαθμοί του επιθέτου

Οι βαθμοί του επιθέτου είναι τρεις: ο θετικός βαθμός, ο συγκριτικός βαθμός και υπερθετικός βαθμός.

Επίθετα θετικού βαθμού λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα.

Ο Άρης είναι **ψηλός**.

Επίθετα συγκριτικού βαθμού λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο.

Ο Άρης είναι **ψηλότερος** από τον Ηρακλή.

Ο Άρης είναι **πιο ψηλός** από τον Ηρακλή.

Επίθετα υπερθετικού βαθμού (σχετικά υπερθετικά) λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από όλα τα όμοιά του.

Ο Άρης είναι **ο ψηλότερος** από τα παιδιά.

Ο Άρης είναι **ο πιο ψηλός** από τα παιδιά.

Επίθετα υπερθετικού βαθμού (απόλυτα υπερθετικά) λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό, χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα ουσιαστικά.

Ο Άρης είναι **ψηλότετος**.

Ο Άρης είναι **πάρα πολύ ψηλός**.

• Το συγκριτικό και το υπερθετικό ενός επιθέτου λέγονται παραθετικά.

Το συγκριτικό το σχηματίζουμε:

- α. Μονολεκτικά, βάζοντας στο θετικό την κατάληξη **-ότερος**: ψηλότερος
 β. Περιφραστικά, βάζοντας μπροστά από το θετικό το επίρρημα **πιο**: **πιο** ψηλός

Το υπερθετικό το σχηματίζουμε:

(σχετικό υπερθετικό)

- α. Μονολεκτικά, βάζοντας το **άρθρο μπροστά** από το συγκριτικό: ο ψηλότερος
 β. Περιφραστικά, βάζοντας το **άρθρο μπροστά** από το συγκριτικό: ο **πιο** ψηλός

(απόλυτο υπερθετικό)

- γ. Μονολεκτικά, βάζοντας στο θετικό την κατάληξη **-ότατος**: ψηλότετος
 δ. Περιφραστικά, βάζοντας στο θετικό τις καταλήξεις το επίρρημα **πάρα πολύ**: **πάρα πολύ** ψηλός

Σχηματισμός των παραθετικών επιθέτων σε -ος:

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
ψηλός	πιο ψηλός	ψηλότερος	ο πιο ψηλός	ο ψηλότερος	πάρα πολύ ψηλός	ψηλότετος

2. Ανόμαλα παραθετικά

Μερικά επίθετα σχηματίζουν τα μονολεκτικά παραθετικά τους από διαφορετικό αρχικό θέμα με διαφορετικό τρόπο από τα άλλα. Τα παραθετικά αυτά λέγονται ανώμαλα.

Θετικό	Συγκριτικό	Υπερθετικό
απλός	απλούστερος	απλούστατος
γέρος	γεροντότερος	-
καλός	καλύτερος	άριστος
κακός	χειρότερος	(χείριστος)
λίγος	λιγότερος	ελάχιστος
μικρός	μικρότερος	ελάχιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
πολύς	περισσότερος	(πλείστος)

3. Αρκτικόλεξα

Οι ονομασίες διάφορων υπηρεσιών, οργανισμών, ιδρυμάτων, οργανώσεων ... κ.ά.:

- όταν γράφονται ολόκληρες, γράφουμε με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα και τα υπόλοιπα με μικρά,
- όταν γράφονται με συντομία, γράφονται με κεφαλαία τα αρχικά γράμματά τους και τελεία μετά από κάθε αρχικό γράμμα.

Δ.Ε.Η.	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Ο.Τ.Ε.	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
ΕΛ.ΤΑ.	Ελληνικά Ταχυδρομεία
Α.Τ.Ε.	Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας
Ε.Μ.Υ.	Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία
Ο.Σ.Ε.	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
Ο.Γ.Α.	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
Ι.Κ.Α.	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ρ.Τ.	Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
Ο.Ε.Δ.Β.	Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Κ.Τ.Ε.Λ.	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων

4. Ελλειπτικές προτάσεις

Ελλειπτικές προτάσεις λέγονται οι προτάσεις από τις οποίες λείπουν ένας ή περισσότεροι όροι (υποκείμενο – ρήμα) ή προσδιορισμοί, επειδή εννοούνται εύκολα από την άμεση αντίληψη και την κοινή πείρα των προσώπων που συνομιλούν ή από τα συμφραζόμενα.

-Καλημέρα.	(Εύχομαι σε σένα να έχεις καλή μέρα.)
-Καλημέρα.	(Κι εγώ σου εύχομαι να έχεις καλή μέρα.)
-Καλά;	(Είσαι καλά στην υγεία σου;)
-Ναι.	(Ναι, είμαι καλά.)
-Για πού;	(Πού πας;)
-Για ψώνια.	(Πάω να ψωνίσω.)

- Πολύ συχνά στην καθημερινή μας ομιλία παραλείπουμε όρους της πρότασης και μιλούμε με τμήματά της, ακόμη και μονολεκτικά, τα οποία όμως εκφράζουν ολοκληρωμένο το νόημα της.
Έτσι, οι ελλειπτικές προτάσεις, συνοδευμένες από διάφορες εκφράσεις του προσώπου ή άλλες κινήσεις, διευκολύνουν τη συνεννόηση.

Ελλειπτικές προτάσεις στα μέσα ενημέρωσης

Οι τίτλοι των άρθρων στις εφημερίδες και οι τίτλοι των ειδήσεων στα μέσα ενημέρωσης είναι σύντομοι και συχνά δίνουν ελάχιστες πληροφορίες για τη είδηση, που αναφέρονται, χρησιμοποιώντας ελλειπτικές προτάσεις. Προσπαθούν μ' αυτό τον τρόπο να προκαλέσουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη και του ακροατή αντίστοιχα. Ας δούμε ορισμένα παραδείγματα:

Τίτλος εφημερίδας **εννοείται το ρήμα ...**

Κλειστά τα λιμάνια **Είναι κλειστά τα λιμάνια.**

Προσθέτουμε και άλλες πληροφορίες για να καταλαβαίνει πιο εύκολα ο αναγνώστης.

Ξεκίνησε η απεργία λιμενεργατών.
Τα λιμάνια όλης της χώρας είναι κλειστά και είναι μεγάλη η ταλαιπωρία του επιβατικού κοινού.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να σχηματίσεις τα παραθετικά του επιθέτου.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
γρήγορος						

Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα παραπάνω παραθετικά.

▣ Η τίγρη είναι από τη ζέβρα. (περιφραστικά)

ή αλλιώς

▣ Η τίγρη είναι από τη ζέβρα. (μονολεκτικά)

Η τίγρη είναι ζώο της ζούγκλας. (περιφραστικά)

ή αλλιώς

Η τίγρη είναι ζώο της ζούγκλας. (μονολεκτικά)

▣ Η τίγρη είναι ζώο. (περιφραστικά)

ή αλλιώς

Η τίγρη είναι (μονολεκτικά)

2. Να σχηματίσεις τα παραθετικά των επιθέτων.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
μεγάλος						
μικρός						
λίγος						
πολύς						
απλός						
κακός						
γέρος						
καλός						

3. Να αντιστοιχίσεις τα αρκτικόλεξα.

Ο.Η.Ε.	•	•	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Η.Π.Α.	•	•	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ε.Ε.	•	•	Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
Ε.Ρ.Τ.	•	•	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ο.Ε.Δ.Β.	•	•	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	•	•	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
Ο.Α.Ε.Δ.	•	•	Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
Κ.Τ.Ε.Α.	•	•	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων

4. Να γράψεις τις ονομασίες των αρκτικόλεξων.

- Δ.Ε.Η.
- Ο.Τ.Ε.
- ΕΛ.ΤΑ.
- Α.Τ.Ε.
- Ε.Μ.Υ.
- Ο.Σ.Ε.
- Ο.Γ.Α.
- Ι.Κ.Α.

5. Να μεγαλώσεις τον τίτλο της εφημερίδας.

Τίτλος εφημερίδας

εννοείται το ρήμα ...

Προσθέτουμε και άλλες πληροφορίες για να καταλαβαίνει πιο εύκολα ο αναγνώστης.

Οι αγρότες στο δρόμο!

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Β' Τεύχος 1ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να κλίνεις το ρήμα « δροσίζω » στους παροντικούς και παρελθοντικούς χρόνους.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Να κλίνεις τα βοηθητικά ρήματα «είμαι» και «έχω» στον ενεστώτα και παρατατικό.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
είμαι	έχω
.....
.....
.....
.....
.....

3. Να γράψεις αντίθετες λέξεις με το στερητικό α- (αν-).

ηθικός κατάλληλος ώριμος

4. Να κυκλώσεις τα χρονικά επιρρήματα και να γράψεις σε ποιο χρόνο είναι το ρήμα.

χρόνος ρήματος παρόν - παρελθόν

Χθες φώναζαν συνέχεια οι συμμαθητές μου. (.....) (.....)

Πέρασε πριν από λίγο. (.....) (.....)

Τα έχει βάψει ήδη. (.....) (.....)

Είχε τρέξει νωρίς. (.....) (.....)

Τώρα γράφω τις ασκήσεις. (.....) (.....)

5. Να σχηματίσεις τα παραθετικά του επιθέτου.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
ακριβός						

6. Να γράψεις τον παρατατικό και τον αόριστο των ρημάτων.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΠΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΠΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
ποτίζω			μαλώνω		
ντύνω			αθροίζω		
αγαπώ			μεθώ		
αφήνω			λύνω		
κλείνω			στέλνω		
πλένω			σπέρνω		
δακρύζω			πρήζω		

7. Να γράψεις τον αόριστο των ρημάτων.

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
ανεβαίνω	⇒	βλέπω	⇒
κατεβαίνω	⇒	λέ(γ)ω	⇒
βγαίνω	⇒	πίνω	⇒
μπαίνω	⇒	έρχομαι	⇒
βρίσκω	⇒	πηγαίνω	⇒
παίρνω	⇒	τρώ(γ)ω	⇒

8. *Να βάλεις κόμμα, όπου χρειάζεται, στις προτάσεις.
Μετά να κυκλώσεις τους συνδέσμους, να υπογραμμίσεις τη δευτερεύουσα πρόταση και να γράψεις:*
α. *το είδος του συνδέσμου* β. *το είδος της δευτερεύουσας πρότασης*

είδος συνδέσμου

είδος δευτερεύουσας πρότασης

Το δέντρο έπεσε επειδή ξεράθηκε.

Μιλήσαμε όταν τους είδαμε.

9. *Να γράψεις τις ονομασίες των αρκτικόλεξων.*

Δ.Ε.Η.

Ο.Τ.Ε.

ΕΛ.ΤΑ.

Ο.Σ.Ε.

Ο.Γ.Α.

Ι.Κ.Α.

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι αντωνυμίες

Αντωνυμίες λέγονται οι λέξεις που μεταχειριζόμαστε αντί για τα ονόματα, τα ουσιαστικά ή τα επίθετα.

- Πού είναι ο Μιλτιάδης;

- Δεν τον είδα!

(Η λέξη τον μπήκε αντί για το όνομα Μιλτιάδης.)

- Πάρε και το κουτί μαζί σου!

- Εκείνο λες;

(Η λέξη εκείνο μπήκε αντί για το όνομα κουτί.)

- Ο Φίλιππος είναι πονηρός.

- Τέτοιος ήταν από παιδί!

(Η λέξη τέτοιος μπήκε αντί για το όνομα πονηρός.)

ΕΙΔΗ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Οι αντωνυμίες είναι οχτώ (8) ειδών: **1. Προσωπικές, 2. Κτητικές, 3. Αυτοπαθείς, 4. Οριστικές, 5. Δεικτικές, 6. Αναφορικές, 7. Ερωτηματικές, 8. Αόριστες**

2. Προσωπικές αντωνυμίες

Οι προσωπικές αντωνυμίες φανερώνουν τα τρία πρόσωπα του λόγου.

☞ Α' (πρώτο) πρόσωπο (εκείνον που μιλάει)

Εγώ αγόρασα καινούριο αυτοκίνητο.

☞ Β' (δεύτερο) πρόσωπο (εκείνον προς τον οποίο απευθύνεται ο λόγος)

Εσύ να γράφεις την ορθογραφία.

☞ Γ' (τρίτο) πρόσωπο (εκείνον ή εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος)

Αυτός (Αυτή, Αυτό) παίζει μπάσκετ.

Οι προσωπικές αντωνυμίες κλίνονται όπως φαίνεται στον πίνακα:

		A' πρόσωπο	B' πρόσωπο	Γ' πρόσωπο		
Ενικός αριθμός	Ονομ	εγώ	εσύ	αυτός (τος)	αυτή (τη)	αυτό (το)
	Γεν.	εμένα (μου)	εσένα (σου)	αυτού (του)	αυτής (της)	αυτού (του)
	Αιτ.	εμένα (με)	εσένα (σε)	αυτόν (τον)	αυτή(ν) (τη(ν))	αυτό (το)
	Κλητ ·	-	εσύ	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός	Ονομ	εμείς	εσείς	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)
	Γεν.	εμάς (μας)	εσάς (σας)	αυτών (τους)	αυτών (τους)	αυτών (τους)
	Αιτ.	εμάς (μας)	εσάς (σας)	αυτούς (τους)	αυτές (τις, τες)*	αυτά (τα)
	Κλητ ·	-	εσείς	-	-	-

* Το **τις** μπαίνει πριν από το ρήμα, το **τες** ύστερα από αυτό: *Αν τις δεις, ρώτα τες.*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ✓ Οι **προσωπικές αντωνυμίες** έχουν συνήθως **διπλούς τύπους**:
 - α.** Οι τύποι που ονομάζονται **δυνατοί** έχουν **δύο ή τρεις συλλαβές** και συνηθίζονται, όταν βρίσκονται μόνοι στο λόγο ή όταν θέλουμε να τονίσουμε κάτι ή να το ξεχωρίσουμε από άλλο.
 - Ποιον φωνάζατε κύριε διευθυντή;
 - **Εσένα!**
 - **Εμένα** θέλετε;
 - *Ναι! Να φύγουν αυτοί και να έρθεις εσύ.*
 - β.** Οι τύποι που ονομάζονται **αδύνατοι** έχουν **μία συλλαβή** και συνηθίζονται περισσότερο. Τους μεταχειριζόμαστε όταν δε θέλουμε να τονίσουμε κάτι ή να το ξεχωρίσουμε από άλλο.
 - **Με** περίμενες πολλή ώρα;
 - **Σε** περίμενα υπομονετικά. Έφερες το χαρτί;
 - **Όχι, γιατί μου το** έσκισαν.
- ✓ Το **πρώτο και δεύτερο πρόσωπο** έχουν **έναν τύπο** και για τα τρία γένη και κλίνονται ανώμαλα.
Το **τρίτο πρόσωπο** έχει **ξεχωριστούς τύπους** για τα τρία γένη και κλίνεται όπως το επίθετο **καλός**.
- ✓ Κλητική έχει μόνο το δεύτερο πρόσωπο: **εσύ, εσείς.** *Εσύ, έλα μαζί μας. Δουλέψτε, εσείς!*

ΝΑ ΘΥΜΑΣΑΙ: Δεν πρέπει να συγχέουμε τα άρθρα με τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών.

Τα άρθρα συνοδεύουν ονόματα:

*του ανθρώπου, της αρρώστιας,
το ζώο, το σκύλο, τη χαρά...κ.τ.λ.*

Οι αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα:

*τον άκουσα, την χτύπησα, το είδα
του έφερα, της είπα...κ.τ.λ.*

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ: ✓ Η αιτιατική του ενικού αριθμού του αρσενικού **αυτόν (τον)** φυλάγει πάντοτε το τελικό **ν**.

Αυτόν θέλω. Τον ζήτησα. Νά τον.

✓ Η αιτιατική του πληθυντικού αριθμού του θηλυκού **αυτή(ν)** (**τη(ν)**) φυλάγει το τελικό **ν**, όταν ακολουθεί λέξη από φωνήεν ή στιγμιαίο σύμφωνο (κ, π, τ, γκ, μπ, ντ, τζ, τσ) και (ξ, ψ).

Αυτήν έφερα. Αυτή ρώτησα. Την πήρα. Τη βλέπω.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. *Να βάλεις την προσωπική αντωνυμία που ταιριάζει.*

..... παίζω. στρώνουμε. φωνάζεις.
..... τηλεφωνείτε. κοιμάται. τεντώνουν.

2. *Να βάλεις την προσωπική αντωνυμία που ταιριάζει.*

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
..... χορεύω.	➡
..... καλλιεργείς.	➡
(Ο μαθητής) απαγγέλει.	➡
(Η Ελένη) οδηγεί.	➡
(Το τραπέζι) χάλασε.	➡

3. Να συμπληρώσεις με την κατάλληλη αντωνυμία.

- Ο Σωκράτης δεν είναι εδώ. Έφυγε κι μαζί τους. δεν πήγα.
- Πότε θα έρθεις κι στο αγρόκτημά μας; σε περιμένουμε.
- δε θα έρθω να σε δω, αν είναι κι (η φίλη) μαζί σου.
- (Οι μαθητές) διαβάζουν πολύ. τι κάνεις το σαββατοκύριακο;
- (Το φουστάκι) το πλήρωσα προχθές, όταν είχατε φύγει.

4. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τις προσωπικές αντωνυμίες που ταιριάζουν.

- (εγώ) Ο Άρης φώναξε να δω το αυτοκίνητο. — με δυνατό τύπο
ή Ο Άρης φώναξε να δω το αυτοκίνητο. — με αδύνατο τύπο
- (εγώ) Η Ηρώ έδωσε σε το παιχνίδι. — με δυνατό τύπο
ή Η Ηρώ έδωσε το παιχνίδι. — με αδύνατο τύπο
- (εσύ) Η Έλλη θέλει στην παρέα. — με δυνατό τύπο
ή Η Έλλη θέλει στην παρέα. — με αδύνατο τύπο
- (εσύ) Ο Κώστας μίλησε σε για το πρόβλημα. — με δυνατό τύπο
ή Ο Κώστας μίλησε για το πρόβλημα. — με αδύνατο τύπο
- (εμείς) Ο Πέτρος τηλεφώνησε σε χθες το βράδυ. — με δυνατό τύπο
ή Ο Πέτρος τηλεφώνησε χθες το βράδυ. — με αδύνατο τύπο
- (εσείς) Η Μυρτώ οδήγησε στο βουνό. — με δυνατό τύπο
ή Η Μυρτώ οδήγησε στο βουνό. — με αδύνατο τύπο
- (αυτός) Η Θάλεια γυρεύει από το πρωί. — με δυνατό τύπο
ή Η Θάλεια γυρεύει από το πρωί. — με αδύνατο τύπο
- (αυτοί) Ο Φίλιππος κέρασε γλυκά. — με δυνατό τύπο
ή Ο Φίλιππος κέρασε γλυκά. — με αδύνατο τύπο

2. Κάτω απ' το χιόνι

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Το σχήμα προσωποποίηση

Σχήμα προσωποποίηση λέγεται το σχήμα του λόγου κατά το οποίο αποδίδονται ανθρώπινες ιδιότητες: α. σε έμψυχα, β. σε άψυχα, γ. σε αφηρημένες έννοιες και ιδέες.

- α. Ένα πουλάκι έκατσε, ένα πουλάκι λέει.
β. Κλαίνε τα βουνά, δακρύζουν οι κάμποι.
γ. Η ελπίδα τρέφει τους ανθρώπους.

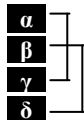
2. Το ομοιοκατάληκτο σχήμα

Ομοιοκατάληκτο σχήμα λέγεται το σχήμα του λόγου κατά το οποίο διαδοχικές προτάσεις ή στίχοι τελειώνουν με λέξεις που έχουν την ίδια κατάληξη ή ακούγονται όμοια.

Είδη ομοιοκαταληξίας

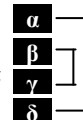
α. Πλεχτή

Στο δρόμο σαν **βαδίζω**
είμαι **προσεκτική**.
Το βλέμμα δε **γυρίζω**
εγώ εδώ κι εκεί.

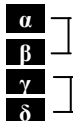
γ. Σταυρωτή

Πάλι ξυπνάει της άνοιξης τ' **αγέρι**
στην πλάση μουσικής αγάπης **γλύκα**
σα νύφη η γη, που 'χει άμετρ' άνθη **προίκα**
λάμπει, ενώ σβητάει της αωγής τ' **αγέρι**.

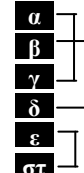
β. Ζευγαρωτή

Στου σπιτιού μας την **αυλή**
κέφι, σούσουρο **πολύ**.
Πάπιες, χήνες, κότες, **γάλοι**
έχουνε χαρά **μεγάλη**.

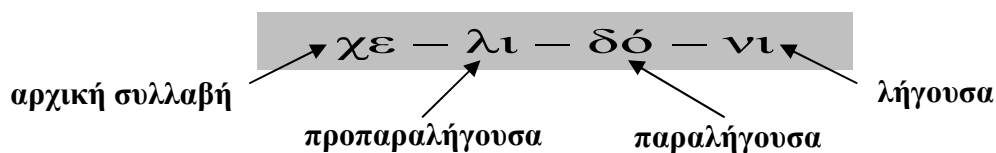
δ. Ζευγαροπλεκτή

Πέρα στην άκρη του **χωριού**
που ο μύλος μας γοργά **γυρνά**
κι ο ήλιος του **καλοκαιριού**
μεσ' απ' τα δέντρα δεν **περνά**,
εκεί 'ναι και το **φτωχικό**
το σπίτι μου το **πατρικό**

3. Ονομασία των συλλαβών

Οι συλλαβές παίρνουν το όνομά τους ανάλογα με τη θέση που έχουν στη λέξη.

- Η τελευταία συλλαβή της λέξης λέγεται **λήγουσα**:

χε – λι – δό – νι

- Η δεύτερη από το τέλος συλλαβή της λέξης λέγεται **παραλήγουσα**:

χε – λι – δό – νι

- Η τρίτη από το τέλος συλλαβή της λέξης λέγεται **προπαραλήγουσα**:

χε – λι – δό – νι

- Η πρώτη συλλαβή με την οποία αρχίζει μια λέξη λέγεται **αρχική συλλαβή**:

χε – λι – δό – νι

Μας ενδιαφέρουν οι τρεις τελευταίες συλλαβές, γιατί σε μια από αυτές τονίζονται όλες οι λέξεις, και γιατί κατά την κλίση των λέξεων, οι αλλαγές των καταλήξεων γίνονται σ' αυτές:

παιδί, μεσημέρι, θάλασσα

4. Ονομασία των λέξεων ανάλογα με τη θέση του τόνου

- ✓ **Οξύτονη**, όταν τονίζεται στη **λήγουσα**:

παιδί, γιαγιά, ιστορικός

- ✓ **Παροξύτονη**, όταν τονίζεται στην **παραλήγουσα**:

πόλη, γράμμα, βουλιάζω

- ✓ **Προπαροξύτονη**, όταν τονίζεται στην **προπαραλήγουσα**:

κατόρθωμα, πράγματα

5. Συλλαβισμός – Κανόνες συλλαβισμού

Συλλαβισμός λέγεται ο χωρισμός μιας λέξης στις συλλαβές της.

Στο γραπτό λόγο πολλές φορές αναγκαζόμαστε να αλλάξουμε γραμμή κατά τη γραφή μιας λέξης, χωρίς να έχει τελειώσει η λέξη. Έτσι, είμαστε υποχρεωμένοι να χωρίσουμε τη λέξη σε δύο κομμάτια.

- ✓ Δε χωρίζουμε τη λέξη όπου τύχει, αλλά μόνο εκεί όπου τελειώνει μια συλλαβή κι αρχίζει η επόμενη.
- ✓ Για το χόρισμα της λέξης σε δύο κομμάτια χρησιμοποιούμε **το ενωτικό (-)**, για να δείξουμε πως η λέξη συνεχίζεται στην επόμενη γραμμή.

Οι κανόνες του συλλαβισμού

- ⇒ Ένα σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν.

κα – λη – μέ – ρα

- ⇒ Δύο σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζονται με το δεύτερο φωνήεν, όταν αρχίζει απ' αυτά ελληνική λέξη. **Όταν δεν αρχίζει ελληνική λέξη από τα δύο σύμφωνα τότε αυτά χωρίζονται.**

έ – πι – πλο (πλένω) τάγ – μα (δεν αρχίζει ελληνική λέξη από γμ)

- ⇒ Τρία ή περισσότερα σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζονται με το δεύτερο φωνήεν, όταν αρχίζει ελληνική λέξη και από τα τρία αυτά σύμφωνα ή τουλάχιστον από τα δύο πρώτα. **Όταν δεν αρχίζει ελληνική λέξη τότε χωρίζονται.**

ε – χθρι – κός (χθες) άν – θρω – πος (δεν αρχίζει ελληνική λέξη από νθρ)

- ⇒ Τα όμοια σύμφωνα χωρίζονται στο συλλαβισμό.

θά – λασ – σα

- ⇒ Τα φωνήεντα (α, ε, η, ι, ο, υ, ω) και τα δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, υι, ου) μπορούν να αποτελέσουν από μόνα τους συλλαβή.

α – έ – ρας αί – μα έ – δει – ζα οί – νος υι – ο – θε – τώ

- ⇒ Οι δίφθογγοι (αη, αι, οι, οη), οι καταχρηστικοί δίφθογγοι και οι συνδυασμοί (αυ, ευ) δε χωρίζονται στο συλλαβισμό.

αη – δό – νι ά – πια – στος εύ – κο – λος α – νά – παυ – ση

- ⇒ Τα δίψηφα σύμφωνα (γκ, μπ, ντ, τσ, τζ) δε χωρίζονται στο συλλαβισμό.

α – γκι – νά – ρα κα – μπά – να α – ντί – ο τσα – τσά – ρα

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να βάλεις X στην πρόταση που έχει το σχήμα προσωποποίηση.

Ο κάμπος χαίρεται την άνοιξη.

Ο Ηλίας χαίρεται το παιχνίδι.

Πόνεσαν ακόμη κι οι πέτρες.

Η μητέρα πόνεσε από το χτύπημα.

2. Να γράψεις πού τονίζονται οι λέξεις (λήγουσα, παραλήγουσα, προπαραλήγουσα).

αυτοκίνητο (.....) μαϊμού (.....) μητέρα (.....)

3. Να χωρίσεις τις λέξεις σε τρεις κατηγορίες.

(βλέπω, αλεπού, παράθυρο, μετά, μολύβι, πέρυσι)

οξύτονες

παροξύτονες

προπαροξύτονες

4. Να συλλαβίσεις τις λέξεις.

αλλάζουν

τελειώνω

κατευθύνω

καμπαναριό

αναπνέω

αγκινάρες

συμμαθητής

αλευρωμένος

τζιτζικας

υιοθεσία

ανάπαυση

κατσαρόλες

5. Να συλλαβίσεις τις λέξεις και να γράψεις δίπλα την ελληνική λέξη που αρχίζει από τα σύμφωνα που δε χωρίζονται.

έστεκε (.....) εθνικός (.....)

συνδέω (.....) Απρίλης (.....)

μοδίστρα (.....) εκστρατεία (.....)

άγνωστος (.....) βάρβαρος (.....)

καρδιά (.....) άφθονος (.....)

εχθρικός (.....) όργανο (.....)

τολμηρός (.....) ασπίδα (.....)

3. Ο εγωιστής Γίγαντας

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Κτητικές αντωνυμίες

Κτητικές αντωνυμίες λέγονται οι αντωνυμίες που φανερώσουν σε ποιον ανήκει κάτι (δηλαδή τον κτήτορα).

Οι Κτητικές αντωνυμίες είναι:

- ✓ **Οι αδύνατοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας στη γενική χωρίς τόνο: μου, σου, του, της, του, μας, σας, τους.**

Ο φίλος μου έφερε τα παιχνίδια του.

Οι γονείς μας είναι στο σπίτι σας.

ο δικός μου φίλος

τα δικά του παιχνίδια

οι δικοί μας γονείς

στο δικό σας σπίτι

Τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας τους χρησιμοποιούμε, **όταν θέλουμε να πούμε απλώς πως κάτι ανήκει σε κάποιον.**

- ☞ Δεν πρέπει να συγχέουμε τις κτητικές αντωνυμίες με τις προσωπικές αντωνυμίες.

Οι προσωπικές αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα.

Σου είπαν.

Φέρε μας

Οι κτητικές αντωνυμίες παίζουν ύστερα από ουσιαστικά.

Το παιδί μου.

Η ευτυχία σας.

Οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών είναι μονοσύλλαβες λέξεις και δεν τονίζονται. **Βάζουμε τόνο, όμως, όταν θέλουμε να τους ξεχωρίσουμε από τις κτητικές αντωνυμίες.**

Ο πατέρας μου είπε. (με τόνο) (Ο πατέρας είπε σ' εμένα.)

Ο πατέρας μου είπε. (χωρίς τόνο) (Ο δικός μου πατέρας είπε.)

- ✓ Το επίθετο δικός, δική, δικό με τις γενικές των αδύνατων τύπων της προσωπικής αντωνυμίας.

		Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Για έναν κτήτορα	Α΄ Πρόσωπο	δικός μου	δική μου	δικό μου
	Β΄ Πρόσωπο	δικός σου	δική σου	δικό σου
	Γ΄ Πρόσωπο	δικός του (της)	δική του (της)	δικό του (της)
		Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Για πολλούς κτήτορες	Α΄ Πρόσωπο	δικός μας	δική μας	δικό μας
	Β΄ Πρόσωπο	δικός σας	δική σας	δικό σας
	Γ΄ Πρόσωπο	δικός τους	δική τους	δικό τους

Ο δικός μου παππούς Το ποδήλατο αυτό είναι δικό του.

- ☞ Το επίθετο δικός, δική, δικό με τις γενικές των αδύνατων τύπων της προσωπικής αντωνυμίας το χρησιμοποιούμε: **όταν θέλουμε να τονίσουμε πως κάτι ανήκει σε κάποιον ή όταν θέλουμε να ξεχωρίσουμε πιο καλά τον κτήτορα.**

2. Αντίθετα επίθετα

Αντίθετες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία.

μικρός – μεγάλος

ψηλός – κοντός

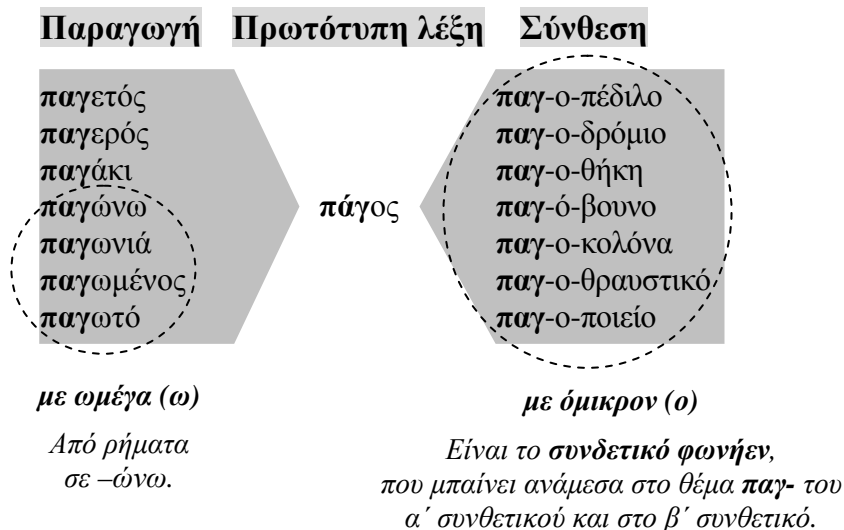
όμορφος – άσχημος

3. Ο παρατατικός και ο αόριστος στην ενεργητική φωνή

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ (τι γίνεται τώρα)	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ (τι γινόταν χθες)	ΑΟΡΙΣΤΟΣ (τι έγινε χθες)
συνηθίζω	συνήθιζα	συνήθισα
μαλώνω	μάλωνα	μάλωσα
αγαπώ	αγαπούσα	αγάπησα
λύνω	έλυνα	έλυσα
βάφω	έβαφα	έβαψα
ψάχνω	έψαχνα	έψαξα

4. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη «πάγος»

Οι λέξεις που γίνονται από την ίδια πρωτότυπη λέξη με παραγωγή ή με σύνθεση αποτελούν μια οικογένεια λέξεων.

Μάθε κι αυτό

✓ Τι είναι η επιστολή ή γράμμα;

Η επιστολή είναι ένα γραπτό μήνυμα που στέλνουμε σε κάποιον. Αυτός που στέλνει την επιστολή λέγεται αποστολέας και αυτός προς τον οποίο απευθύνεται η επιστολή λέγεται παραλήπτης.

Στην επιστολή διακρίνουμε ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως:

- το **ονοματεπώνυμο** και η **διεύθυνση του αποστολέα** στην αρχή,
- τον **τόπο** και την **ημερομηνία** στη συνέχεια,
- την **προσφώνηση** παρακάτω (Αγαπητέ..., Σεβαστέ..., Φίλε..., Κύριε...),
- το **κυρίως κείμενο** πιο κάτω, στο οποίο γράφουμε τα νέα μας ή δίνουμε εξηγήσεις, πληροφορίες για κάτι ή ζητούμε κάτι ή εκφράζουμε ευχαριστίες ή εκφράζουμε παράπονα,
- το **χαιρετισμό** (Σε φιλώ..., Σε χαιρετώ..., Καλή αντάμωση..., Με εκτίμηση...)
- την **υπογραφή του αποστολέα** (όνομα αποστολέα) στο τέλος.

Την επιστολή τη βάζουμε σε ταχυδρομικό φάκελο και την ταχυδρομούμε με τα ΕΛ.ΤΑ. (Ελληνικά Ταχυδρομεία).

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράφεις κι αλλιώς τις προτάσεις.

Να ο δικός μου παππούς.

Να ο παππούς μου.

Πάρε τη δικιά σου τσάντα.

.....

Ήρθε το δικό του παιδί.

.....

Παίζαμε στη δικιά τους αυλή.

.....

Πήγαμε με τον πατέρα της.

Πήγαμε με το δικό της πατέρα.

Τρώμε τις τροφές μας.

.....

Η αδερφή σας τηλεφώνησε.

.....

Τα γέλια τους με ξύπνησαν.

.....

2. Να γράφεις (Π) για τις προσωπικές αντωνυμίες και (Κ) για τις κτητικές.

Η μητέρα σου τηλεφώνησε. (.....)

Η μητέρα σου τηλεφώνησε. (.....)

Η δασκάλα μας τα έγραψε στον πίνακα. (.....)

Δώσε τα χέρια σου; (.....)

Τι μου έδωσες; (.....)

Φέρε μου ένα ποτήρι νερό. (.....)

Να πάρεις το μολύβι σου. (.....)

Ο παππούς μάς τα είπε. (.....)

Ο παππούς μας τα είπε. (.....)

Η Ελένη σου στέλνει τις ευχές της. (.....) (.....)

Μου αγόρασες την εφημερίδα μου. (.....) (.....)

Το σπίτι μας μας αρέσει. (.....) (.....)

Η μητέρα μου είπε να έρθω μαζί σας. (.....) (.....)

3. Να μεταφέρεις τις προτάσεις στον πληθυντικό, με αντίθετα επίθετα.

Εγώ είμαι αστείος και ανήσυχος.

.....

Το δωμάτιο είναι καθαρό και ευρύχωρο.

.....

Β' Τεύχος 2ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να κυκλώσεις τις προσωπικές αντωνυμίες και να ξαναγράψεις τις προτάσεις, αντικαθιστώντας τες με τους αδύνατους τύπους.

Η γιαγιά φώναξε εμένα.

Η βροχή έβρεξε αυτές.

Ο δάσκαλος μίλησε εσάς.

2. Να κυκλώσεις τις προσωπικές αντωνυμίες και να γράψεις τις προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό. Στη συνέχεια να βάλεις X στη στήλη που πρέπει.

	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι
Εγώ μίλησα στο παιδί.	☐	☐
Του αγόρασα το βιβλίο.	☐	☐
Εμένα θέλουν στο γραφείο.	☐	☐
Κατάφερα να το πετύχω.	☐	☐
Δε ρώτησε αυτός;	☐	☐
Νομίζω ότι εσύ φώναξες.	☐	☐
Εσένα τηλεφώνησε ο θείος.	☐	☐
Με κάλεσε στο σπίτι.	☐	☐
Τι την κοιτάς;	☐	☐
Αυτή ήταν η υπεύθυνη.	☐	☐

3. Να γράψεις τις λέξεις στη θέση που ταιριάζει.

(πως, κινέζικο, αυτοκίνητο, ομπρέλα, χελιδονοφωλιά, ζωή, για, μελισσοκόμος, κοντά, άνοιξη, βασίλισσα, τηλεφωνικός, άρρωστος, νεραντζοπορτοκαλιές, ασθενοφόρο, αμυγδαλές, λεμονοπορτοκαλάδες, ψάρι, τον, τρελοδιαβολάκια)

μονοσύλλαβες:

δισύλλαβες:

τρισύλλαβες:

τετρασύλλαβες:

πεντασύλλαβες:

εξασύλλαβες:

επτασύλλαβες:

οκτασύλλαβες:

4. Να βάλεις X στην πρόταση που έχει το σχήμα προσωποποίηση.

Την άνοιξη όλη η φύση χαίρεται.
 Τα παιδιά χαίρονται τη φύση
 Τα σύννεφα χορεύουν με τη βροχή.
 Τα δέντρα υψώνονται περήφανα.
 Ο παπούς αγκάλιασε την εγγονή του

.....

5. Να γράψεις που τονίζονται οι λέξεις.

(λήγουσα, παραλήγουσα, προπαραλήγουσα)

πορτοκαλάδα
 ωκεανός
 αγκάλιασαν

6. Να συλλαβίσεις τις λέξεις.

ποδήλατο	αίθουσα
φαινόμενο	σαράντα
ειδοποίηση	αηδονάκια
αέρινος	οινοποιείο
κομπιούτερ	μελιτζάνα
πανευτυχής	αναπauτικός
συννεφιά	θαλασσης

7. *Να συλλαβίσεις τις λέξεις και να γράψεις δίπλα την ελληνική λέξη που αρχίζει από τα σύμφωνα που δε χωρίζονται.*

Δεκέ**μ**βρης (.....)
απλό**ν**ουν (.....)
κοφ**τ**ερός (.....)
παί**ρ**νω (.....)
βού**ρ**τσα (.....)
ά**σ**χημος (.....)
σου**β**λα (.....)
αν**θ**ίζω (.....)

8. *Να γράψεις (Π) για τις προσωπικές αντωνυμίες και (Κ) για τις κτητικές. Στη συνέχεια να αντικαταστήσεις τις κτητικές αντωνυμίες με το επίθετο δικός, δική δικό.*

Το παλτό **μου** να **το** πάρεις μετά. (.....) (.....)
.....

Σου είπα να προσέχεις το σπίτι **μας**. (.....) (.....)
.....

Τα παιδιά **σε** φωνάζουν να έρθεις μαζί **μας**. (.....) (.....)
.....

Η δασκάλα **μας** διαβάζει στο γραφείο **της**. (.....) (.....)
.....

1. Αξέχαστα γενέθλια

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι μελλοντικοί χρόνοι

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

(Είναι ο εξακολ. μέλλοντας, ο στιγμ. μέλλοντας και ο συντελεσμένος μέλλοντας.)

- α. Ο εξακολουθητικός μέλλοντας φανερώνει κάτι που θα γίνεται στο μέλλον εξακολουθητικά χωρίς διακοπή ή με διακοπές (με επανάληψη).

Όλο το πρωί θα γράφω.

Κάθε Πάσχα θα γράφω ποιήματα.

- β. Ο στιγμιαίος μέλλοντας φανερώνει ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον και παρουσιάζεται σαν να πρόκειται να γίνει σε μια στιγμή.

Αύριο θα γράψω το γράμμα.

- γ. Ο συντελεσμένος μέλλοντας φανερώνει ότι κάτι θα είναι τελειωμένο στο μέλλον, αφού πρώτα γίνει κάτι άλλο.

Θα έχω γράψει το γράμμα το απόγευμα.

2. Ο εξακολουθητικός μέλλοντας και ο στιγμιαίος μέλλοντας στην ενεργητική φωνή

		ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	
		ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	θα γράφω
	β' πρόσωπο	εσύ	θα γράφεις
	γ' πρόσωπο	αυτός	θα γράφει
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	θα γράφουμε
	β' πρόσωπο	εσείς	θα γράφετε
	γ' πρόσωπο	αυτοί	θα γράφουν

Ο εξακολουθητικός μέλλοντας σχηματίζεται από το θέμα του ενεστώτα, ενώ ο στιγμιαίος μέλλοντας σχηματίζεται από το θέμα του αορίστου (χωρίς την αύξηση).

		ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	γράφω	θα γράφω	
	β' πρόσωπο	εσύ	γράφεις	θα γράφεις	
	γ' πρόσωπο	αυτός	γράφει	θα γράφει	
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	γράφουμε	θα γράφουμε	
	β' πρόσωπο	εσείς	γράφετε	θα γράφετε	
	γ' πρόσωπο	αυτοί	γράφουν	θα γράφουν	
		ΑΟΡΙΣΤΟΣ		ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	έγραψα	θα γράψω	
	β' πρόσωπο	εσύ	έγραπες	θα γράψεις	
	γ' πρόσωπο	αυτός	έγραψε	θα γράψει	
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς	γράψαμε	θα γράψουμε	
	β' πρόσωπο	εσείς	γράψατε	θα γράψετε	
	γ' πρόσωπο	αυτοί	έγραψαν	θα γράψουν	

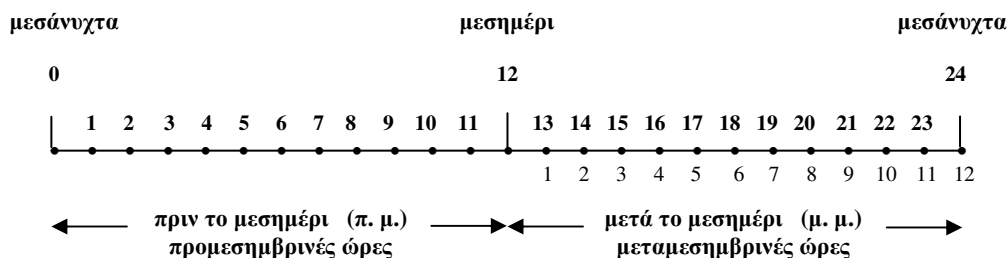

3. Το ρήμα γράφω σε όλους τους χρόνους

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
γράφω γράφεις γράφει γράφουμε γράφετε γράφουν	έγραφα έγραπες έγραφε γράφαμε γράφατε έγραφαν	έγραψα έγραπες έγραψε γράψαμε γράψατε έγραψαν	θα γράφω θα γράφεις θα γράφει θα γράφουμε θα γράφετε θα γράφουν
ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
θα γράψω θα γράψεις θα γράψει θα γράψουμε θα γράψετε θα γράψουν	έχω γράψει έχεις γράψει έχει γράψει έχουμε γράψει έχετε γράψει έχουν γράψει	είχα γράψει είχες γράψει είχε γράψει είχαμε γράψει είχατε γράψει είχαν γράψει	θα έχω γράψει θα έχεις γράψει θα έχει γράψει θα έχουμε γράψει θα έχετε γράψει θα έχουν γράψει

4. Οι συντομογραφίες: π.μ. & μ.μ.

Οι ώρες του εικοσιτετραώρου.

- Μια μέρα και μια νύχτα μας κάνουν ένα **ημερονύχτιο** ή αλλιώς **εικοσιτετραώρο**.
- Οι **προμεσημβρινές ώρες** αρχίζουν από τα **μεσάνυχτα** και τελειώνουν το **μεσημέρι**.
- Οι **μεταμεσημβρινές ώρες** αρχίζουν από το **μεσημέρι** και τελειώνουν τα **μεσάνυχτα**.

Οι ώρες γράφονται με δύο τρόπους:

α' τρόπος

Συνεχόμενες από το 0 έως το 24, έχοντας σαν αρχή τα μεσάνυχτα.

β' τρόπος

- Οι προμεσημβρινές ώρες συνεχόμενες από το 0 έως το 12, με την ένδειξη «**π. μ.**».
- Οι μεταμεσημβρινές ώρες συνεχόμενες από το 0 έως το 12, με την ένδειξη «**μ. μ.**».

προμεσημβρινές ώρες	μεταμεσημβρινές ώρες	προμεσημβρινές ώρες	μεταμεσημβρινές ώρες
00 . 15´	12 . 15´	0 . 15´ π.μ.	0 . 15´ μ.μ.
01 . 00´	13 . 00´	1 . 00 π.μ.	1 . 00 μ.μ.
07 . 45´	19 . 45´	7 . 45´ π.μ.	7 . 45´ μ.μ.
10 . 10´	22 . 10´	10 . 10´ π.μ.	10 . 10´ μ.μ.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράφεις δίπλα σε κάθε πρόταση τη λέξη που ταιριάζει (παρελθόν – παρόν – μέλλον).

Γράφω την ορθογραφία μου. (.....)

Έγραφα χθες, όλο το απόγευμα, την ορθογραφία μου. (.....)

Έγραψα χθες το βράδυ μόνο μια φορά την ορθογραφία μου. (.....)

Θα γράφω πολλές φορές την ορθογραφία μου στο σπίτι. (.....)

Θα γράψω την ορθογραφία μου πριν κοιμηθώ. (.....)

Έχω γράψει την ορθογραφία μου και τώρα είμαι έτοιμος. (.....)

Είχα γράψει την ορθογραφία μου πριν έρθεις. (.....)

Θα έχω γράψει την ορθογραφία μου πριν αρχίσει το έργο. (.....)

2. Να κλίνεις το ρήμα « δένω » σε όλους τους χρόνους.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
.....
ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
.....

3. Να γράψεις τα ρήματα στο στιγμιαίο και εξακολουθητικό μέλλοντα στο αντίστοιχο πρόσωπο.

Ενεστώτας	Στιγμιαίος μέλλοντας	Εξακολουθητικός μέλλοντας
παίζω
δροσίζεις
αθροίζει
οργώνουμε
μελετάτε
αφήνουν

4. Να γράψεις τι ώρες γίνονται τα παρακάτω.

Τι ώρα το κάνω		Τι κάνω
Οι ώρες συνεχόμενες από το 0 - 24	Οι ώρες με ενδείξεις: π.μ. (πριν το μεσημέρι) μ.μ. (μετά το μεσημέρι)	
		Ετοιμάζομαι για το σχολείο.
		Κάνω μάθημα την 1 ^η ώρα στο σχολείο.
		Κάνω μάθημα τη 2 ^η ώρα στο σχολείο.
		Βγαίνω το 1 ^ο διάλειμμα.
		Κάνω μάθημα την 3 ^η ώρα στο σχολείο.
		Κάνω μάθημα την 4 ^η ώρα στο σχολείο.
		Βγαίνω το 2 ^ο διάλειμμα.
		Κάνω μάθημα την 5 ^η ώρα στο σχολείο.
		Βγαίνω το 3 ^ο διάλειμμα.
		Κάνω μάθημα την 6 ^η ώρα στο σχολείο.
		Τρώω το μεσημεριανό μου φαγητό και ξεκουράζομαι.
		Διαβάζω τα μαθήματά μου.
		Ασχολούμαι με άλλες δραστηριότητες.
		Κοιμάμαι

2. Μικρομαγειρέματα

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι εγκλίσεις των ρημάτων

Εγκλίσεις λέγονται οι μορφές που παίρνει το ρήμα, για να φανερώσει πώς παρουσιάζεται το νόημά του από εκείνον που μιλάει.

Οι εγκλίσεις είναι τρεις: η **οριστική**, η **υποτακτική** και η **προστακτική**.

↪ Η **οριστική** φανερώνει το πραγματικό ή το βέβαιο.

↪ Η **υποτακτική** φανερώνει αυτό που περιμένουμε να γίνει ή αυτό που θέλουμε να γίνει.

↪ Η **προστακτική** φανερώνει προσταγή ή παράκληση ή ευχή.

↪ Ως εγκλίσεις λογίζονται το **απαρέμφατο** και η **μετοχή** και λέγονται απρόσωπες εγκλίσεις.

2. Πώς σχηματίζεται η προστακτική ενεστώτα και αορίστου στην ενεργητική φωνή

Προστακτική σχηματίζουν μόνο ο ενεστώτας και ο αορίστος στο β' ενικό (εσύ) και στο β' πληθυντικό πρόσωπο (εσείς).

Ενεστώτας: δένε – δένετε πάλευε – παλεύετε βρέχε – βρέχετε

Αόριστος: δέσε – δέστε πάλεψε – παλέψτε ψάξε – ψάξτε

Ενεστώτας: μύριζε – μυρίζετε αγάπα – αγαπάτε

Αόριστος: μύρισε – μυρίστε αγάπησε - αγαπήστε

Ορθογραφία των κατάληξεων της προστακτικής

📖 Η κατάληξη – **ίστε** της προστακτικής γράφεται **πάντα με (ι) από τα ρήματα σε – ίζω**.

📖 Η κατάληξη – **ήστε** της προστακτικής γράφεται **πάντα με (η) από τα ρήματα σε – ώ**.

3. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό αορίστου

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
Οριστική	Προστακτική	Οριστική	Προστακτική
ανεβαίνω	ανέβαινε ανεβαίνετε	ανέβηκα	ανέβα ανεβείτε
κατεβαίνω	κατέβαινε κατεβαίνετε	κατέβηκα	κατέβα κατεβείτε
βγαίνω	βγαίνε βγαίνετε	βγήκα	βγες ή έβγα βγείτε
μπαίνω	μπαίνε μπαίνετε	μπήκα	μπες ή έμπα μπείτε
βρίσκω	βρίσκε βρίσκετε	βρήκα	βρες βρείτε
βλέπω	βλέπε βλέπετε	είδα	ιδές ή δεσ δείτε ή δέστε ή δέτε
λέ(γ)ω	λέγε λέγετε	είπα	πες πείτε ή πέστε
πίνω	πίνε πίνετε	ήπια	πιες ή πιε πιείτε ή πιέστε ή πιέτε
έρχομαι		ήρθα	έλα ελάτε
πηγαίνω	πήγαινε πηγαίνετε	πήγα	άμε (μόνο στον προφορικό λόγο) πάτε
παίρνω	παίρνε παίρνετε	πήρα	πάρε πάρτε ή πάρτε
τρώ(γ)ω	τρώγε τρώγετε	έφαγα	φά(γ)ε φά(γ)ετε

4. Τα τροπικά και τα χρονικά επιρρήματα

Επιρρήματα λέγονται οι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως τα ρήματα και φανερώνουν τόπο, χρόνο, ποσό, τρόπο, βεβαίωση, δισταγμό, άρνηση.

- ⇒ Τα **τροπικά** επιρρήματα φανερώνουν **τρόπο** και απαντούν στην ερώτηση **πώς**;

Ανακάτεψε **καλά**. **Πώς** ανακάτεψε; **καλά** (= τροπικό επίρρημα)

Τροπικά επιρρήματα: έτσι, όπως, αλλιώς, μαζί, καλά, κακά, ήσυχα, διαρκώς, σιγά, γρήγορα, μονομιάς, εύκολα, ...κ.ά.

- ⇒ Τα **χρονικά** επιρρήματα φανερώνουν **χρόνο** και απαντούν στην ερώτηση **πότε**;

Ήρθε **χθες**. **Πότε** ήρθε; **χθες** (= χρονικό επίρρημα)

Χρονικά επιρρήματα: τώρα, χθες, μετά, αύριο, σήμερα, έπειτα, ύστερα, αργότερα, πριν, μόλις, πέρυσι, φέτος, αμέσως, νωρίς, αργά, συχνά ...κ.ά.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τον πίνακα.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
αφήνω
μπαλώνω
γράφω
κουρεύω
βρέχω
κλείνω
χτυπώ
αγαπώ
δροσίζω
δακρύζω
αθροίζω

2. Να συμπληρώσεις τον πίνακα.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
<i>ανεβαίνω</i>
<i>βγαίνω</i>
<i>βρίσκω</i>
<i>βλέπω</i>
<i>λέ(γ)ω</i>
<i>πίνω</i>
<i>πηγαίνω</i>
<i>παίρνω</i>
<i>τρώ(γ)ω</i>

3. Να κυκλώσεις τα τροπικά επιρρήματα και να ξαναγράψεις τις προτάσεις με αντίθετα.

Ανακάτεψε αργά τη σαλάτα.
 Στην εκδρομή περάσαμε καλά.
 Περνούσε ευχάριστα την ώρα της.
 Λύνει εύκολα τις ασκήσεις.

4. Να κυκλώσεις τα χρονικά επιρρήματα και να ξαναγράψεις τις προτάσεις με αντίθετα.

Έλα τώρα στο σπίτι.
 Ήρθε χθες στην εκδρομή.
 Κοιμάται νωρίς τα βράδια.
 Τον είδα πέρυσι.

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το λόγιο αχώριστο μόριο « τηλε- »

Τα λόγια αχώριστα μόρια είναι απαρχαιωμένες προθέσεις (μονοσύλλαβες λέξεις ή δυσύλλαβες λέξεις) που δεν τις λέμε και δεν τις γράφουμε ποτέ μόνες τους, αλλά τα συναντούμε μόνο ως πρώτα συνθετικά στις σύνθετες λέξεις.

Λόγια αχώριστα μόρια	αιι-	(αικίνητος)	επι-	(επιβαίνω)
	αμφί-	(αμφιβολία)	ευ-	(ευτυχία)
	αρχι-	(αρχισυντάκτης)	ημι-	(ημισφαίριο)
	δια-	(διαθέτω)	ομο-	(ομολογία)
	διχο-	(διχοτόμος)	περι-	(περίβολος)
	δυσ-	(δύστυχος)	συν-	(συνομήλικος)
	εισ-	(είσοδος)	τηλε-	(τηλεόραση)
	εκ-	(εκλέγω)	υπο-	(υποβρύχιο)
	εν-	(έννοια)	υπερ-	(υπεράνθρωπος)

☞ Το **τηλε-** σημαίνει από μεγάλη απόσταση, μακριά από κάτι:

ηλεκτρονική, τηλεαγγελία, τηλεαγορά, τηλεβόας, τηλεβόλο, τηλεγραφείο, τηλεγράφημα, τηλεγραφητής, τηλεγραφόξυλο, τηλεγραφώ, τηλεγράφος, τηλεδιάγνωση, τηλεδιάσκεψη, τηλεδιόδια, τηλεειδοποίηση, τηλεϊατρική, τηλεκάρτα, τηλεκατευθυνόμενος, τηλεκπαίδευση, τηλεπικοινωνία, τηλεόραση, τηλεπάθεια, τηλεφακός, τηλεφωνο, τηλεφώνημα ... κ.ά.

► Ακόμη το **τηλε-** δείχνει ότι κάτι σχετίζεται με την τηλεόραση:

τηλεθεατής, τηλεθέαμα, τηλεθεαματικότητα, τηλεθέαση, τηλεπαρουσιαστής, τηλεπαιχνίδι ... κ.ά.

2. Το ουσιαστικό «όνομα» ως β' συνθετικό

Το ουσιαστικό «όνομα» όταν είναι δεύτερο συνθετικό γίνεται -ωνυμ-.

επώνυμο, ονοματεπώνυμο, επωνυμία, επώνυμος, συνώνυμο, ανώνυμο ... κ.ά.

3. Λέξεις με 2 ν (νν)

▼ γενναίος, γέννημα, γεννώ, εννιά, εννιακόσια, έννοια, εννοώ, σύννεφο, συννυφάδα, τύραννος ... κ. ά.

Άννα, Γιάννης, Γιάννενα, Ιωάννινα, Αλόνησος, Πελοπόννησος ... κ. ά.

Μάθε κι αυτό

✓ Τι είναι η πρόσκληση;

Πρόσκληση είναι το κάλεσμα κάποιου να παραστεί, να συμμετάσχει (κάπου). Η πρόσκληση γίνεται με τυπωμένη κάρτα ή επιστολή με την οποία προσκαλείται κάποιος.

Υπάρχουν πολλών ειδών προσκλήσεις. Έτσι, έχουμε προσκλήσεις για το γάμο, για τη βάπτιση, για τα γενέθλια, για κάποια κοινωνική εκδήλωση, για μια παρουσίαση ... κ.ά.

✓ Πώς στέλνουμε τις προσκλήσεις;

Τις προσκλήσεις τις βάζουμε μέσα σε φάκελο και τις στέλνουμε με τα ΕΛ.ΤΑ ή τις δίνουμε εμείς οι ίδιοι προσωπικά.

✓ Πώς γράφουμε τα στοιχεία του αποστολέα ή του παραλήπτη μιας πρόσκλησης στο φάκελο;

Ηλίας Καρκανιάς (ονοματεπώνυμο)
Δωροθέου 1 (διεύθυνση: οδός & αριθμός)
Τρίκαλα (περιοχή - πόλη)
Τ.Κ. 42100 (ταχυδρομικός κώδικας)

✓ Πού γράφουμε τα στοιχεία του αποστολέα και του παραλήπτη στο φάκελο;

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις το αχώριστο μόριο « τηλε-» και να αντιστοιχίσεις αυτά που ταιριάζουν.

_____ βόλο	•	•	Κωνικός σωλήνας που δυναμώνει τη φωνή, ώστε να ακούγεται σε απόσταση η φωνή.
_____ βόας	•	•	Πυροβόλο όπλο που ρίχνει οβίδες σε μεγάλη απόσταση.
_____ γράφημα	•	•	Επικοινωνία ανθρώπων από μακρινές αποστάσεις.
_____ πικοινωνία	•	•	Γραπτό κείμενο που διαβιβάζεται με τον τηλεγράφο.
_____ σκόπιο	•	•	Συσκευή όπου προβάλλονται εικόνες που μεταβιβάζονται από μακρινή απόσταση.
_____ όραση	•	•	Οπτικό όργανο με ισχυρούς φακούς για την παρατήρηση ουράνιων σωμάτων.
_____ φωνο	•	•	Οπτικό όργανο με ισχυρούς φακούς για την παρατήρηση ουράνιων σωμάτων.
_____ σκόπιο	•	•	Συσκευή για τη μεταβίβαση της φωνής σε μακρινές αποστάσεις.

2. Να γράψεις σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό το ουσιαστικό « όνομα ».

.....

3. Να συμπληρώσεις με 1 ν ή 2 νν τις λέξεις και τα κενά με τις ημερομηνίες.

Γε.....ήθηκα στις Στ.....
(ημερομηνία γέννησης) (πόλη)

του Νομού
(Νομός)

Κάθε χρόνο γιορτάζω τα γε.....έθλιά μου στις
(ημερομηνία γέννησης)

4. Να γράψεις τους μήνες με τη σειρά.

Ι _____ , Φ _____ , Μ _____ , Α _____ ,
Μ _____ , Ι _____ , Ι _____ , Α _____ , Σ _____ ,
Ο _____ , Ν _____ , Δ _____

5. *Να συμπληρώσεις τα παρακάτω.*

Ο χρόνος έχει **365** ημέρες.

Ο χρόνος έχει μήνες.

Ο χρόνος έχει εποχές.

Ο μήνας έχει ή ημέρες.

Η εβδομάδα έχει ημέρες.

Η ημέρα έχει ώρες.

Ο Ι _____ είναι ο 1^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει **31** ημέρες.

Ο Φ _____ είναι ο 2^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ή ημέρες.

Ο Μ _____ είναι ο 3^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Α _____ είναι ο 4^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Μ _____ είναι ο 5^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Ι _____ είναι ο 6^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Ι _____ είναι ο 7^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Α _____ είναι ο 8^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Σ _____ είναι ο 9^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Ο _____ είναι ο 10^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Ν _____ είναι ο 11^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

Ο Δ _____ είναι ο 12^{ος} μήνας του χρόνου κι έχει ημέρες.

6. *Να γράψεις τις 4 εποχές με τους μήνες κάθε εποχής.*

1) Χ _____	Δ _____
	Ι _____
	Φ _____

2) Α _____	Μ _____
	Α _____
	Μ _____

3) Κ _____	Ι _____
	Ι _____
	Α _____

4) Φ _____	Σ _____
	Ο _____
	Ν _____

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Εγκλιτικές λέξεις ή εγκλιτικά

Εγκλιτικές λέξεις λέγονται οι μονοσύλλαβες λέξεις που προφέρονται πάντοτε στενά με την προηγούμενη λέξη και γι' αυτό ο τόνος τους χάνεται ή μεταβιβάζεται στη λήγουσα της προηγούμενης λέξης.

- ✓ Οι πιο συνηθισμένες εγκλιτικές λέξεις είναι οι μονοσύλλαβοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας: μου, σου, του, της, τον, τη(ν), το, τα, μας, σας, τους ... κτλ.

Ο τόνος του εγκλιτικού:

- α. Μεταφέρεται στη λήγουσα της προηγούμενης λέξης, όταν η προηγούμενη από το εγκλιτικό λέξη είναι προπαροξύτονη.

το δωμάτιο ⇨ το δωμάτιό μου
 χάρισμα ⇨ χάρισμά του
 πλήρωσε ⇨ πλήρωσέ τα

Όταν μια λέξη έχει δύο τόνους, προσέχουμε στην ανάγνωση να τονίζουμε περισσότερο τη συλλαβή που έχει τον πρώτο τόνο γιατί αυτός είναι ο βασικός τόνος της λέξης.

- β. Μεταφέρεται στο πρώτο εγκλιτικό, όταν έχουμε δύο εγκλιτικά και μπροστά απ' αυτά υπάρχει παροξύτονη προστακτική.

δώσε μου τα κάνε μου το πάρε τού την

- γ. Χάνεται όταν η προηγούμενη λέξη τονίζεται στη λήγουσα ή στην παραλήγουσα.

ο αδερφός ⇨ ο αδερφός μου
 οι φίλοι ⇨ οι φίλοι σας
 δώσε ⇨ δώσε μας

2. Σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο ξε-

Αχώριστα μόρια είναι μερικές μονοσύλλαβες ή δυσύλλαβες λέξεις που δεν τις λέμε και δεν τις γράφουμε ποτέ μόνες τους.
Τα αχώριστα μόρια βρίσκουμε μόνο ως πρώτα συνθετικά στις σύνθετες λέξεις.

Τα αχώριστα μόρια είναι τα εξής: ➤ το ξε,
➤ το α- (αν-),
➤ το ανα- (αρχαία πρόθεση)

☞ Το αχώριστο μόριο ξε- ως πρώτο συνθετικό έχει μια από τις παρακάτω σημασίες.

ξε- (=το αντίθετο)	γράφω - ξεγράφω
ξε- (=εντελώς)	πουλώ - ξεπουλώ
ξε- (=πολύ)	μακραίνω - ξεμακραίνω
ξε- (=έξω)	φουρνίζω - ξεφουρνίζω

3. Το θαυμαστικό (!)

Το θαυμαστικό (!) είναι ένα από τα 11 σημεία στίξης (τελεία, άνω τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή τελεία, παρένθεση, αποσιωπητικά, παύλα, διπλή παύλα, εισαγωγικά).

Το θαυμαστικό (!) το σημειώνουμε μετά από επιφώνημα και μετά από κάθε φράση που εκφράζει ευχή, θαυμασμό, χαρά, λύπη, φόβο, έκπληξη, ενθουσιασμό, απορία, ελπίδα, προσταγή ... κτλ..
Ύστερα από θαυμαστικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα. Αν η φράση συνεχίζεται, τότε αρχίζουμε με μικρό γράμμα.

Τι όμορφο τοπίο! Το βλέπεις και χαίρεσαι!

Μπράβο, παιδί μου! του είπε ο δάσκαλος.

Ζήτω! Αχ! Ντροπή! Αλτ!

Χρόνια Πολλά! Καλό ταξίδι!

4. Ευχές (ελλειπτικές προτάσεις)

Συχνά, στην καθημερινή μας ομιλία, χρησιμοποιούμε ελλειπτικές προτάσεις, δηλαδή παραλείπουμε ορισμένους όρους (υποκείμενο – ρήμα) των προτάσεων. Έτσι, μιλούμε με τμήματα των προτάσεων ή ακόμη και μονολεκτικά. Αυτό το βλέπουμε ιδιαίτερα στις ευχές.

Ελλειπτικές προτάσεις**εννοούνται τα ...**

Καληνύχτα!
Χρόνια πολλά!

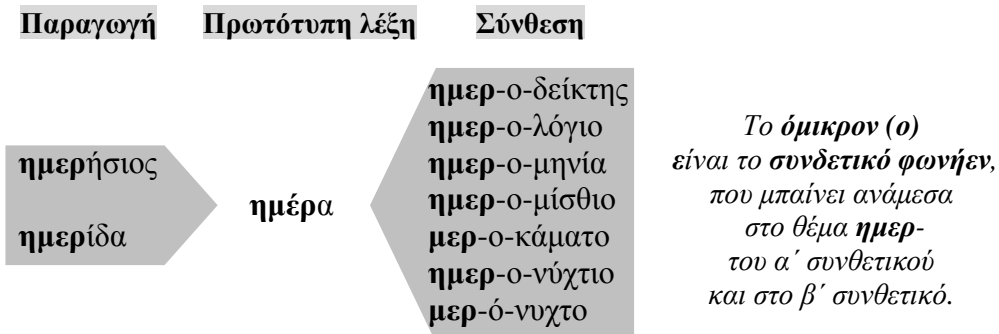
(Σου εύχομαι να έχεις καλή νύχτα.)
(Σου εύχομαι να ζήσεις πολλά χρόνια.)

Όταν κάποιος φεύγει για ταξίδι, λέμε:	Καλό ταξίδι!	Στο καλό!
Ωρα καλή!		
Όταν πάει κάποιος για ύπνο, λέμε:	Καληνύχτα!	Όνειρα γλυκά!
Όταν κάποιος είναι άρρωστος, λέμε:	Περαστικά!	Σιδερένιος!
Όταν βλέπουμε κάποιον το πρωί, λέμε:	Καλημέρα!	
Όταν βλέπουμε κάποιον το απόγευμα, λέμε:	Καλησπέρα!	
Όταν κάποιος αρραβωνιάζεται, λέμε:	Συγχαρητήρια!	Καλά στέφανα!
Σε ένα νιόπαντρο ζευγάρι, λέμε:	Να ζήσετε!	Να είστε ευτυχισμένοι!
Σε μια οικογένεια που απέκτησε μωρό, λέμε:	Να σας ζήσει!	
Όταν τρώμε, λέμε:	Καλή όρεξη!	Στην υγεία σας!
Όταν κάποιος γιορτάζει, λέμε:	Χρόνια Πολλά!	
Την Πρωτοχρονιά λέμε:	Καλή χρονιά!	
Το Πάσχα λέμε:	Χριστός Ανέστη! Αληθώς Ανέστη!	
Την πρώτη μέρα του μήνα λέμε:	Καλό μήνα!	
Όταν κάποιος ανοίγει μαγαζί, λέμε:	Καλές δουλειές!	

Μετά τις ευχές βάζουμε θαυμαστικό (!).

5. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη «ημέρα»

Οι λέξεις που γίνονται από την ίδια πρωτότυπη λέξη με παραγωγή ή με σύνθεση αποτελούν μια οικογένεια λέξεων.

Μάθε κι αυτό

✓ Τι είναι το ημερολόγιο;

Είναι κάθε σύστημα υπολογισμού του χρόνου, κατά το οποίο αυτός διαιρείται σε ημέρες, μήνες, έτη με βάση τα σταθερά περιοδικά αστρονομικά φαινόμενα της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της, της περιστροφής της Γης γύρω από τον Ήλιο και της περιστροφής της Σελήνης γύρω από τη Γη.

Χρειάζεται ώστε να επιτυγχάνεται η οργάνωση της δημόσιας ζωής, καθώς και η εξυπηρέτηση των κάθε είδους επιστημονικών και ιστορικών σκοπών.

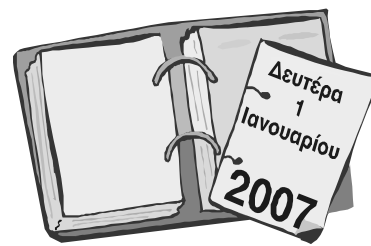
Υπάρχουν πολλών ειδών ημερολόγια. Διακρίνονται σε ημερολόγια τοίχου, ημερολόγια τσέπης και σε επιτραπέζια ημερολόγια.

ημερολόγιο τοίχου

ημερολόγιο τσέπης

επιτραπέζιο ημερολόγιο

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συνεχίσεις όπως στο παράδειγμα.

ο γείτονας (μου)	ο γείτονάς μου	το πρόσωπο (σου)
η περίπτωση (μας)	ο άνθρωπος (σας)
το ποδήλατο (του)	το όνειρο (της)
η ταχύτητα (τους)	φώναξε (τα)
πλήρωσε (τον)	δρόσισε (την)

2. *Να τονίσσεις τις προτάσεις.*

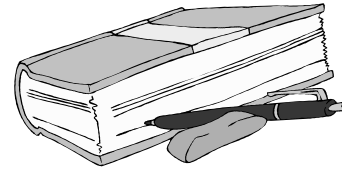
Ο ξάδερφος μου ηρθε με την οικογενεια του στο σπίτι μας.

Η γειτονισσα σας έχει το περιπτερο της στη γειτονια μας.

Ο δημαρχος μας επισκεφτηκε τους μαθητες μας στην αιθουσα τους.

Απαντησε μου οταν λαβεις το μηνυμα μας.

Χαραξε μου μια ευθεια με το χαρακα σου.

3. *Να γράψεις οικογένεια λέξεων.*

ημέρα

4. *Να γράψεις σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο ξε- για να δείξεις:*

	(το αντίθετο)		(το πολύ)
φορτώνω	κουφαίνω
σκεπάζω	μακραίνω
βάφω		(εντελώς)
διπλώνω	πουλώ
τυλίγω	γελώ
φουσκώνω		(το έξω)
σκεπάζω	δίνω
στρώνω	γλιστρώ

5. *Να γράψεις τι εννοείται στις παρακάτω ευχές και χαιρετισμούς.*

Καλημέρα!

Καλό ταξίδι!

Χρόνια πολλά!

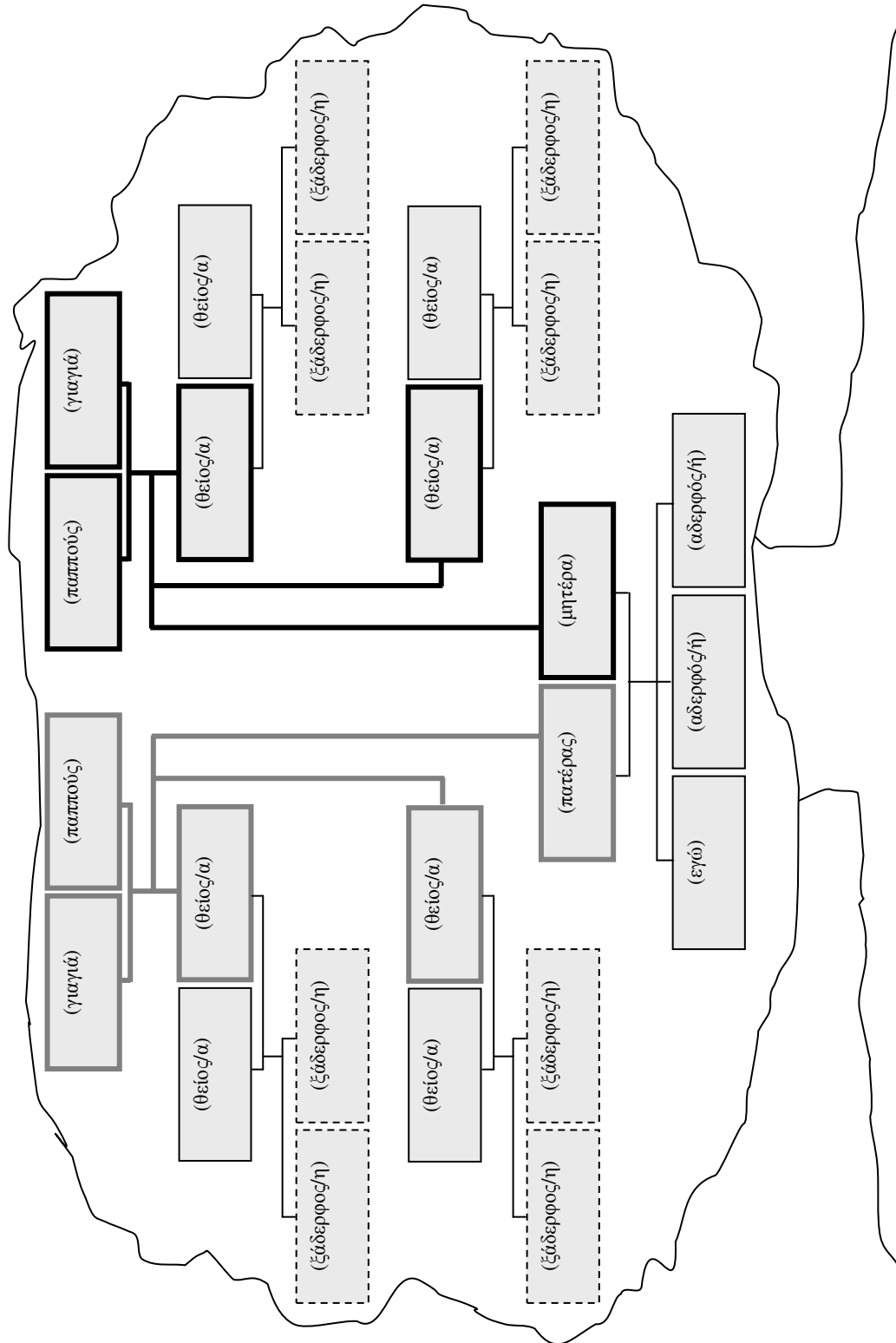
Καλή αντάμωση!

Περαστικά!

6. *Να γράψεις ποια ελλειπτική πρόταση λέμε:*

- όταν βλέπουμε κάποιον το απόγευμα;
- όταν αποχαιρετούμε κάποιον το βράδυ;
- σε κάποιον που τον επαινούμε;
- σε κάποιον που αρχίζει το φαγητό;
- σε κάποιον που δίνει εξετάσεις;
- σε κάποιον που παντρεύεται;
- σε κάποιον που βλέπουμε την πρώτη μέρα του μήνα;

7. Να κάνεις το οικογενειακό σου δέντρο γράφοντας τα ονόματα.

5. Το χαρούμενο λιβάδι

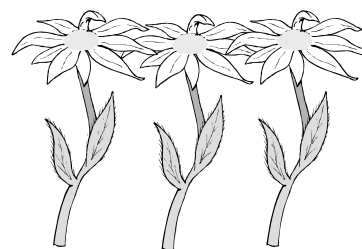
Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Η παύλα (-)

Η παύλα (-) είναι ένα από τα 11 σημεία στίξης (τελεία, άνω τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή τελεία, παρένθεση, αποσιωπητικά, παύλα, διπλή παύλα, εισαγωγικά).

Την παύλα (-) τη σημειώνουμε στο διάλογο, για να δείξουμε ότι αλλάζει το πρόσωπο που μιλάει.

- Θα έρθεις κι εσύ;
- Όχι, δε νομίζω.

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε την παύλα με το ενωτικό που χρησιμοποιείται στο συλλαβισμό.

2. Το ερωτηματικό (;)

Το ερωτηματικό (;) είναι κι αυτό ένα από τα 11 σημεία στίξης.

Το ερωτηματικό (;) το σημειώνουμε στο τέλος μιας ερωτηματικής φράσης.

Ύστερα από ερωτηματικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα.

Αν η φράση συνεχίζεται τότε αρχίζουμε με μικρό γράμμα.

Γιατί έφυγες; Ποιος σε μάλωσε;

Πόσα πούλησες; ρώτησε το αφεντικό.

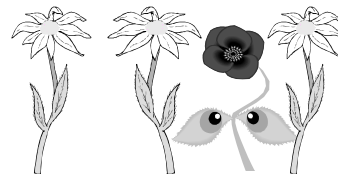

3. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό την πρόθεση « κατά »

Προθέσεις λέγονται οι άκλιτες λέξεις, που μπαίνουν μπροστά από τα ονόματα ή τα επιρρήματα, για να φανερώσουν μαζί τους τόπο, χρόνο, αιτία, τρόπο, ποσό κτλ.

Οι προθέσεις της νεοελληνικής γλώσσας είναι 13:

- με, σε, για, ως(έως), προς
- κατά, μετά, παρά, αντί, από, δίχως, χωρίς
- ίσαμε

Τις προθέσεις **προς, παρά, μετά, από, κατά και αντί** τις χρησιμοποιούμε και ως πρώτα συνθετικά: **προσθέτω, παραδίδω, μεταλαβαίνω, απόβροχο, κατακαθίζω, αντίδωρο**

Οι σύνθετες λέξεις με α΄ συνθετικό την πρόθεση « **κατά** » δηλώνουν το **πάρα πολύ**:

κατακόκκινος (πάρα πολύ κόκκινος) **καταϊδρωμένος** (πάρα πολύ ιδρωμένος)

4. Συνώνυμες λέξεις

Συνώνυμες λέξεις ή συνώνυμα λέγονται οι λέξεις που έχουν την ίδια περίπου σημασία.

λιβάδι, αγρός, κτήμα, αγρόκτημα, χωράφι

σπίτι, οικία, κατοικία, διαμέρισμα

5. Επαυξημένες προτάσεις

Επαυξημένες προτάσεις λέγονται οι προτάσεις οι οποίες εκτός από τους κύριους όρους (υποκείμενο – ρήμα – αντικείμενο), έχουν και άλλους προσδιορισμούς (επίθετα, επιρρήματα, μετοχές, αριθμητικά) οι οποίοι συμπληρώνουν και προσδιορίζουν τους κύριους όρους της πρότασης.

Απλή πρόταση Είδα ένα αυτοκίνητο.

Επαυξημένη πρόταση (πότε;) **Χθες** είδα ένα αυτοκίνητο.

Επαυξημένη πρόταση (πού;) Χθες, **κάτω από το σπίτι σας**, είδα ένα αυτοκίνητο.

ή **Κάτω από το σπίτι σας**, χθες, είδα ένα αυτοκίνητο.

ή Είδα ένα αυτοκίνητο, **κάτω από το σπίτι σας**, χθες.

Οι παραπάνω επαυξημένες προτάσεις έχουν **τοπικούς** και **χρονικούς** προσδιορισμούς.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να βάλεις τους τόνους ('), τις παύλες (-), τις τελείες (.), τα κόμματα (,) και τα ερωτηματικά (;) στον παρακάτω διάλογο.

- () Δεσποίνα () θέλεις να βγούμε το βραδυ ()
() Ναι () Αριστείδη () θελω () Που θα παμε ()
() Λεω να παμε στο θεατρο () Σ' αρεσει η ιδεα που εχω ()
() Ειναι υπεροχη () Περιμενα πως και πως να βγουμε μαζί ()
() Πολυ ωραια () Θα σου τηλεφωνησω αργοτερα ()
() Ενταξει () συμφωνοι () Που θα συναντηθουμε ()
() Να περασω απο το σπιτι σου ()
() Ναι () μονο μην παρεις το ασανσερ ()
() Γιατι ()
() Που και που χαλαει () Ανεβα απο τις σκαλες ()

2. Να συμπληρώσεις το διάλογο, απαντώντας στις ερωτήσεις.

- Σε ποια τάξη είσαι μαθητής;
.....
- Σε ποια οδό μένεις;
.....

3. Να βάλεις δίπλα από κάθε λέξη τη συνώνυμή της.

(σύλλογος, μεγάλος, κοντεύω, άλσος, συγκλονίζω, γαλήνη)

ηρεμία - τραντάζω - ομάδα -
δάσος - τρανός - πλησιάζω -

4. Να γράψεις με σύνθετη λέξη πώς λέγεται:

ο πολύ άσπρος η πολύ πράσινη
το πολύ μαύρο η πολύ κόκκινη
το πολύ κίτρινο ο πολύ ξανθός

5. Να μεγαλώσεις την πρόταση με τοπικούς και χρονικούς προσδιορισμούς.

Πήγα μια βόλτα.

(πότε;)

(πού;)

Β' Τεύχος 3ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να γράψεις τα ρήματα σε όλους τους χρόνους και στο ίδιο πρόσωπο.

Ενεστώτας :	δακρύζω	σβήνεις	μαλώνει
Παρατατικός :
Αόριστος :
Εξακ. μέλλοντας :
Στιγμ. μέλλοντας :
Παρακείμενος :
Υπερσυντέλικος :
Συντ. μέλλοντας :

Ενεστώτας :	αγαπούμε	μεθάτε	λύνουν
Παρατατικός :
Αόριστος :
Εξακ. μέλλοντας :
Στιγμ. μέλλοντας :
Παρακείμενος :
Υπερσυντέλικος :
Συντ. μέλλοντας :

2. Να γράψεις τις 4 εποχές με τους μήνες κάθε εποχής.

X _____ (Δ _____ , Ι _____ , Φ _____)

A _____ (Μ _____ , Α _____ , Μ _____)

K _____ (Ι _____ , Ι _____ , Α _____)

Φ _____ (Σ _____ , Ο _____ , Ν _____)

3. Να τονίσσεις τις προτάσεις.

Ο γείτονας μας πηγε βολτα με το καινούριο αυτοκινητο του.

Πληρωσε τους πριν φυγουμε για το σπιτι μας.

Μου ειπε πως με ειδη στο ονειρο του.

4. Να συμπληρώσεις τον πίνακα.

<i>ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ</i>		<i>ΑΟΡΙΣΤΟΣ</i>	
<i>ΟΡΙΣΤΙΚΗ</i>	<i>ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ</i>	<i>ΟΡΙΣΤΙΚΗ</i>	<i>ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ</i>
<i>σβήνω</i>
<i>κλειδώνω</i>
<i>μιλώ</i>
<i>μυρίζω</i>
<i>αθροίζω</i>

5. Να γράψεις σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο *ξε-* για να δείξεις:

	(το αντίθετο)		(το πολύ)
πλέκω	τρελαίνομαι
θάβω		(εντελώς)
καρφώνω	σκίζω
κολλώ		(το έξω)
κρεμώ	σπιτώνω

6. Να γράψεις ποια ευχή λέμε:

όταν κάποιος φεύγει για ταξίδι:

όταν πάει κάποιος για ύπνο:

όταν κάποιος είναι άρρωστος:

όταν βλέπουμε κάποιον το πρωί:

σε ένα νιόπαντρο ζευγάρι:

σε μια οικογένεια που απέκτησε μωρό:

όταν τρώμε:

όταν κάποιος γιορτάζει:

7. Να μεγαλώσεις την πρόταση με τοπικούς και χρονικούς προσδιορισμούς.

Είδα τη γιαγιά σου.

(πότε;)

(πού;)

1. Φτιάξε μου ένα σιδερένιο άνθρωπο

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Το οριστικό άρθρο (ο – η – το)

Το οριστικό άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για γνωστά, συγκεκριμένα και ορισμένα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

✓ Η κλίση του οριστικού άρθρου.

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ενικός αριθμός			
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	το(ν)	τη(ν)	το
Κλητική	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός			
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα
Κλητική	-	-	-

Ήρθε **ο** πατέρας με **την** αδερφή του. Μίλησα με **τους** γέρους και **τα** παιδιά.

✓ Το οριστικό άρθρο δεν έχει κλητική. Όταν το όνομα βρίσκεται στην κλητική, το μεταχειριζόμαστε χωρίς άρθρο.

Έλα, Περικλή.

Φύγε, πόνε, από πάνω μου.

2. Τα ομόηχα άρθρα « τον » και « των »

Το **αρσενικό** άρθρο **τον** (με ο) το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε **για ένα** πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

(*αιτιατική ενικού*)

τον τοίχο (αρσενικό)

Το **αρσενικό**, το **θηλυκό** και το **ουδέτερο** άρθρο **των** (με ω) το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε **για πολλά** πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

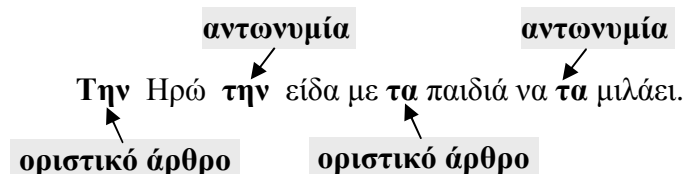
(*γενική πληθυντικού*)

των τοίχων (αρσενικό)
των γυναικών (θηλυκό)
των παιδιών (ουδέτερο)

3. Διάκριση οριστικών άρθρων και αδύνατων τύπων των προσωπικών αντωνυμιών

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε το οριστικό άρθρο με τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών:

- ♦ το άρθρο μπαίνει πάντα πριν από τα ονόματα,
- ενώ ♦ η αντωνυμία πριν από τα ρήματα.

☞ ΘΥΜΑΜΑΙ

- α) Το τελικό (ν) στα άρθρα τον, την και τον αδύνατο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας την μένει μόνο όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **φωνήεν** και τα **κ, π, τ, γκ, μπ, ντ, τσ, τζ, ξ, ψ**.
- β) Το τελικό (ν) στον αδύνατο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας τον παραμένει πάντα.

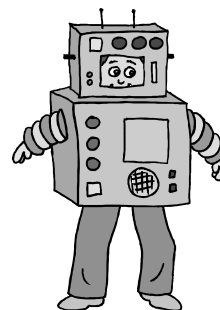
τον άντρα	την μπανάνα	την πείραξε	τον ξέρω
το βαρκάρη	τη γυναίκα	τη χτύπησε	τον γνώρισα

4. Το αόριστο άρθρο (ένας – μια – ένα)

Το αόριστο άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε όχι για γνωστά και συγκεκριμένα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα αλλά αόριστα.

- ✓ Η κλίση του αόριστου άρθρου.

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
	Ενικός αριθμός		
Ονομαστική	ένας	μια (χωρίς τόνο)	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	ένα(ν)	μια	ένα
Κλητική	-	-	-

- ✓ Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό:
Έφυγε κρατώντας **μια** βαλίτσα. Έφυγε κρατώντας **βαλίτσες**.
- ✓ Το αόριστο άρθρο δεν έχει κλητική.

5. Παράγωγα επίθετα σε -ένιος, -ένια, -ένιο & -ινος, -ινη, -ινο, από ουσιαστικά

πρωτότυπη λέξη (ουσιαστικό)	παράγωγη λέξη (επίθετο)
σίδηρο	σιδερένιος, -ένια, -ένιο *1
χαλκός	χάλκινος, -ινη, -ινο *2

πόρτα από ξύλο → ξύλινη πόρτα
 κάγκελο από σίδηρο → σιδερένιο κάγκελο

* 1 Τα επίθετα σε -ένιος, -ένια, -ένιο γράφονται με **έψιλον** και **γιώτα**.

* 2 Τα επίθετα σε -ινος, -ινη, -ινο γράφονται με **γιώτα**.

Εξαιρούνται τα επίθετα:

ανεύθυνος, υπεύθυνος, επικίνδυνος, ακίνδυνος,
 ανώδυνος, επώδυνος
επίσης τα επίθετα: φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός,
 υγιεινός, ελεεινός, ταπεινός, κοινός, φθηνός

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράμεις δίπλα στο ορθογώνιο τι είναι η τονισμένη λέξη (άρθρο – αντωνυμία).

	α' λέξη	β' λέξη
Της είπες για το ποδήλατο που αγόρασες;	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Το θέμα είναι να το καταλάβεις.	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Τον είδα χθες το μεσημέρι.	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Τα παιχνίδια είναι της αδερφής μου.	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Της απάντησε πριν τη ρωτήσει.	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Φώναξε τα παιδιά να το πάρουν.	<input type="text"/>	<input type="text"/>

2. *Να κυκλώσεις τα άρθρα και να υπογραμμίσεις τις προσωπικές αντωνυμίες:*

το πτηνό το είπα τις γωνίες τις πήρα την άκουσαν
τον ποταμό τον τρέλινα του φώναξα τα παιδιά του γέρου
τους χάρηκα την κοπέλα τους λαγούς τα πήρα της είδα

- Βάζω X εκεί που πρέπει:
- Το άρθρο συνοδεύει ρήμα.
 - Το άρθρο συνοδεύει ουσιαστικό.
 - Η αντωνυμία συνοδεύει ρήμα
 - Η αντωνυμία συνοδεύει ουσιαστικό.

3. *Να γράψεις δίπλα στο ορθογώνιο τι είναι το άρθρο (οριστικό – αόριστο).*

	α' λέξη	β' λέξη
Μια μέρα συνάντησα τον αδερφό της.		
Μια φορά κι έναν καιρό ...		
Η συμμαθήτριά μου αγόρασε ένα παιχνίδι.		

4. *Να διαγράψεις το τελικό (ν), όπου πρέπει.*

την οικία την μητέρα την τσατσάρα την είδα την φώναξα
την ντύνω τον λαμπερό τον κηπουρό τον μπέμπη τον θέλω
τον χαίρομαι τον ακούω την ξέρω τον ξέρω τον ξυλουργό

5. *Να ξαναγράψεις τις προτάσεις αντικαθιστώντας το υπογραμμισμένο μέρος με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας, όπως στο παράδειγμα.*

Βρήκα <u>την Ελένη</u> στο γραφείο.	Τη βρήκα στο γραφείο.
Παρακολουθεί <u>τον αγώνα</u> στην τηλεόραση.
Η γιαγιά ρώτησε <u>τα παιδιά</u>
Μιλάει <u>της μητέρας</u> για το κέντημα.
Έδειξα <u>το παιχνίδι της φίλης</u> .	Της το έδειξα.
Έδωσα <u>του πατέρα τα κλειδιά</u>
Είπα <u>στα παιδιά</u> να προσέχουν <u>το ποδήλατο</u>
Ο κομμωτής έφτιαξε <u>της μαμάς τα μαλλιά</u>

6. Να συμπληρώσεις το γράμμα που λείπει στα επίθετα.

μάλλ...νος δερμάτ...νος χωμάτ...νος κίτρ...νος ξύλ...νος
ακίνδ...νος επικίνδ...νος ανεύθ...νος υπεύθ...νος ανώδ...νος

7. Να γράψεις πώς λέγεται αλλιώς.

ο τοίχος από πέτρα ➤
η πόρτα από αλουμίνιο ➤
το φύλλο από χαρτί ➤
ο δίσκος από ασήμι ➤
η γλάστρα από πηλό ➤
το πουκάμισο από μετάξι ➤

8. Να γράψεις πώς λέγεται αλλιώς.

ο γυάλινος πύργος ➤
η σιδερένια πόρτα ➤
το υφασμάτινο μαντίλι ➤
ο μαντεμένος καναπές ➤
η ψάθινη καρέκλα ➤
το σιταρένιο ψωμί ➤

9. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με « τον » ή « των ».

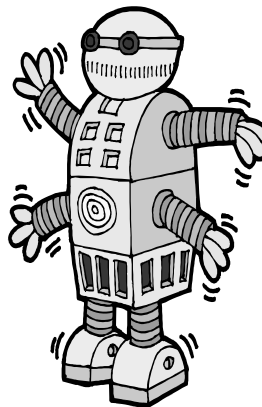
- ◆ Μίλησα με υπεύθυνο βιβλίων και περιοδικών της πόλης της.
- ◆ Η χαρά παιδιών τριών σχολείων είναι μεγάλη.
- ◆ Συζητήσαμε με εκπρόσωπο φοιτητών της ιατρικής σχολής.
- ◆ Πρέπει να ελαφρύνετε αρρώστων πόνο.
- ◆ Το κύμα χτυπούσε στα βράχια ακτών κι έφτανε στις στέγες σπιτιών.

Μελέτη γραμματικού φαινομένου

1. Ο παρατατικός και ο αόριστος στην ενεργητική φωνή

Ο παρατατικός και ο αόριστος είναι παρελθοντικοί χρόνοι.

- ✓ Ο **παρατατικός** φανερώνει κάτι που γινόταν στο **παρελθόν** εξακολουθητικά χωρίς διακοπές ή με διακοπές (με επανάληψη).
- ✓ Ο **αόριστος** φανερώνει κάτι που έγινε στο **παρελθόν** και παρουσιάζεται σαν να έγινε σε μια στιγμή χωρίς συνέχεια ή επανάληψη.

Κλίση ρημάτων στον ενεστώτα, παρατατικό και αόριστο

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
λύνω	έλυνα	έλυσα	οργώνω	όργωνα	όργωσα
λύνεις	έλυνες	έλυσες	οργώνεις	όργωνες	όργωσες
λύνει	έλυνε	έλυσε	οργώνει	όργωνε	όργωσε
λύνουμε	λύναμε	λύσαμε	οργώνουμε	οργώναμε	οργώσαμε
λύνετε	λύνατε	λύσατε	οργώνετε	οργώνατε	οργώσατε
λύνουν	έλυναν	έλυσαν	οργώνουν	όργωναν	όργωσαν
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
δροσίζω	δρόσιζα	δρόσισα	αγαπώ	αγαπούσα	αγάπησα
δροσίζεις	δρόσιζε	δρόσισε	αγαπάς	αγαπούσες	αγάπησες
δροσίζει	δρόσιζε	δρόσισε	αγαπά	αγαπούσε	αγάπησε
δροσίζουμε	δροσίζαμε	δροσίσαμε	αγαπούμε	αγαπούσαμε	αγαπήσαμε
δροσίζετε	δροσίζατε	δροσίσατε	αγαπάτε	αγαπούσατε	αγαπήσατε
δροσίζουν	δρόσιζαν	δρόσισαν	αγαπούν	αγαπούσαν	αγάπησαν

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

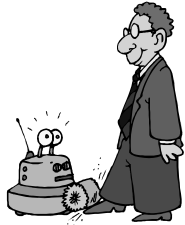
1. Να γράψεις τον παρατατικό των παρακάτω ρημάτων στο ίδιο πρόσωπο.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Ενεστώτας	Παρατατικός
χτυπώ	δανείζω
μυρίζεις	κεντάς
μαλώνει	διώχνει
βλέπουμε	πετούμε
τρέχετε	κουμπώνετε
αθροίζουν	παίζουν

2. Να μεταφέρεις τις προτάσεις σε όλα τα πρόσωπα του ενεστώτα, του παρατατικού και του αορίστου.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	Γνωρίζω και εκτιμώ το φίλο σου.	
	
	
	
	

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
	
	
	
	

ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
	
	
	
	

3. Το ηλιακό λεωφορείο

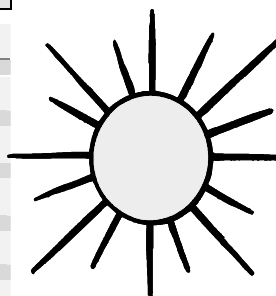
Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Πώς σχηματίζεται η προστακτική ενεστώτα και αορίστου στην ενεργητική φωνή από ρήματα σε -ίζω και ρήματα σε -ώ

	(δροσ-ίζω)	(αγαπ-ώ)
Ενεστώτας:	δροσίζε - δροσίζετε	αγάπα - αγαπάτε
Αόριστος:	μύρισε - μυρίστε (με γιώτα)	αγάπησε - αγαπήστε (με ήτα)

2. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό του αορίστου

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
Οριστική	Οριστική	Προστακτική
ανεβαίνω	ανέβηκα	ανέβα - ανεβείτε
κατεβαίνω	κατέβηκα	κατέβα - κατεβείτε
βγαίνω	βγήκα	βγες ή έβγα - βγείτε
μπαίνω	μπήκα	μπες ή έμπα - μπίτε
βρίσκω	βρήκα	βρες - βρείτε
βλέπω	είδα	(ι)δές - δείτε ή δέ(σ)τε
λέ(γ)ω	είπα	πες - πείτε ή πέστε
πίνω	ήπια	πιες - πιείτε ή πιέ(σ)τε
έρχομαι	ήρθα	έλα - ελάτε
πηγαίνω	πήγα	- - πάτε
παίρνω	πήρα	πάρε - πάρτε ή πάρτε
τρώ(γ)ω	έφαγα	φά(γ)ε - φά(γ)ετε

3. Οικογένειες λέξεων

ήλιος (το αστέρι): ηλιαχτίδα, ηλιοβασίλεμα, ηλιοβολία, ηλιοθεραπεία, ηλιοκαμένος, ηλιοκεντρικός, ηλιολατρία, ηλιόλουστος, ηλιόλουτρο, ηλιόμορφος, ηλιόπληκτος, ηλιοπληξία, ηλιοπροστασία, ηλιοροφή, ηλιόσκονη, ηλιοσκόπιο, ηλιοστάσιο, ηλιοσυσσωρευτής, ηλιοφάνεια, ηλιοφοβία, ηλιόφως, ηλιοφώτιστος, ηλιοψημένος / ηλιακός, ηλίαση

ήλιος (το φυτό) ή ηλιάνθος ή ηλιοτρόπιο: ηλιέλαιο, ηλιόσπορος

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τον πίνακα.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
		ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
κερδίζω	➔
δανείζω	➔
μελετώ	➔
βγαίνω	➔
βρίσκω	➔
βλέπω	➔
λέ(γ)ω	➔
πίνω	➔
παίρνω	➔

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Οι εγκλίσεις των ρημάτων

Εγκλίσεις λέγονται οι μορφές που παίρνει το ρήμα, για να φανερώσει πώς παρουσιάζεται το νόημά του από εκείνον που μιλάει.

Οι εγκλίσεις είναι τρεις: η **οριστική**, η **υποτακτική** και η **προστακτική**.

☞ Η **οριστική** φανερώνει το πραγματικό ή το βέβαιο.

☞ Η **υποτακτική** φανερώνει αυτό που περιμένουμε να γίνει ή αυτό που θέλουμε να γίνει.

☞ Η **προστακτική** φανερώνει προσταγή ή παράκληση ή ευχή.

◆ Προστακτική σχηματίζουν μόνο ο ενεστώτας και ο αόριστος στο α' ενικό (εσύ) και στο β' πληθυντικό πρόσωπο (εσείς).

☞ Ως εγκλίσεις λογίζονται το **απαρέμφατο** και η **μετοχή** και λέγονται απρόσωπες εγκλίσεις.

◆ **Μετοχή** στην ενεργητική φωνή έχει μόνο ο ενεστώτας, λέγεται **ενεργητική μετοχή** και δεν κλίνεται (άκλιτη λέξη).

◆ **Απαρέμφατο** έχει μόνο ο αόριστος.

Το απαρέμφατο είναι άκλιτος τύπος του ρήματος και χρησιμεύει για να σχηματίζονται ορισμένοι χρόνοι του ρήματος (παρακείμενος, υπερσυντέλικος, συντελεσμένος μέλλοντας).

2. Η ενεργητική μετοχή

Η ενεργητική μετοχή τελειώνει σε: **-οντας** (όταν το (ο) δεν τονίζεται)
και **-ώντας** (όταν το (ώ) τονίζεται)

δένω – δένοντας
αγαπώ – αγαπώντας

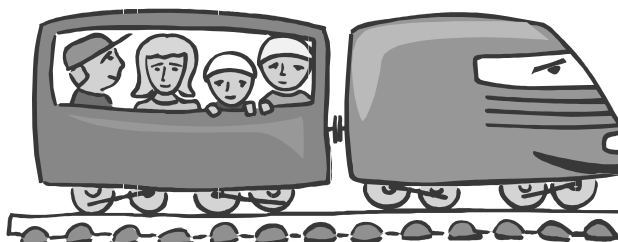
3. *Κλίση ρημάτων (δένω, δροσίζω, αγαπώ) σε ενεστώτα και αόριστο σε όλες τις εγκλίσεις*

Ε Ν Ε Σ Τ Ω Τ Α Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
δένω	να δένω	-		δένοντας
δένεις	να δένεις	δένε	-	
δένει	να δένει	-		
δένουμε	να δένουμε	-		
δένετε	να δένετε	δένετε		
δένουν	να δένουν	-		

Α Ο Ρ Ι Σ Τ Ο Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
έδεσα	να δέσω	-	δέσει	-
έδεσες	να δέσεις	δέσε		
έδεσε	να δέσει	-		
δέσαμε	να δέσουμε	-		
δέσατε	να δέσετε	δέστε		
έδεσαν	να δέσουν	-		

Ε Ν Ε Σ Τ Ω Τ Α Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
δροσίζω	να δροσίζω	-	-	δροσίζοντας
δροσίζεις	να δροσίζεις	δρόσιζε		
δροσίζει	να δροσίζει	-		
δροσίζουμε	να δροσίζουμε	-		
δροσίζετε	να δροσίζετε	δροσίζετε		
δροσίζουν	να δροσίζουν	-		

Α Ο Ρ Ι Σ Τ Ο Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
δρόσισα	να δροσίσω	-	δρόσισει	-
δρόσισες	να δροσίσεις	δρόσισε		
δρόσισε	να δροσίσει	-		
δρόσισαμε	να δροσίσουμε	-		
δρόσισατε	να δροσίσετε	δρόσιστε		
δρόσισαν	να δροσίσουν	-		

Ε Ν Ε Σ Τ Ω Τ Α Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
αγαπώ αγαπάς αγαπά αγαπούμε αγαπάτε αγαπούν	να αγαπώ να αγαπάς να αγαπά να αγαπάμε να αγαπάτε να αγαπούν	- αγάπα - - αγαπάτε -	-	αγαπώντας

Α Ο Ρ Ι Σ Τ Ο Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
αγάπησα αγάπησες αγάπησε αγαπήσαμε αγαπήσατε αγάπησαν	να αγαπήσω να αγαπήσεις να αγαπήσει να αγαπήσουμε να αγαπήσετε να αγαπήσουν	- αγάπησε - - αγαπήστε -	αγαπήσει	-

5. Ομώνυμες λέξεις (ομώνυμα)

Ομώνυμες λέξεις ή ομώνυμα λέγονται οι λέξεις που έχουν την ίδια προφορά, αλλά διαφορετική σημασία.

2 λέξεις με ίδια ορθογραφία: (το) δίπλωμα (πτυχίο) – δίπλωμα (τύλιγμα)

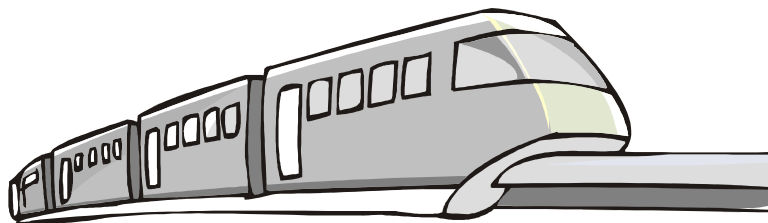
(ο) Βόλος (πόλη) – (ο) βόλος (μπίλια)

2 λέξεις με διαφορετική ορθογραφία: κλείνω (την πόρτα) – κλίνω (το ρήμα)

(ο) τοίχος (σπιτιού) – (το) τείχος (κάστρου)

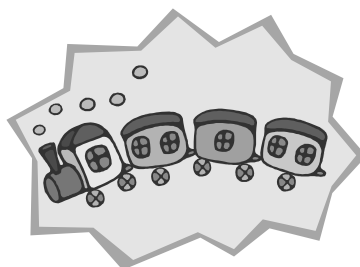
3 λέξεις με διαφορετική ορθογραφία: (η) πείρα – πήρα – (η) πύρα
(εμπειρία) (αόρ. παίρνω) (ζέστη)

(η) λύπη – (τα) λίπη – λείπει
(στενοχώρια) (λίπος) (απουσιάζει)

4. Ρήματα με ανωμαλίες στο σχηματισμό των εγκλίσεων του αορίστου

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
Οριστική	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ανεβαίνω	ανέβηκα	να ανεβώ ή να ανέβω	ανέβα ανεβείτε	ανέβει ή ανεβεί
κατεβαίνω	κατέβηκα	να κατεβώ ή να κατέβω	κατέβα κατεβείτε	κατέβει ή κατεβεί
βγαίνω	βγήκα	να βγω ή νά βγω	βγες ή έβγα βγείτε	βγει
μπαίνω	μπήκα	να μπω ή νά μπω	μπες ή έμπα μπείτε	μπει
βρίσκω	βρήκα	να βρω ή νά βρω	βρες βρείτε	βρει
βλέπω	είδα	να (ι)δω	ιδές ή δεσ δείτε ή δέστε ή δέτε	(ι)δει
λέ(γ)ω	είπα	να (ει)πω	πες πείτε ή πέστε	(ει)πει
πίνω	ήπια	να πιω	πιες ή πιε πιείτε ή πιέστε ή πιέτε	πιει
έρχομαι	ήρθα	να έρθω ή να 'ρθω ή νά 'ρθω	έλα ελάτε	έρθει
πηγαίνω	πήγα	να πάω	άμε (μόνο στον προφορικό λόγο) πάτε	πάει
παίρνω	πήρα	να πάρω	πάρε πάρετε ή πάρτε	πάρει
τρώ(γ)ω	έφαγα	να φά(γ)ω	φά(γ)ε φά(γ)ετε	φά(γ)ει

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να κλίνεις το ρήμα ποτίζω στον ενεστώτα και αόριστο σε όλες τις εγκλίσεις.

Ε Ν Ε Σ Τ Ω Τ Α Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
		-		
		-	-	
		-		
		-		
		-		
		-		

Α Ο Ρ Ι Σ Τ Ο Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
		-		
		-		-
		-		
		-		
		-		
		-		

2. Να γράψεις (Σ) για τα συνώνυμα και (Ο) για τα ομώνυμα.

ο ψιλός – ο ψηλός	()	βαδίζω – περπατώ	()
τα όρη – οι όροι	()	η σελήνη – το φεγγάρι	()
το φυτό – φοιτώ	()	βλέπω – παρατηρώ	()
το φύλλο – το φύλο	()	η γόμα – το διορθωτικό	()
το δράμα – η Δράμα	()	το κάστρο – το φρούριο	()
η λίρα – η λύρα	()	το πλοίο – το καράβι	()
η θήρα – η θύρα	()	ο κόσμος – ο λαός	()
ο ακριβός – ακριβώς	()	καλύπτω – σκεπάζω	()

η νίκη – το νοίκι	()	η πυρκαγιά – η φωτιά	()
το κερί – οι καιροί	()	η στέγη – η σκεπή	()
η στήλη – οι στύλοι	()	το κτήμα – ο αγρός	()
ο χοίρος – ο χήρος	()	τα λεφτά – τα χρήματα	()
το κλίμα – το κλίμα	()	βάζω – το βάζο	()

3. Να κλίνεις το ρήμα κεντώ στον ενεστώτα και αόριστο σε όλες τις εγκλίσεις.

Ε Ν Ε Σ Τ Ω Τ Α Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
		-		
.....	-	-
.....	-		
.....	-		
.....	-		
.....	-		

Α Ο Ρ Ι Σ Τ Ο Σ				
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
		-		
.....	-	-
.....	-		
.....	-		
.....	-		
.....	-		

4. Να γράψεις την ενεργητική μετοχή των ρημάτων.

βλέπω	➔		κοιτώ	➔	
αθροίζω	➔		πετώ	➔	
κλειδώνω	➔		μπαίνω	➔	
ακολουθώ	➔		γυρίζω	➔	

Β' Τεύχος 4ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να γράψεις τι είναι οι υπογραμμισμένες λέξεις (άρθρο ή αντωνυμία).

.....

.....

.....

Τις φώναξα τις κοπέλες, όταν τις είδα με τα παιδιά της γειτονιάς.

.....

.....

2. Να κυκλώσεις τα άρθρα και να υπογραμμίσεις τις αντωνυμίες:

της είδα της φυλής τον άνθρωπο τον έπεισα τον κηπουρό
τους ελέφαντες τους κρίνους τις γυναίκες τις θέλω το άδειασα
τα δέματα τα έφαγα τη μοίρασα τη βάρκα την κυνηγώ

3. Να διαγράψεις το τελικό (ν), όπου πρέπει.

την λάμπα την κιμωλία την σανίδα την άκουσα την λέρωσα
τον τσολιά τον χωριάτη τον νάνο τον φωνάζω τον λιώνω

4. Να γράψεις πώς λέγεται αλλιώς.

το βάζο από γυαλί ➤
το κάγκελο από σίδηρο ➤
το μπουφάν από δέρμα ➤
το δαχτυλίδι από ασήμι ➤

5. Να γράψεις τον παρατατικό και τον αόριστο των ρημάτων στο ίδιο πρόσωπο.

Ενεστώτας

ακουμπώ
σκορπίζεις
κλειδώνει
αγαπούμε
αφήνετε
δακρύζουν

Παρατατικός

.....
.....
.....
.....
.....

Αόριστος

.....
.....
.....
.....
.....

6. Να γράψεις την ενεργητική μετοχή των ρημάτων.

ζητώ → παίζω →
 μιλώ → σκαλίζω →

7. Να συμπληρώσεις τον πίνακα.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
		ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
κουρδίζω	➔
δανείζω	➔
πεταλώνω	➔
συζητώ	➔
βγαίνω	➔
βλέπω	➔
τοποθετώ	➔
λέ(γ)ω	➔

8. Να γράψεις (Σ) για τα συνώνυμα και (Ο) για τα ομώνυμα.

το κουτί – η κουτή	()	βαδίζω – περπατώ	()
τα λίτρα – τα λύτρα	()	συνδέω – ενώνω	()
πια – ποια	()	ο γοργός – ο γρήγορος	()
το σύκο – σήκω	()	το σπίτι – η οικία	()
ο πύργος – ο Πύργος	()	η αίθουσα – η τάξη	()
πήρα – η πείρα	()	το όρος – το βουνό	()

1. Τα ταξίδια του παππού μου (α)

Μελέτη συντακτικών και γραμματικών φαινομένων

1. Κυριολεξία - Μεταφορά

Κυριολεξία λέγεται η χρησιμοποίηση των λέξεων με την αρχική (την πραγματική, την κύρια) τους σημασία.

Σχήμα μεταφορά λέγεται το σχήμα του λόγου κατά το οποίο οι λέξεις χάνουν την αρχική (την κύρια, την πραγματική) τους σημασία και αποκτούν μια άλλη με διαφορετικό περιεχόμενο από εκείνο που είχαν.

Μεταφορά γίνεται:

- α. από έμψυχα σε έμψυχα
- β. από έμψυχα σε άψυχα
- γ. από άψυχα σε έμψυχα
- δ. από ενέργεια σε άλλη ενέργεια

κυριολεξία**μεταφορά**

πέτρινος τοίχος	→	πέτρινη καρδιά
φύλλο δέντρου	→	φύλλο χαρτιού
πικρό ποτό	→	πικρά λόγια
ψυχρός αέρας	→	ψυχρός εκτελεστής
σιδερένια βέργα	→	σιδερένια χέρια
χρυσή αλυσίδα	→	χρυσά μάτια

Σου είναι αυτή μια οχιά.

Έχει καρδιά σίδηρο.

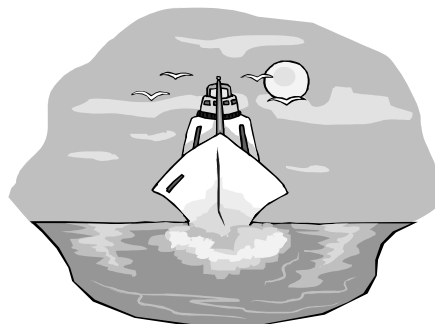
Είναι αδαμάντινος χαρακτήρας.

Η ζωή παίζει παιχνίδια.

2. Τα ρήματα σε -άβω

Τα ρήματα σε -άβω γράφονται με (αβ): ανάβω, θάβω, σκάβω ... κ.ά.

Εξαιρούνται τα ρήματα: παύω και αναπαύω

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να βάλεις X όταν η έκφραση έχει μεταφορική σημασία.

☐ Λιγόστεψαν οι ελπίδες μας.	☐ Λιγόστεψε το νερό της πηγής.
☐ Έχει σκληρό δέρμα το παπούτσι.	☐ Έχει σκληρή καρδιά.
☐ Της άνοιξε την πόρτα να περάσει.	☐ Της άνοιξε την καρδιά του.
☐ Έσπασε το μολύβι μου.	☐ Έσπασαν τα νεύρα του.
☐ Άναψε μόλις του μίλησε	☐ Άναψε τη φωτιά στο τζάκι.
☐ Έπεσε σε βαθύ ποτάμι.	☐ Έπεσε σε βαθύ ύπνο.
☐ Τα πικρά λόγια τον λύγισαν	☐ Τα πικρά φαγητά μου αρέσουν.
☐ Έπεσε σε βαθιά μελαγχολία.	☐ Κολυμπάει σε βαθιά νερά.

2. Να γράψεις μια κυριολεξία δίπλα από κάθε μεταφορά.

- Κατάπιε τη γλώσσα του.
- Έχει γλυκές αναμνήσεις.
- Είναι όλο παχιά λόγια.
- Το πρόσωπό του έλαμψε.
- Τον χτύπησε μεγάλο κακό.

3. Να συμπληρώσεις με (αβ) ή (αύ) τα ρήματα.

αν __ ω π __ ω θ __ ω ρ __ ω αναπ __ ω

4. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης στο σωστό χρόνο (παρτατικό ή αόριστο) και πρόσωπο.

(αφήνω - φεύγω, παίζω - καταλαβαίνω, ανεβαίνω - βλέπω, μιλώ - λέω)

Παλιά μου συχνά το αυτοκίνητό του, όταν

Χθες μουτο αυτοκίνητό του κι βιαστικά.

Μια φορά που μαζί του το χαρακτήρα του

Κάθε φορά που μαζί του το χαρακτήρα του.

..... στο χωριό και τους γονείς μου.

..... στο χωριό τα σαββατόβραδα και τους γονείς μου.
..... συχνά στο τηλέφωνο και αστεία.
Χθες στο τηλέφωνο και πολλά αστεία.

5. **Να ξαναγράψεις απόσπασμα με παραγράφους. Να βάλεις αριθμούς στις παραγράφους και να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.**

Τα ψηλά βουνά

Στα πλάγια του χαμηλού βουνού, κατά το βοριά, είναι σκορπισμένα ανάμεσα στα δέντρα, τα σπιτάκια του μικρού χωριού μου. Αντίκρυ στο βουνό αυτό, είναι άλλο πιο ψηλό, γεμάτο έλατα, βελανιδιές και αμέτρητους θάμνους. Κατά την ανατολή είναι άλλο, γεμάτο κυπαρίσσια και αγριολούλουδα. Από τα βουνά κατέβαιναν ρεματιές γεμάτες νερό, χειμώνα καλοκαίρι, που έκαναν το ποταμάκι, που περνούσε στα πόδια των σπιτιών, να ποτίζει τα περιβόλια και να γυρίζει δυο τρεις μύλους.

-
-
-
-

Πόσες παραγράφους σημείωσες;

Ποια παράγραφος μιλάει για το ποταμάκι;

Ποια παράγραφος μιλάει για την τοποθεσία του χωριού;

Ποια παράγραφος μιλάει για έλατα και βελανιδιές;

Ποια παράγραφος μιλάει για κυπαρίσσια κι αγριολούλουδα;

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Το επίθετο ο πολύς – η πολλή – το πολύ

Ενικός αριθμός						
Ονομ.	ο	πολύς	η	πολλή	το	πολύ
Γεν.	του	-	της	πολλής	του	-
Αιτ.	τον	πολύ	την	πολλή	το	πολύ
Κλητ.	-	-	-	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός						
Ονομ.	οι	πολλοί	οι	πολλές	τα	πολλά
Γεν.	των	πολλών	των	πολλών	των	πολλών
Αιτ.	τους	πολλούς	τις	πολλές	τα	πολλά
Κλητ.	-	(πολλοί)	-	(πολλές)	-	(πολλά)

- ☞ Το επίθετο **πολύς –πολλή – πολύ** γράφεται με 1 λ και υ στο αρσενικό και ουδέτερο γένος στον ενικό αριθμό.
- ☞ Το επίθετο **πολύς –πολλή – πολύ** γράφεται με 2 λλ και η στο θηλυκό γένος στον ενικό αριθμό.
- ☞ Στον πληθυντικό αριθμό και στα τρία γένη γράφεται με 2 λλ.

Το επίθετο (ο πολύς – η πολλή – το πολύ)

➡ Το επίθετο (ο πολύς – η πολλή – το πολύ) μπαίνει πριν από τα ουσιαστικά.

ο **πολύς** θόρυβος η **πολλή** βροχή το **πολύ** κρύο

Το επίρρημα (πολύ)

➡ Το επίρρημα (πολύ) μπαίνει πριν από τα επιρρήματα, μετοχές και επίθετα ή συνοδεύει ρήματα.

Έφυγε **πολύ** αργά (πριν από επιρρήματα)
 Έμειναν **πολύ** ευχαριστημένοι. (πριν από μετοχές)
 Έριξε **πολύ** δυνατή βροχή. (πριν από επίθετα)
 Διάβασε **πολύ** χτες. (συνοδεύει ρήματα)

2. Οικογένεια λέξεων με τη λέξη « ταξίδι »

Οι λέξεις που γίνονται από την ίδια πρωτότυπη λέξη με παραγωγή ή με σύνθεση αποτελούν μια οικογένεια λέξεων.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου ο πολύς – η πολλή – το πολύ.

Η ζάχαρη και το αλάτι κάνει κακό στην υγεία μας.

Τα λόγια είναι φτώχεια, έλεγε ο δάσκαλος κι εμείς δε μιλούσαμε για ώρα.

Στην ομιλία μαζεύτηκε κόσμος και χειροκροτούσε με ενθουσιασμό.

..... φίλοι μου με επισκέφτηκαν και μου έδωσαν δώρα.

Ήταν ιδέα αγοριών και κοριτσιών η σχολική εφημερίδα.

Έριξε βροχή προχτές το βράδυ και έκανε κρύο.

Έχω φίλους και δε χρειάζομαι πράγματα στη ζωή μου.

Ο ήλιος με ζάλισε και με κόπο ήρθα από την παραλία.

2. Να συμπληρώσεις τον πίνακα κλίσης του επιθέτου ο πολύς – η πολλή – το πολύ.

Ενικός αριθμός						
Όνομ.	ο	πολύς λαός	η	πολλή ώρα	το	πολύ νερό
Γεν.	του	-	της		του	-
Αιτ.	τον		την		το	
Κλητ.	-	-	-	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός						
Όνομ.	οι		οι		τα	
Γεν.	των		των		των	
Αιτ.	τους		τις		τα	
Κλητ.	-		-		-	

3. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με το επίθετο ο πολύς – η πολλή – το πολύ και το επίρρημα πολύ. Να γράψεις τι είναι σε κάθε περίπτωση.

Ήρθαν τουρίστες πέρυσι και έμειναν
 ευχαριστημένοι.

Θέλεις ή λίγο; ρώτησε η μητέρα με αγάπη.

Τι τη θέλεις την ζάχαρη στον καφέ; Εμένα δε μ' αρέσει να βάζω

.....

..... μαθητές ασχολήθηκαν με το πρόβλημα, αλλά λίγοι
 το έλυσαν.

3. Μια αληθινή ιστορία

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Τα εθνικά ονόματα

- ▶ Τα κύρια ονόματα φανερώνουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα και γράφονται με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα.
- ▶ Τα κύρια ονόματα που φανερώνουν τόπο και καταγωγή ονομάζονται εθνικά.

Εθνικά ονόματα
Γράφονται με κεφαλαίο το πρώτο τους γράμμα.

Ευρώπη	(ήπειρος)
Ευρωπαίος	(κάτοικος)
Ελλάδα	(χώρα)
Έλληνας	(κάτοικος)
Μακεδονία	(διαμέρισμα)
Μακεδόνας	(κάτοικος)
Λακωνία	(Νομός)
Λάκωνας	(κάτοικος)
Τρίκαλα	(πόλη)
Τρικαλινός	(κάτοικος)
Κρήτη	(νησί)
Κρητικός	(κάτοικος)

Τα επίθετα που παράγονται από τα παράγονται από εθνικά ονόματα και μας δείχνουν την προέλευση κάποιου προϊόντος ή άλλου πράγματος δεν είναι εθνικά ή κύρια ονόματα. Αυτά γράφονται με μικρό το πρώτο τους γράμμα.

ευρωπαϊκός δρόμος

ελληνική γλώσσα

μακεδονικό κρασί

λακωνικό λάδι

τρικαλινή κουβέρτα

κρητικό κρασί

2. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το αερο- (που ακούμε σε ένα αεροδρόμιο)

αερογραμμή, αεροδρόμιο, αερολέσχη, αερολιμένας, αεροπλάνο, αεροσκάφος, αεροπόρος, αεροπορία, αεροπορικός, αεροσυνοδός

3. Συνώνυμες λέξεις

Συνώνυμες λέξεις ή συνώνυμα λέγονται οι λέξεις που έχουν την ίδια περίπου σημασία.

σελήνη – φεγγάρι

ικανός – άξιος

συζητώ - μιλάω

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα εθνικά και τα επίθετα που παράγονται απ' αυτά.

- Ο Ηλίας και η Έφη είναι κάτοικοι της _υρώπης, λέγονται και κατοικούν σε έδαφος.
- Η Μαρία είναι κάτοικος της _λλάδας, λέγεται και χαίρεται την θάλασσα.
- Ο Άρης είναι κάτοικος της _εσσαλίας, λέγεται και καλλιεργεί το κάμπο.
- Η Ασπασία είναι κάτοικος της _πείρου, λέγεται και χορεύει τους χορούς.
- Ο Σωτήρης και η Φιλιά είναι κάτοικοι της _άτρας, λέγονται και συμμετέχουν στο καρναβάλι.
- Η Ηρώ είναι κάτοικος των _ερρών, λέγεται και τρώει το λουκούμι.
- Ο Φώτης είναι κάτοικος της _ίου, λέγεται και απολαμβάνει τη μαστίχα.
- Ο Μάκης και η Μαρία είναι κάτοικοι της _αλαμάτας, λέγονται και φορούν μαντίλια.
- Η Πηνελόπη είναι κάτοικος της _άνθης, λέγεται και φτιάχνει το υφαντό.
- Ο Γιάννης είναι κάτοικος της _άμου, λέγεται και πίνει το κρασί.
- Η Μυρτώ κατοικεί σε νησί της _εσογείου, και της αρέσει το κλίμα.

2. Να γράψεις μια συνώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις.

στέγη	-	κάμπος	-
ασθενής	-	χρήματα	-
κάθισμα	-	εργασία	-
θόρυβος	-	βαδίζω	-
βράδυ	-	λάμπω	-
βάφω	-	ανδρεία	-

3. *Να ξαναγράψεις το κείμενο με παραγράφους. Να βάλεις αριθμούς στις παραγράφους και να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.*

Ο χωριάτης και οι χήνες

Ένας χωριάτης οδηγεί στο παζάρι ένα κοπάδι χήνες και, για να φτάσει γρήγορα, τις χτυπάει μ' ένα καλάμι. Οι χήνες, προσβεβλημένες από την απαράδεκτη, γι' αυτές, συμπεριφορά του χωριάτη, λένε τα παράπονά τους σε ένα διαβάτη που συνάντησαν στο δρόμο. Του λένε ότι άξιζαν καλύτερη τύχη, θυμίζοντας την αρχοντική τους καταγωγή μιας κι οι πρόγονοί τους κάποτε έσωσαν το Καπιτώλιο με τις φωνές τους. Ο διαβάτης, όμως, επιμένει να μάθει τι έχουν κάνει οι ίδιες κι όχι οι πρόγονοί τους και ζητούν τέτοια βασιλική μεταχείριση. Έτσι, όταν αυτές άρχισαν να ξαναλένε για τους προγόνους τους, χωρίς να μιλάνε για τα δικά τους κατορθώματα, ο διαβάτης τις λέει ότι το μόνο που αξίζουν είναι να γίνουν παραγεμιστές και ξεροψημένες.

-
-
-
-
-

- Πόσες παραγράφους σημείωσες;
- Ποιον τίτλο μπορείς να βάλεις στην 1^η παράγραφο;
- Ποιον τίτλο μπορείς να βάλεις στην 2^η παράγραφο;
- Ποιον τίτλο μπορείς να βάλεις στην 3^η παράγραφο;
- Ποιον τίτλο μπορείς να βάλεις στην 4^η παράγραφο;
- Ποιον τίτλο μπορείς να βάλεις στην 5^η παράγραφο;

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Ο εξακολουθητικός μέλλοντας και ο στιγμιαίος μέλλοντας στην ενεργ. φωνή

α. Ο εξακολουθητικός μέλλοντας φανερώνει κάτι που θα γίνεται στο μέλλον εξακολουθητικά χωρίς διακοπή ή με διακοπές (με επανάληψη).

Όλο το πρωί θα ποτίζω τα δέντρα. Κάθε μέρα θα βοηθώ τους γονείς μου.

β. Ο στιγμιαίος μέλλοντας φανερώνει ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον και παρουσιάζεται σαν να πρόκειται να γίνει σε μια στιγμή.

Αύριο θα ποτίσω τα δέντρα. Μετά θα βοηθήσω τους γονείς μου.

Ο εξακολουθητικός μέλλοντας σχηματίζεται από το θέμα του ενεστώτα, ενώ ο στιγμιαίος μέλλοντας σχηματίζεται από το θέμα του αορίστου.

Ρήματα σε – ίζω (πρώτης συζυγίας)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
ποτίζω	θα ποτίζω	πότισα	θα ποτίσω
ποτίζεις	θα ποτίζεις	πότισες	θα ποτίσεις
ποτίζει	θα ποτίζει	πότισε	θα ποτίσει
ποτίζουμε	θα ποτίζουμε	ποτίσαμε	θα ποτίσουμε
ποτίζετε	θα ποτίζετε	ποτίσατε	θα ποτίσετε
ποτίζουν	θα ποτίζουν	πότισαν	θα ποτίσουν

Ρήματα σε – ώ (δεύτερης συζυγίας)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
βοηθώ	θα βοηθώ	βοήθησα	θα βοηθήσω
βοηθάς	θα βοηθάς	βοήθησες	θα βοηθήσεις
βοηθά	θα βοηθά	βοήθησε	θα βοηθήσει
βοηθούμε	θα βοηθούμε	βοηθήσαμε	θα βοηθήσουμε
βοηθάτε	θα βοηθάτε	βοηθήσατε	θα βοηθήσετε
βοηθούν	θα βοηθούν	βοήθησαν	θα βοηθήσουν

2. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το επίθετο « πολύς »

πολυβασανισμένος, πολυτάραχος, πολύχρονος, πολυάριθμος, πολυαγαπημένος

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να κλίνεις το ρήμα « μυρίζω » στους παρακάτω χρόνους.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΠΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Να κλίνεις το ρήμα « ακουμπώ » στους παρακάτω χρόνους.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΠΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Να γράψεις τα ρήματα στο στιγμιαίο και εξακολουθητικό μέλλοντα στο αντίστοιχο πρόσωπο.

Ενεστώτας	Στιγμιαίος μέλλοντας	Εξακολουθητικός μέλλοντας
μυρίζω
αθροίζεις
ζει
χαιρετούμε
αντικρίζετε
εξηγούν

Μελέτη γραμματικού φαινομένου

1. Καταλήξεις εθνικών ονομάτων που φανερώνουν τόπο καταγωγής

καταλήξεις εθνικών ονομάτων	εθνικά ονόματα (τόπος)	εθνικά ονόματα (που φανερώνουν τόπο καταγωγής)
- ίτης	Μεσολόγγι Εξαιρέσεις: Ψηλό όρος Άγιο όρος, Πήλιο όρος,	Μεσολογγίτης - Μεσολογγίτισσα Εξαιρέσεις: Αγιορείτης, Πηλιορείτης, Ψηλορείτης
- αϊτης	Μοριάς	Μοραΐτης - Μοραΐτισσα
- ιάτης	Σπάρτη	Σπαρτιάτης - Σπαρτιάτισσα
- ώτης	Πειραιάς	Πειραιώτης - Πειραιώτισσα
- ιώτης	Σάμος	Σαμιώτης - Σαμιώτισσα
- ινός	Πάτρα	Πατρινός - Πατρινή
- ιανός	Σύρος	Συριανός - Συριανή
- ανός	Αφρικανός	Αφρικανός - Αφρικανή
- άνος	Πρέβεζα	Πρεβεζάνος - Πρεβεζάνα
- ιός	Θεσσαλονίκη	Θεσσαλονικιός - Θεσσαλονικιά
- ιος	Κύπρος	Κύπριος - Κύπρια
- αίος	Θήβα	Θηβαίος - Θηβαία
- έζος	Κίνα	Κινέζος - Κινέζα
- ος	Γαλλία	Γάλλος - Γαλλίδα
- ός	Ελβετός	Ελβετός - Ελβετή

Ανώμαλα εθνικά: Γιάννενα - Γιαννιώτης
Νάξος - Ναξιώτης
Τροία - Τρωαδίτης

Ίος - Νιώτης
Κύμη - Κουμιώτης
Λονδίνο - Λονδρέζος

- ▶ Τα εθνικά ονόματα γράφονται με κεφαλαίο το πρώτο τους γράμμα.
- ▶ Τα θηλυκά εθνικά ονόματα που τελειώνουν σε -ισσα γράφονται με 2 σσ.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα αρσενικά και θηλυκά εθνικά ονόματα, που φανερώνουν τόπο καταγωγής.

Πρωτεύουσες Νομών	Εθνικά ονόματα	
	(ο κάτοικος)	(η κάτοικος)
ΘΡΑΚΗ
Αλεξανδρούπολη
Κομοτηνή
Ξάνθη
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
Καβάλα
Δράμα
Σέρρες
Κιλκίς
Έδεσσα
Θεσσαλονίκη
Πολύγυρος
Κατερίνη
Βέροια
Κοζάνη
Φλώρινα
Καστοριά
ΘΕΣΣΑΛΙΑ
Βόλος
Λάρισα
Τρίκαλα
Λάρισα

Πρωτεύουσες Νομών	Εθνικά ονόματα	
	(ο κάτοικος)	(η κάτοικος)
ΗΠΕΙΡΟΣ
Ιωάννινα
Άρτα
Ηγουμενίτσα
Πρέβεζα
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ
Λαμία
Καρπενήσι
Μεσολόγγι
Άμφισσα
Λεβαδειά
Χαλκίδα
Αθήνα
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ
Κόρινθος
Πάτρα
Πύργος
Τρίπολη
Ναύπλιο
Σπάρτη
Καλαμάτα
ΚΡΗΤΗ
Χανιά
Ρέθυμνο
Ηράκλειο
Άγιος Νικόλαος

**Πρωτεύουσες
Νομών**

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

Κέρκυρα

Αργοστόλι

Λευκάδα

Ζάκυνθος

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

Μυτιλήνη

Χίος

Ερμούπολη

Σάμος

Ρόδος

Εθνικά ονόματα

(ο κάτοικος)

(η κάτοικος)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γ' Τεύχος 1ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να σχηματίσεις φράσεις με κυριολεξία και μεταφορά:

(χρυσός – μάτια, αλυσίδα) (μύτη – πουλί, μολύβι) (μέτωπο – παιδί, πόλεμος)

κυριολεξία

μεταφορά

.....
.....
.....

2. Να συμπληρώσεις με (αβ) ή (αυ) στα ρήματα.

Ο πατέρας αν _ _ ει τη φωτιά στο τζάκι.

Όταν π _ _ ει ο θόρυβος, ηρεμούμε.

Ο πειρατής θ _ _ ει το θησαυρό στο νησί.

Η γιαγιά ρ _ _ ει το σκισμένο παντελόνι.

3. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με το επίθετο ο πολός – η πολλή – το πολύ και το επίρρημα πολύ. Να γράφεις τι είναι σε κάθε περίπτωση.

Είσαι όμορφη και δεν πρέπει να βάζεις κρέμα στο πρόσωπό.

Το χιόνι έπεσε δυνατά και οι δρόμοι έκλεισαν σε λίγο χρόνο.

Ήθελα να πιω πορτοκαλάδα. Όμως ο πατέρας δε μ' άφησε να πιω

.....

4. *Να σχηματίσεις σύνθετα με α' συνθετικό το « πολύ »:*

ο άνθρωπος που έχει πολλές ασχολίες:

ο άνθρωπος που γνωρίζει πολλές γλώσσες:

το ψωμί που έχει πολλά σπόρια:

5. *Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου ο πολύς - η πολλή - το πολύ.*

Έφαγα γλυκά. Μου άρεσαν όλα, γιατί ήταν ειδών οι γεύσεις.

Επισκεφθήκαμε πόλεις του εξωτερικού και είδαμε ναούς.

6. *Να γράψεις τα αρσενικά εθνικά ονόματα, που φανερώνουν τόπο καταγωγής.*

<i>Εθνικά ονόματα</i> (ήπειροι)	<i>Εθνικά ονόματα</i> (ο κάτοικος)	<i>αλλά</i>
Ευρώπη πόλη
Ασία θρησκείες
Αφρική φυτά
Αμερική αυτοκίνητο

<i>Εθνικά ονόματα</i> (κράτος)	<i>Εθνικά ονόματα</i> (ο κάτοικος)	<i>αλλά</i>
Πορτογαλία χωριό
Ρουμανία χορός
Τουρκία συνταγή
Ολλανδία τυρί
Κίνα ενδυμασία
Μεξικό καπέλο
Κούβα πούρο
Ισπανία ομάδα
Αίγυπτος πυραμίδα
Ελλάδα νησί
Βραζιλία καφές

<i>Εθνικά ονόματα (πόλη)</i>	<i>Εθνικά ονόματα (ο κάτοικος)</i>	<i>αλλά</i>
Βιέννη ορχήστρα
Βενετία μάσκα
Λονδίνο παλτό
Αθήνα δρόμος
Νέα Υόρκη κατοικία
Παρίσι φαγητό

7. *Να γράψεις τα ρήματα στους παρακάτω χρόνους στο αντίστοιχο πρόσωπο.*

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Στιγμιαίος Μέλλοντας
κλείνω
ψάχνεις
ξεκινά
ελπίζουμε
φυτεύετε
δακρύζουν

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Στιγμιαίος Μέλλοντας
βλέπω
πηγαίνεις
λέει
ανεβαίνουμε
πίνετε
παίρνουν

1. Το πιο γλυκό ψωμί (α)

Μελέτη γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

1. Παραθετικά επιθέτων

Οι βαθμοί του επιθέτου είναι τρεις: ο θετικός βαθμός, ο συγκριτικός βαθμός και ο υπερθετικός βαθμός.

- Το συγκριτικό και το υπερθετικό ενός επιθέτου λέγονται παραθετικά του επιθέτου.

Σχηματισμός των παραθετικών επιθέτων σε -ος:

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
ψηλός	πιο ψηλός	ψηλότερος	ο πιο ψηλός	ο ψηλότερος	πάρα πολύ ψηλός	ψηλότατος

Μερικά επίθετα σε – ος έχουν διπλό μονολεκτικό συγκριτικό και υπερθετικό:

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
γλυκός	πιο γλυκός	γλυκότερος	ο πιο γλυκός	ο γλυκότερος	πάρα πολύ γλυκός	γλυκότατος
		γλυκύτερος		ο γλυκύτερος		γλυκύτατος

Σχηματισμός των παραθετικών επιθέτων σε -ύς:

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
βαθύς	πιο βαθύς	βαθύτερος	ο πιο βαθύς	ο βαθύτερος	πάρα πολύ βαθύς	βαθύτατος

Σχηματισμός των παραθετικών επιθέτων σε -ής:

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
σαφής	πιο σαφής	σαφέστερος	ο πιο σαφής	ο σαφέστερος	πάρα πολύ σαφής	σαφέστατος

2. Θηλυκά ουσιαστικά σε – ισσα

Τα προπαροξύτονα θηλυκά ουσιαστικά σε – **ισσα** γράφονται με **γιώτα** (ι) και **2 σσ**.

η μέλισσα, η πριγκίπισσα κ.ά.

η Γιαννιώτισσα, η Σουλιώτισσα κ.ά.

εξαιρούνται τα:

η γόησσα, η σάρισα, η λύσσα

η Λάρισα

3. Αντίθετες λέξεις

Αντίθετες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία

πλούσιος – φτωχός

ευτυχισμένος – δυστυχισμένος

με τα αχώριστα μόρια **ευ-** και **δυσ-**
δημιουργούμε αντίθετες λέξεις.

στρώνω – ξεστρώνω

ώριμος – ανώριμος

κακός - άκακος

με το αχώριστο μόριο **ξε-**
δημιουργούμε αντίθετες λέξεις.

με τα αχώριστα μόρια **α-** (**αν-**)
δημιουργούμε αντίθετες λέξεις.

4. Ευθύς και πλάγιος λόγος

Τα λόγια κάποιου τα ακούμε με δύο τρόπους:

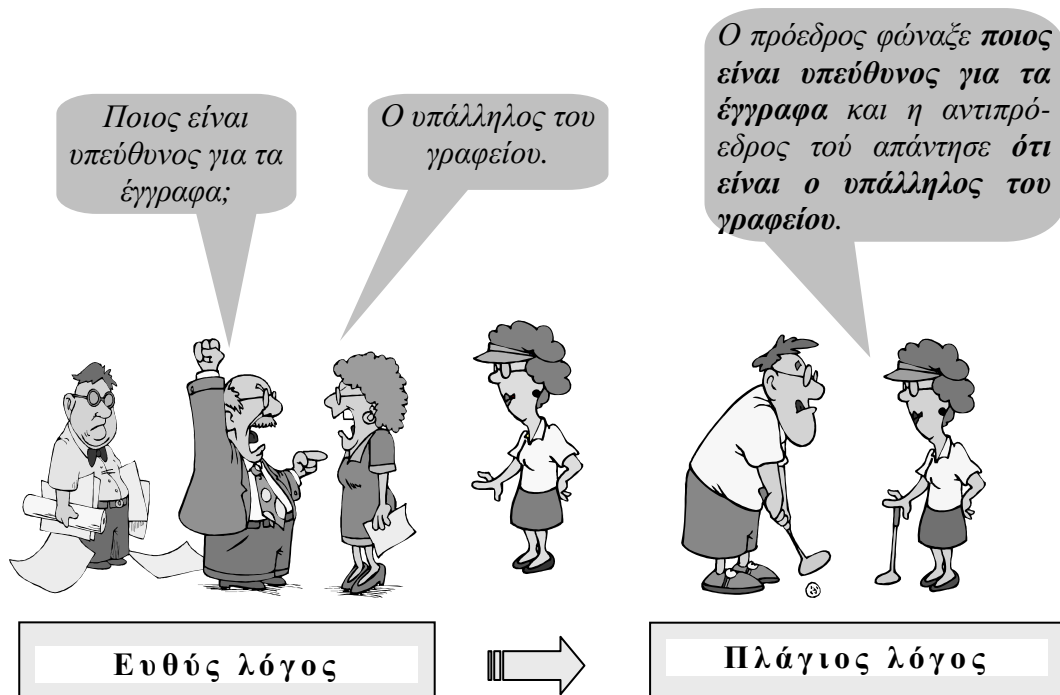
α. Ακούμε τα λόγια **όπως τα είπε το ίδιο το πρόσωπο που μιλάει**, δηλαδή **άμεσα**.

* Τότε λέμε ότι **ο λόγος είναι ευθύς**.

β. Ακούμε τα λόγια ενός τρίτου προσώπου **όχι ακριβώς όπως τα είπε το ίδιο πρόσωπο που μιλάει**, αλλά **όπως τα μεταφέρει κάποιο άλλο πρόσωπο**, δηλαδή **έμμεσα**.

* Τότε λέμε ότι **ο λόγος είναι πλάγιος**.

- Ποιος είναι υπεύθυνος για τα έγγραφα; φώναζε ο πρόεδρος.
- Ο υπάλληλος του γραφείου, απάντησε η αντιπρόεδρος.

Ο πρόεδρος ρώτησε ποιος είναι υπεύθυνος για τα έγγραφα και η αντιπρόεδρος τού απάντησε ότι είναι ο υπάλληλος του γραφείου.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα παραθετικά των παρακάτω επιθέτων.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
κοντός						
ελαφρός						
		ή		ή		ή
πλατύς						
συνεπής						

2. *Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα παραθετικά του επιθέτου.*

Το ποδήλατο είναι **ελαφρύ**.

Το ποδήλατο είναι από τη μοτοσικλέτα.

ή Το ποδήλατο είναι από τη μοτοσικλέτα.

Το ποδήλατο είναι από τα τροχοφόρα.

ή Το ποδήλατο είναι από τα τροχοφόρα.

Το ποδήλατο είναι

ή Το ποδήλατο είναι

3. *Να γράψεις τα θηλυκά των παρακάτω ουσιαστικών.*

Μακεδόνας - μάντης -

άρχοντας - Σαμιώτης -

Τριπολιτσιώτης - γείτονας -

φούρναρης - Μανιάτης -

μάγος - χωριάτης -

Ηπειρώτης - μάγειρας -

4. *Να γράψεις σε πλάγιο λόγο τους παρακάτω διαλόγους.*

Ευθύς λόγος

Πλάγιος λόγος

(ο διάλογος δύο συμμαθητών)

(όπως μετέφερε το διάλογο κάποιος που τους άκουσε)

- *Θα έρθεις μαζί μου Γιάννη;*
- *Δεν μπορώ, Κώστα, γιατί έχω πολύ διάβασμα.*

.....

.....

.....

Ευθύς λόγος

Πλάγιος λόγος

(ο διάλογος μαθητή με το δάσκαλο)

- *Δάσκαλε να γράψω όλο το κείμενο αντιγραφή;*
- *Γιάννη, να γράψεις μόνο την πρώτη παράγραφο.*

.....

.....

.....

.....

.....

5. Να αντιστοιχίσεις τα αντίθετα.

ήττα	•	•	πίσω	γνωστός	•	•	σκλαβιά
εμπρός	•	•	λύπη	ελευθερία	•	•	ξένος
εύπιστος	•	•	δύσπιστος	αγάπη	•	•	κάτω
χαρά	•	•	νίκη	πάνω	•	•	μίσος

6. Να γράψεις αντίθετες λέξεις.

✓ με το αχώριστο μόριο **ξε-**

γράφω	-	βάφω	-
φορτώνω	-	σκεπάζω	-

✓ με το αχώριστο μόριο **α-**

βέβαιος	-	δυνατός	-
κατάλληλος	-	γελαστός	-
τολμηρός	-	στοργικός	-
βολικός	-	καθαρός	-
καλεσμένος	-	λυμένος	-
ξεχασμένος	-	ξυρισμένος	-

✓ με το αχώριστο μόριο **α(ν)-**

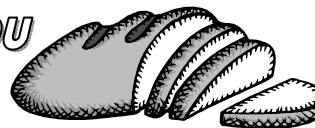
άξιος	-	όμοιος	-
ήσυχος	-	ώριμος	-

✓ με το αχώριστο μόριο **δυσ-**

ευτυχημένος	-	εύκολος	-
εύχρηστος	-	ευκίνητος	-

2. Το πιο γλυκό ψωμί (β)

Μελέτη γραμματικού φαινομένου

1. Τα εισαγωγικά (« ») και η διπλή τελεία (:)

Τα εισαγωγικά (« ») και η διπλή τελεία (:) είναι ένα από τα 11 σημεία στίξης (τελεία, άνω τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή τελεία, παρένθεση, αποσιωπητικά, παύλα, διπλή παύλα, εισαγωγικά).

Με τα εισαγωγικά:

▲ κλείνουμε τα λόγια άλλου προσώπου, όπως ακριβώς τα είπε,

Η γιαγιά μου είπε: « Εγώ δε θα φύγω » .

▲ κλείνουμε τα λόγια που έχουν λεχθεί από άλλους,

Οι Έλληνες είπαν: « Ελευθερία ή Θάνατος » .

▲ τίτλους βιβλίων, θεατρικών έργων ... κ.ά.,

Τα αγαπημένα μου βιβλία είναι η « Ιλιάδα » και η « Οδύσσεια » .

Στην Επίδαυρο παίχτηκε η « Ηλέκτρα » του Σοφοκλέους.

▲ λέξεις ή φράσεις που δεν ανήκουν στη συνηθισμένη γλώσσα,

Στα Επτάνησα η μπουκιά λέγεται « μπουκουνιά » .

▲ παροιμιακές φράσεις ή γνωμικά.

« Όταν λείπει το ψωμί, η μέρα γίνεται διπλή » .

Η παροιμία λέει: « Των φρονίμων τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν » .

☞ Πριν από τα εισαγωγικά (« ») σημειώνουμε διπλή τελεία (:) και αφού κλείσουν τα εισαγωγικά, έξω από αυτά, βάζουμε τελεία (.).

Ο γιατρός είπε: « Δε θα αντέξει για πολύ ακόμη » .

☞ Η τελεία μπαίνει μέσα στα εισαγωγικά όταν ανήκει σ' αυτόν που μιλάει μέσα.

« Δε θα αντέξει », είπε ο γιατρός, « για πολύ ακόμη. »

☞ Το κόμμα το σημειώνουμε πάντα έξω από τα εισαγωγικά.

« Θα πείτε το ψωμί ψωμάκι », είπε ο παππούς.

Διπλή τελεία (:) σημειώνουμε :

▲ μπροστά από λόγια που αναφέρονται κατά λέξη (βλέπε παραπάνω),

▲ μπροστά από παροιμίες και γνωμικά (βλέπε παραπάνω),

και στις παρακάτω περιπτώσεις:

▲ όταν κάνουμε απαρίθμηση,

Οι μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας είναι: η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και ο Πειραιάς.

▲ όταν δείχνουμε ένα αποτέλεσμα, ένα επακόλουθο.

Έκανε καλά τη δουλειά του. Και το αποτέλεσμα: δεν άκουσε ούτε ένα ευχαριστώ.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να ξαναγράψεις κι αλλιώς τα παρακάτω, όπως στα παραδείγματα.

✎ ● Ο στρατηγός είπε: « Αν θέλουν ας τολμήσουν ».

« Αν θέλουν ας τολμήσουν », είπε ο στρατηγός.

● Η διευθύντρια φώναξε: « Μπείτε σε μια σειρά ».

.....

✎ « Μην πατάτε τα λουλούδια », έλεγε η ταμπέλα.

Η ταμπέλα έλεγε: « Μην πατάτε τα λουλούδια ».

« Περάστε παρακαλώ », είπε ο γιατρός.

.....

✎ Ο δικηγόρος είπε: « Θα την κερδίσουμε την υπόθεση ».

« Θα την κερδίσουμε την υπόθεση », είπε ο δικηγόρος.

« Θα την κερδίσουμε », είπε ο δικηγόρος, « την υπόθεση. »

Η γιαγιά παρακάλεσε: « Πάρτε με κι εμένα μαζί σας για παρέα ».

.....

.....

2. Να βάλεις εισαγωγικά, τελεία, διπλή τελεία και κόμμα, όπου χρειάζεται.

Η Μυρσίνη απάντησε Μ' αρέσει κι εμένα αυτό το φαγητό

Θα προλάβουμε το τρένο είπε η μητέρα

Το αγαπημένο μου βιβλίο είναι Τα λόγια της Πλώρης του Α.Καρκαβίτσα

Μα τούτο το ψωμί λένε στη Θράκη

Όταν λείπει το ψωμί η μέρα γίνεται διπλή

Ο κήπος είχε λογής λογής λουλούδια τριανταφυλλιές γαριφαλιές ζουμπούλια...

Δε θα πάω είπε ο πατέρας στην Αθήνα

Το καλό πράγμα αργεί να γίνει λέει μια παροιμία

Ταξίδεψα κι εγώ πέρυσι με το αεροπλάνο Ήφαιστος

Έφαγα πολλά γλυκά σοκολάτες καραμέλες ό,τι μπορείς να φανταστείς.

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το «πρώτος, -η, -ο»

α' συνθετικό	γίνεται	παραδείγματα
πρώτος	πρωτο-	πρωτομηνιά, πρωτοβρόχι... κ. ά.
	πρωτ-	πρωταγωνιστής, πρωτεργάτης... κ. ά.
	πρωθ-	πρωθυπουργός, πρωθιερέας ...κ. ά

2. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ι

Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε – ι γράφονται με γιώτα (ι).

Εξαιρούνται: το βράδυ, το στάχυ, το δόρυ, το οξύ, το δίχτυ, το δάκρυ.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα σύνθετα που ταιριάζουν:

- ο ηθοποιός που παίζει τον κύριο ρόλο:
- ο πρώτος στην επίδοση αθλητής:
- η έδρα της κυβέρνησης ενός κράτους:
- η πρώτη βροχή του φθινοπώρου:
- ο αρχιτεχνίτης, ο πρώτος απ' τους μαστόρους:
- η πρώτη μέρα κάθε μήνα:
- ο αρχηγός της κυβέρνησης:

2. Να βάλεις τις καταλήξεις στα ουδέτερα ουσιαστικά της παρένθεσης και να συμπληρώσεις τις προτάσεις με αυτά.

(βράδ.... , δάκρ.... , στάχ.... , δίχτ....)

Τα κιτρίνισαν και είναι έτοιμα για θερισμό.

Τα στη γειτονιά μας είναι πολύ όμορφα.

Οι ψαράδες έριξαν τα στη θάλασσα.

Η γιαγιά θυμήθηκε τα παλιά και τα κύλησαν ποτάμι.

Μελέτη γραμματικού φαινόμενου

1. Αντίθετες λέξεις

Αντίθετες λέξεις λέγονται οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία.

πρωί – βράδυ πλούσιος – φτωχός ανεβαίνω – κατεβαίνω τώρα – μετά

Εργασίες για περισσότερη άσκηση1. Να γράφεις μια συνώνυμη και μια αντίθετη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις:

	συνώνυμη	αντίθετη
αγάπη
ευτυχία
αρχή
ησυχία
δειλία
ειρήνη
αρχαίος
αληθινός
ώριμος
θερμός
έξυπνος
γελαστός
περνώ
καλύπτω
κρατώ
φέγγω
κρυώνω
αγαπώ

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Υποκοριστικά

Υποκοριστικά λέγονται τα παράγωγα ουσιαστικά που παρασταίνουν μικρό εκείνο που σημαίνουν οι πρωτότυπες λέξεις.

υποκοριστικές καταλήξεις	πρωτότυπο ουσιαστικό	παράγωγο ουσιαστικό
-άκι	άλογο	αλογάκι
-άκης	κόσμος	κοσμάκης
-άκος	γέρος	γεράκος
-άριο	πλοίο	πλοιάριο
-αράκος	φίλος	φιλαράκος
-αράκι	μήλο	μηλαράκι
-ίτσα	κλωστή	κλωστίτσα
-ίδι	βάρος	βαρίδι
-ίδιο	σακί	σακίδιο
-ίσκος	θάλαμος	θαλαμίσκος
-ούδα	κοπέλα	κοπελούδα
-ουδάκι	μυαλό	μυαλουδάκι
-ούδι	άγγελος	αγγελούδι
-ούλα	αδελφή	αδελφούλα
-ούλης	πατέρας	πατερούλης
-ούλι	σακί	σακούλι
-όπουλο	βοσκός	βοσκόπουλο
-οπούλα		βοσκοπούλα
-ύλλιο	δάσος	δασύλλιο

2. Ουδέτερα παροξύτονα ουσιαστικά σε – είο που φανερώνουν τόπο

Τα ουδέτερα παροξύτονα ουσιαστικά σε – είο που φανερώνουν τόπο γράφονται με έψιλον γιώτα (ει).

κρεοπωλείο, ανθοπωλείο, ζαχαροπλαστείο, αρτοποιείο, ορνιθοτροφείο ... κ.ά.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι παρακάτω περιπτώσεις:

- α. τα παροξύτονα ουδέτερα που φανερώνουν δοχείο ή χώρο που βάζουμε κάτι:**
ανθοδοχείο, ψυγείο, λεωφορείο ... κ.ά.

β. τα παροξύτονα ουδέτερα που δηλώνουν την υπηρεσία, την αρχή και τα πρόσωπα που την αποτελούν: *λιμεναρχείο, εφετείο, σωματείο ... κ.ά.*

γ. τα παροξύτονα ουδέτερα που παράγονται από ρήματα σε -εύω:
βραβεύω – βραβείο

Εξαιρούνται τα: *κρύο, πλοίο, γελοίο, βιβλίο, θρανίο, τοπίο, βυτίο, δελτίο, θηρίο, πτυχίο, φορτίο, ψηφίο, δισκίο*

3. Τα επιφωνήματα

Τα επιφωνήματα είναι άκλιτες λέξεις, συνοδεύονται συνήθως από μικρές φράσεις και φανερώνουν: θαυμασμό, απορία, πόνο λύπη, περίπαιγμα, ευχή, έπαινο, κάλεσμα, ειρωνεία, στενοχώρια, αηδία, παρακίνηση, άρνηση, αβεβαιότητα.

Πίνακας επιφωνημάτων		Επιφωνηματικές προτάσεις
Σημασία	Επιφωνήματα	
Θαυμασμός Απορία Πόνος, λύπη	<i>α! ποπό! ω! μπα!</i> <i>α! ο! μπα!</i> <i>αχ! ω! όχου! άου! οχ! αλί!</i> <i>αλίμονο!</i>	Ποπό! Αυτή είναι φούστα! Μπα! δε νομίζω. Αχ! κτύπησα άσχημα!
Περίπαιγμα - ειρωνεία Ευχή Έπαινος Κάλεσμα Στενοχώρια, αηδία Παρακίνηση	<i>ε! ου! αχαχούχα!</i> <i>Είθε! μακάρι! άμποτε!</i> <i>εύγε! μπράβο!</i> <i>ε! ω!</i> <i>ε! ου! ουφ! πουφ! πα πα πα!</i> <i>άιντε! άμε! μαρς! αλτ! στοπ!</i> <i>σουτ! αέρα!</i>	Ου! ντροπή σας! Μακάρι να πάμε στο σπίτι! Μπράβο! Είμαστε μαζί σου. Έε! Σωκράτη έλα! Ουφ! δεν μπορώ πια! Άιντε! πάμε όλοι.
Άρνηση Αβεβαιότητα Χαρά	<i>α μπα!</i> <i>χι!</i> <i>χα, χα, χα! ω!</i>	Α μπα! δε θέλω! Χι! ήταν κι αυτός; Ω! σ' ευχαριστώ!

☛ Στα επιφωνήματα σημειώνουμε συνήθως **θαυμαστικό** και κάποτε **ερωτηματικό** ή **αποσιωπητικά**: *Ωραία! Ε; Άιντε...*

Επιφωνηματικές εκφράσεις.

Εκτός από το καθαυτό επιφώνημα υπάρχουν και μερικές λέξεις ή εκφράσεις που χρησιμεύουν για επιφωνήματα και λέγονται **επιφωνηματικές εκφράσεις**. Οι **επιφωνηματικές εκφράσεις** είναι **ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα, επιρρήματα και φράσεις**.

- ✓ **Ουσιαστικά** *κρίμα! φρίκη! Θεέ μου! Χριστός! βοήθεια! θάρος!*
- ✓ **Επίθετα** *καλέ! μωρέ! κακομοίρη μου! τον καημένο!*
- ✓ **Ρήματα** *έλα δα! ορίστε! κόπιασε! ζήτω! ήμαρτον! στάσου!*
- ✓ **Επιρρήματα** *εμπρός! έξω! περαστικά! καλά! ωραία! μάλιστα!*
- ✓ **Φράσεις** *τέλος πάντων! με το συμπάθιο! να σε χαρώ! σε καλό σου!*

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα υποκοριστικά, με τη βοήθεια των παραγωγικών καταλήξεων.

σε - ούλης	αδερφός	μικρός
σε - ούλα	γάτα	βρύση
σε - ίτσα	σακούλα	κλωστή
σε - ούλι	σακί	κρυφτό
σε - άκης	Γιάννης	Πέτρος
σε - άκος	ύπνος	τεμπέλης
σε - όπουλο	Έλληνας	γειτόνας
σε - ούτσικος	κοντός	ψιλός
σε - άκι	παιδί	κανάτα
σε - άριο	πλοίο		
σε - αράκος	φίλος	ψεύτης
σε - αράκι	μήλο		
σε - ίδιο	σακί	κράτος
σε - ίδι	βάρος		
σε - ίσκος	θάλαμος	κόλπος
σε - ουδάκι	λαγός	μυαλό
σε - ούδι	άγγελος	ανιψιός
σε - ύλλιο	δάσος	άλσος

2. Να γράψεις πώς λέγεται:

Πώς λέγεται το κατάστημα;

αυτός που πουλάει κρέας
αυτός που πουλάει αρώματα
αυτός που πουλάει άνθη
αυτός που φτιάχνει(ποιεί) έπιπλα
αυτός που φτιάχνει(ποιεί) ψωμί(άρτο)
αυτός που δέχεται ξένους

3. *Να συμπληρώσεις τις προτάσεις, βάζοντας τα κατάλληλα σημεία στίξης:*

► *με τα επιφωνήματα θαυμασμού:* α!, ο!, ποπό!, μπα!

..... Αυτό κι αν είναι αυτοκίνητο Με ξέχασε αμέσως
..... τι όμορφο τοπίο πόσο ψήλωσε το παιδί

► *με τα επιφωνήματα πόνου - λύπης:* αχ!, ω!, όχου!, αλίμονο!

..... θα φύγουν κι αυτοί πού να τα δεις
..... πονάει το δόντι μου τι συμφορά

► *με τα επιφωνήματα παρακίνησης - προσταγής:* άιντε!, άμε!, αλτ!, μαρς!
σουτ! αέρα!

..... προχώρα ακίνητος αμέσως
..... στην ευχή Εμπρός και τους φάγαμε

► *με τα επιφωνήματα επιδοκμασίας - επαίνου:* μπράβο!, Εύγε!

..... Έχεις πετύχει στον πατέρα σου, που προσπάθησε

4. *Να μετατρέψεις τις προτάσεις χαράς σε προτάσεις λύπης, με τα επιφωνήματα της παρένθεσης.*

(Κρίμα!, Αλίμονο!)

Ωραία! θα φάω!

Θαυμάσια! δεν έφυγαν!

5. *Να μετατρέψεις τις προτάσεις επιθυμίας σε προτάσεις ευχαιτικές με τα επιφωνήματα της παρένθεσης.*

(Μακάρι!, Είθε!)

Θα ήθελα να πάμε εκδρομή!

Θα ήθελα να έρθουν όλοι!

6. *Να μετατρέψεις τις προτάσεις κρίσης σε προτάσεις θαυμασμού, με τα επιφωνήματα της παρένθεσης.*

(Ποπο!, Μπα!)

Το δέντρο μεγάλωσε. πόσο

Ήρθες κιόλας; πότε κιόλας

Γ' Τεύχος 2ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να γράψεις τα παραθετικά των παρακάτω επιθέτων.

Θετικό	Συγκριτικό		Υπερθετικό			
			Σχετικό		Απόλυτο	
	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό	Περ/στικό	Μονολ/κό
φαρδύς						

2. Να γράψεις τα εθνικά ονόματα, καθώς και τα επίθετα που παράγονται απ' αυτά.

	Εθνικά ονόματα		αλλά
	(ο κάτοικος)	(η κάτοικος)	
Ρόδος κρασί
Καρπενήσι φορεσιά
Μάνη έθιμο

3. Να γράψεις τα θηλυκά των παρακάτω ουσιαστικών.

γέροντας - γείτονας -
 άρχοντας - φούρναρης -

4. Να γράψεις σε πλάγιο λόγο τους παρακάτω διαλόγους.

Ευθύς λόγος **Πλάγιος λόγος**

(ο διάλογος δύο συμμαθητών)

- Θα πας εκδρομή, Κώστα, με το σχολείο;
- Δε θέλω να πάω, Αλέκο, γιατί έχω ξαναπάει στους Δελφούς.

(όπως μετέφερε το διάλογο κάποιος που τους άκουσε)

.....

5. *Να γράψεις αντίθετες λέξεις*

- ✓ με το αχώριστο μόριο **ξε-**
θάβω - στρώνω -
- ✓ με το αχώριστο μόριο **α-**
γνωστός - νόστιμος -
- ✓ με το αχώριστο μόριο **α(ν)-**
έντιμος - εφαρμοστός -
- ✓ με το αχώριστο μόριο **δυσ-**
εύκαμπτος - ευοίωνος -

6. *Να βάλεις εισαγωγικά, διπλή τελεία, κόμμα και τελεία όπου πρέπει.*

Η γιαγιά είπε Αν θέλουν να έρθουν να πάρουν τηλέφωνο
Μην τρέχετε στους διαδρόμους φώναξε η δασκάλα

7. *Να γράψεις τα σύνθετα που ταιριάζουν:*

σειρά αγώνων για την ανάδειξη της πρώτης ομάδας:

ο πρώτος εργάτης σπουδαίου έργου:

αυτός που πορεύεται πρώτος:

8. *Να γράψεις πώς λέγεται:*

Πώς λέγεται το κατάστημα;

αυτός που πλάθει γλυκά
αυτός που πουλάει βιβλία
αυτός που πουλάει ιχθύς (=ψάρια)
αυτός που πουλάει οπωρικά
αυτός που φτιάχνει(ποιεί) φάρμακα
αυτό που δέχεται άνθη
αυτός που παράγει οίνο

9. Να γράψεις τα υποκοριστικά, με τη βοήθεια των παραγωγικών καταλήξεων:

σε - ούλης	φτωχός	έξυπνος
σε - ούλα	βροχή	πέτρα
σε - ίτσα	ελιά	Ελένη
σε - ούλι	πονηρό	μικρό
σε - άκης	Γιώργος	Χρήστος
σε - άκος	δρόμος	κλέφτης
σε - όπουλο	βοσκός	βασιλιάς
σε - οπούλα	βοσκός	πρίγκιπας
σε - ούτσικος	τρελός	γλυκός
σε - άκι	κορμί	κουνέλι
σε - άριο	βιβλίο	πλοίο
σε - αράκος	εγωιστής	ψεύτης
σε - ίσκος	λόφος	αστέρι
σε - ουδάκι	χωριό	λαγός
σε - ύλλιο	δέντρο	άλσος

10. Να γράψεις μια συνώνυμη και μια αντίθετη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις:

	συνώνυμη	αντίθετη
φίλος
λύπη
ήττα
ομόνοια
σκλάβος
ελάττωση
ομαλός
άσχημος
ικανός

συνώνυμη

αντίθετη

ήσυχος
λογικός
γνωστός
γόνιμος
γεμάτος
απλώνω
γυρίζω
επισκευάζω
αδειάζω
τυλίγω
μπαίνω

11. Να γράψεις την αντίθετη επιφωνηματική πρόταση με το κατάλληλο επιφώνημα.

Μπράβο! πέτυχες στις εξετάσεις!
Αλίμονο! Κάηκε το σπίτι.
Ποπό! μια αυτοκινητάρα!
Ποτέ να μην τον ξαναδώ!
Εμπρός! προχώρα!

12. Να αντιστοιχίσεις τα ζώα με τα εκτροφεία τους:

βόδι	•	•	ιχθυοτροφείο
πτηνό	•	•	κονικλοτροφείο
ιχθύς	•	•	ορνιθοτροφείο
κουνέλι	•	•	βουστάσιο
όρνιθα	•	•	πτηνοτροφείο
χοίρος	•	•	ιπποφορβείο
άλογο	•	•	χοιροτροφείο

1. Του κόσμου τα παιδιά

Μελέτη συντακτικού και γραμματικού φαινομένου

1. Ευθύς και πλάγιος λόγος

Ευθύς λόγος

(όπως τα γράφει στο ημερολόγιο)

...

Τρίτη 14 Αυγούστου 2007

Στο χωριό μου γίνεται πανηγύρι το δεκαπενταύγουστο. Θα πάμε οικογενειακώς αύριο.

Τετάρτη 15 Αυγούστου 2007

Πήγα μαζί με τους γονείς μου και τα ξαδέρφια μου στο χωριό. Η διαδρομή ήταν υπέροχη.

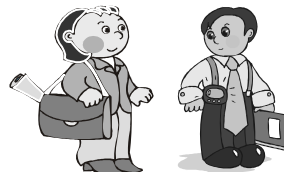
Το βράδυ ξεφαντώσαμε με χορούς και τραγούδια.

...

«Από το ημερολόγιο του Γιάννη»

Πλάγιος λόγος

(όπως τα μεταφέρει ένα τρίτο πρόσωπο, που διάβασε το ημερολόγιο)

Ο Γιάννης στο ημερολόγιό του την **Τρίτη 14 Αυγούστου 2007** γράφει ότι στο χωριό του γίνεται πανηγύρι το δεκαπενταύγουστο και συμπληρώνει ότι θα πάνε οικογενειακώς την επομένη.

Την **Τετάρτη 15 Αυγούστου 2007** γράφει ότι πήγε στο χωριό του μαζί με τους γονείς του και τα ξαδέρφια του και ότι πέρασαν υπέροχα στη διαδρομή.

Αναφέρει επίσης ότι στο πανηγύρι το βράδυ ξεφάντωσαν με χορούς και τραγούδια.

2. Ρήματα σε -αίνω, -εύω, -ώνω

Τα ρήματα σε **-αίνω** γράφονται με (-αι-).

Τα ρήματα σε **-εύω** γράφονται με (-ευ-).

Τα ρήματα σε **-ώνω** γράφονται με (-ω-).

πηγαίνω, αρρωσταίνω, μαθαίνω ... κ.ά.

Εξαιρούνται τα: μένω, δένω, πλένω

δουλεύω, πιστεύω, γυρεύω ... κ.ά.

Εξαιρούνται τα: κλέβω, (σέβομαι)

οργώνω, μπαλώνω, διπλώνω ... κ.ά.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να μεταφέρεις σε πλάγιο λόγο τα λόγια του παιδιού.

Είμαι μαθητής της τρίτης τάξης δημοτικού και η τάξη μου έχει είκοσι μαθητές. Το σχολείο μου βρίσκεται στο κέντρο της πόλης των Τρικάλων και το σπίτι μου είναι κοντά. Έτσι δε δυσκολεύομαι να πηγαиноέρχομαι μόνος μου. Με τους συμμαθητές μου συνεργάζομαι και δουλεύουμε όλοι μαζί αρμονικά σε ομαδικές εργασίες. Ο δάσκαλός μας είναι νέος και μας βοηθάει σε κάθε δύσκολη στιγμή. Μας έχει όλους σαν παιδιά του και στις φορές παίζει μαζί μας ποδόσφαιρο στις εκδρομές.

Θεοφάνης, Τρίκαλα

Ο Θεοφάνης γράφει

Συνεχίζει γράφοντας για το σχολείο του

Συμπληρώνει

Τελειώνει με το δάσκαλό του

2. Να συμπληρώσεις τα κενά στα ρήματα και να τα τονίσεις.

μεγαλ.....νω	πιστ.....ω	γυρ.....ω	κουμπ.....νω	μ.....νω
χορ.....ω	ανασ.....νω	καρφ.....νω	δουλ.....ω	καταλαβ.....νω
δ.....νω	λατρ.....ω	πληθ.....νω	κλ.....ω	μαλ.....νω
γιατρ.....ω	ψηλ.....νω	κουρ.....ω	ομορφ.....νω	ανεβ.....νω
τεντ.....νω	ιππ.....ω	πεταλ.....νω	πλ.....νω	αναστ.....νω

Μελέτη γραμματικού φαινομένου

1. Αρκτικόλεξα

Οι ονομασίες διάφορων υπηρεσιών, οργανισμών, ιδρυμάτων, εταιρειών ... κ.ά.

- όταν γράφονται ολόκληρες, γράφουμε με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα και τα υπόλοιπα με μικρά,
- όταν γράφονται με συντομία, γράφονται με κεφαλαία τα αρχικά γράμματά τους και τελεία μετά από κάθε αρχικό γράμμα.

A.E.I.	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
A.T.E.	Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας
Γ.Ε.Σ.	Γενικό Επιτελείο Στρατού
Γ.Ε.Α.	Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας
Γ.Ε.Ν.	Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
Γ.Σ.Ε.Ε.	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
Δ.Ε.Η.	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Δ.Ο.Ε.	Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδος
Δ.Ε.Θ.	Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Σ	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός
Ε.Κ.Α.Β.	Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας
ΕΛ.ΤΑ.	Ελληνικά Ταχυδρομεία
Ε.Μ.Π.	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Ε.Μ.Υ.	Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία
Ε.Ο.Φ.	Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων
Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Ρ.Τ.	Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
Ι.Κ.Α.	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Κ.Τ.Ε.Λ.	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Τ.Ε.	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
Ο.Γ.Α.	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
Ο.Σ.Ε.	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
Ο.Ε.Δ.Β.	Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Ο.Α.Μ.Ε.	Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τι σημαίνουν τα παρακάτω αρκτικόλεξα.

A.T.E.
Δ.Ε.Η.
Ε.Ε.Σ
Ε.Κ.Α.Β.
ΕΛ.ΤΑ.
Ε.Μ.Υ.
Ε.Ρ.Τ.
Ι.Κ.Α.
Ο.Η.Ε.
Ο.Τ.Ε.
Ο.Γ.Α.
ΥΠ.Ε.Π.Θ.

2. Να αντιστοιχίσεις τα αρκτικόλεξα με τις ονομασίες.

A.E.I.	•	•	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
Γ.Ε.Α.	•	•	Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδος
Γ.Σ.Ε.Ε.	•	•	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Δ.Ο.Ε.	•	•	Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας
Ε.Ε.	•	•	Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων
Ε.Μ.Π.	•	•	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ο.Φ.	•	•	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Ε.Ο.Κ.	•	•	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
Η.Π.Α.	•	•	Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
Κ.Τ.Ε.Α.	•	•	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ο.Ε.Δ.Β.	•	•	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ο.Α.Ε.Δ.	•	•	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων
Ο.Λ.Μ.Ε.	•	•	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	•	•	Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης

3. Η πτήση των γερανών

Μελέτη γραμματικών φαινομένων

1. Τα αριθμητικά

Αριθμητικά λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν ορισμένη αριθμητική ποσότητα ή εκφράζουν αριθμητικές έννοιες ή σχέσεις.

Τα αριθμητικά χωρίζονται σε επίθετα και ουσιαστικά.

Η Ιφιγένεια έχει **δύο** ποδήλατα.
Ο Περικλής κάθεται στο **πρώτο** θρανίο.
Το παράθυρο έχει **διπλό** τζάμι.
Το δέντρο είναι **τριπλάσιο** από το θάμνο.

Αγόρασα **καμιά δεκαριά** στυλό.
Στη θήκη ήταν μια **δωδεκάδα** αυγά.

αριθμητικά επίθετα

(δύο)	απόλυτο αριθμητικό
(πρώτος)	τακτικό αριθμητικό
(διπλό)	πολλαπλασιαστικό αριθμητικό
(τριπλάσιο)	αναλογικό αριθμητικό

αριθμητικά ουσιαστικά

2. Απόλυτα και τακτικά αριθμητικά

α. Απόλυτα αριθμητικά.

Τα απόλυτα αριθμητικά φανερώνουν ορισμένο πλήθος από πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

μια γυναίκα τρεις αθλητές δεκαπέντε πρόβατα

- ✓ Το αριθμητικό **μια - μία** έχει δύο τύπους (μονοσύλλαβο-δισύλλαβο).
- ✓ Το αριθμητικό **δυο - δύο** έχει δύο τύπους (μονοσύλλαβο-δισύλλαβο).
- ✓ Τα απόλυτα αριθμητικά **ένα, τρία και τέσσερα** έχουν **τρία γένη**:

Αρσενικό

ένας
τρεις
τέσσερις

Θηλυκό

μια - μία
τρεις
τέσσερις

Ουδέτερο

ένα
τρία
τέσσερα

πληθυντικός αριθμός

ένας αθλητής *μία* αθλήτρια *ένα* παιδί

πληθυντικός αριθμός

τρεις αθλητές *τρεις* αθλήτριες *τρία* παιδιά
τέσσερις αθλητές *τέσσερις* αθλήτριες *τέσσερα* παιδιά

* Το ίδιο ισχύει και για το **13, 14, 21, 23, 24, 31, 33, 34, 41, 43, 44** ...κ.ο.κ.

κλίση

ένας, μια-μία, ένα

(Κλίνεται μόνο στον ενικό αριθμό.)

Ενικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Ονομ.	ο	ένας	η	μια-μία	το	ένα
Γεν.	του	ενός	της	μιας	του	ενός
Αιτ.	τον	ένα(ν)	τη	μια-μία	το	ένα
Κλητ.	-	-	-	-	-	-

τρεις, τρεις, τρία

(Κλίνεται μόνο στον πληθυντικό αριθμό.)

Πληθυντικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Ονομ.	οι	τρεις	οι	τρεις	τα	τρία
Γεν.	των	τριών	των	τριών	των	τριών
Αιτ.	τους	τρεις	τις	τρεις	τα	τρία
Κλητ.	-	-	-	-	-	-

τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα

(Κλίνεται μόνο στον πληθυντικό αριθμό.)

Πληθυντικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Ονομ.	οι	τέσσερις	οι	τέσσερις	τα	τέσσερα
Γεν.	των	τεσσάρων	των	τεσσάρων	των	τεσσάρων
Αιτ.	τους	τέσσερις	τις	τέσσερις	τα	τέσσερα
Κλητ.	-	-	-	-	-	-

- ✓ Τα απόλυτα αριθμητικά **δυο - δύο** και από **πέντε** ως **το εκατό** έχουν **ένα μόνο τύπο** για όλα τα γένη και για όλες τις πτώσεις
- ✓ Τα απόλυτα αριθμητικά **από το διακόσια** και **πάνω** έχουν **τρία γένη**, σχηματίζουν **μόνο πληθυντικό** και κλίνονται όπως τα επίθετα που έχουν ίδιες καταλήξεις.

Πληθυντικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Ονομ.	οι	διακόσιοι	οι	διακόσιες	τα	διακόσια
Γεν.	των	διακοσίων	των	διακοσίων	των	διακοσίων
Αιτ.	τους	διακόσιους	τις	διακόσιες	τα	διακόσια
Κλητ.	-	-	-	-	-	-

Στις Θερμοπύλες θυσιάστηκαν οι **τριακόσιοι** Σπαρτιάτες.
Οι **διακόσιες** αθλήτριες **τερμάτισαν**.
Στη διαδήλωση πήραν μέρος **χίλια** παιδιά.

- ✓ - Τα απόλυτα αριθμητικά **από το 13 ως το 19** γράφονται με μια λέξη:
δεκατρία, δεκατέσσερα, δεκαπέντε, δεκαέξι, δεκαεπτά, δεκαοχτώ, δεκαεννιά.
- **Από το 21 και πέρα** γράφονται με **χωριστές λέξεις**: *είκοσι ένα, τριάντα δύο ...*
- ✓ Το απόλυτο αριθμητικό **ένας** στην αιτιατική άλλες φορές διατηρεί το τελικό “ν” και άλλες όχι, όπως και τα άρθρα: *Είδα έναν άνθρωπο.*
Είδα ένα σκίουρο.
- ✓ Γράφονται με **2 νν** ⇒ το εννέα - εννιά (9)
⇒ το εννιακόσια (900)
⇒ τα παράγωγα του εννιακόσια.
- ✓ Γράφονται με **1 ν** ⇒ το ένατος (9^{05}) (τακτικό αριθμητικό)
⇒ το ενενήντα (90)

β. Τακτικά αριθμητικά.

Τα τακτικά αριθμητικά φανερώνουν τη θέση που παίρνει κάτι σε μια σειρά από όμοια πράγματα.

Τελείωσε πρώτος το διαγώνισμα *Ανέβηκα στον δέκατο ένατο όροφο.*

- ✓ Τα **τακτικά αριθμητικά** τελειώνουν σε –τος εκτός από το **δεύτερος, έβδομος, και όγδοος**.
- ✓ Τα **τακτικά αριθμητικά** διατηρούν τον τόνο τους αμετακίνητο (όπως και τα επίθετα).

Ο δάσκαλος της δεύτερης τάξης. *Πέτυχα στην έβδομη προσπάθεια.*

*** Εξαιρούνται οι ημέρες της εβδομάδας: **Δευτέρα, Τετάρτη** (έγιναν ουσιαστικά).

Πίνακας απόλυτων και τακτικών αριθμητικών

αριθμός	απόλυτα αριθμητικά	τακτικά αριθμητικά
1	ένας, μία-μια, ένα	πρώτος, -η, -ο
2	δύο-δυο	δεύτερος, -η, -ο
3	τρεις, τρία,	τρίτος, -η, -ο
4	τέσσερις, τέσσερα	τέταρτος, -η, -ο
5	πέντε	πέμπτος, -η, -ο
6	έξι	έκτος, -η, -ο
7	εφτά (επτά)	έβδομος, -η, -ο
8	οχτώ (οκτώ)	όγδοος, -η, -ο
9	εννέα-εννιά	ένατος, -η, -ο
10	δέκα	δέκατος, -η, -ο
11	έντεκα	ενδέκατος, -η, -ο
12	δώδεκα	δωδέκατος, -η, -ο
13	δεκατρία	δέκατος τρίτος, -η, -ο
14	δεκατέσσερα	δέκατος τέταρτος, -η, -ο
15	δεκαπέντε	δέκατος πέμπτος, -η, -ο
16	δεκαέξι (δεκάξι)	δέκατος έκτος, -η, -ο
17	δεκαεφτά	δέκατος έβδομος, -η, -ο
18	δεκαοχτώ	δέκατος όγδοος, -η, -ο
19	δεκαεννιά	δέκατος ένατος, -η, -ο
20	είκοσι	εικοστός, -ή, -ο
21	είκοσι ένας, (μία, ένα)	εικοστός πρώτος, -η, -ο
22	είκοσι δύο	εικοστός δεύτερος, -η, -ο
30	τριάντα	τριακοστός, -ή, -ό
40	σαράντα	τεσσαρακοστός, -ή, -ό
50	πενήντα	πεντηκοστός, -ή, -ό
60	εξήντα	εξηκοστός, -ή, -ό
70	εβδομήντα	εβδομηκοστός, -ή, -ό
80	ογδόντα	ογδοηκοστός, -ή, -ό
90	ενενήντα	ενενηκοστός, -ή, -ό
100	εκατό	εκατοστός, -ή, -ό
101	εκατόν ένας, (μία, ένα)	εκατοστός πρώτος, -η, -ο
102	εκατόν δύο	εκατοστός δεύτερος, -η, -ο
200	διακόσιοι, -ες, -α	διακοσιοστός, -ή, -ό
300	τριακόσιοι, -ες, -α	τριακοσιοστός, -ή, -ό
400	τετρακόσιοι, -ες, -α	τετρακοσιοστός, -ή, -ό
500	πεντακόσιοι, -ες, -α	πεντακοσιοστός, -ή, -ό
600	εξακόσιοι, -ες, -α	εξακοσιοστός, -ή, -ό
700	εφτακόσιοι, -ες, -α	εφτακοσιοστός, -ή, -ό
800	οχτακόσιοι, -ες, -α	οχτακοσιοστός, -ή, -ό
900	εννιακόσιοι, -ες, -α	εννιακοσιοστός, -ή, -ό
1.000	χίλιοι, -ες, -α	χιλιοστός, -ή, -ό
2.000	δύο χιλιάδες	δισχιλιοστός, -ή, -ό
3.000	τρεις χιλιάδες	τρισχιλιοστός, -ή, -ό
4.000	τέσσερις χιλιάδες	τετρακισχιλιοστός, -ή, -ό
10.000	δέκα χιλιάδες	δεκακισχιλιοστός, -ή, -ό
100.000	εκατό χιλιάδες	εκατοντακισχιλιοστός, -ή, -ό
1.000.000	ένα εκατομμύριο	εκατομμυριοστός, -ή, -ό

Θυμάμαι

• Τα απόλυτα αριθμητικά από το δεκατρία ως το δεκαεννιά γράφονται με μια λέξη.

• Τα απόλυτα αριθμητικά από το είκοσι ένας (μία, ένα) και πάνω γράφονται με χωριστές λέξεις.

• Τα τακτικά αριθμητικά από το δέκατος τρίτος και πάνω γράφονται με χωριστές λέξεις.

εξαιρούνται βέβαια τα:
 εικοστός, τριακοστός
 εκατοστός,
 διακοσιοστός....
 χιλιοστός....
 εκατομμυριοστός....

• Το εννέα (εννιά), το εννιακόσια και το εννιακοσιοστός, -ή, -ό γράφονται με 2νν.

• Το ενενήντα, το ένατος, -η, -ο και το ενενηκοστός, -ή, -ό γράφονται με 1ν.

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να γράψεις τα απόλυτα αριθμητικά της παρένθεσης στην κατάλληλη πτώση.

- (3) κυνηγοί, που είχαν μαζί τους (4) σκυλιά, κυνήγησαν σε (3) διαφορετικές τοποθεσίες. Τελικά, όμως, αποφάσισαν να μην σκοτώσουν κανένα πουλί. Έπρεπε, όμως, να δικαιολογηθούν στους φίλους τους. Έτσι, συμφώνησαν να πουν (3) διαφορετικά ψέματα:
Ο (1) κυνηγός είπε πως πήρε (3) μεκιάτσες, ο άλλος κυνηγός είπε πως πήρε (1) πέρδικα και (4) τσίχλες και ο άλλος κυνηγός είπε πως πήρε (1) φασιανό.
- Οι εκπρόσωποι των (4) εργοστασίων απάντησαν στα (4) αιτήματα των εργαζομένων και υποσχέθηκαν να συζητήσουν τα υπόλοιπα θέματα στις επόμενες (4) ημέρες.
- Οι (3) διευθυντές των σχολείων της πόλης ευχαρίστησαν τον κ. Α.Β. για την προσφορά των (3.000) ευρώ. Ο (1) μάλιστα μίλησε τηλεφωνικά με τον υπουργό παιδείας.
- (618) στρατιώτες παρέμειναν για χρονικό διάστημα (328) ημερών στο στρατόπεδο, που βρίσκεται (800) με (900) μέτρα από τα σύνορα. Τη διατροφή των (213) στρατιωτών ανέλαβε το Αλεποχώρι, ένα χωριό με (1.009) κατοίκους.

Τους υπόλοιπους (405) στρατιώτες τούς
ανέλαβε το Αχλαδοχώρι, ένα χωριό με (1.596)
..... κατοίκους.

- Οι (212) εργαζόμενοι, ενός
εργοστασίου, που βρίσκεται (1.490)
..... με (1.450)
..... μέτρα από το σπίτι μας,
απήργησαν, μετά από (311)
ημέρες συνεχούς λειτουργίας.

2. Να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.

Πόσο χρονών είσαι;

Πόσο χρονών είναι τα αδέρφια σου; α)

β)

γ)

Πόσο χρονών είναι ο πατέρας σου;

Πόσο χρονών είναι η μητέρα σου;

Πόσο χρονών είναι η γιαγιά σου; α)

β)

Πόσο χρονών είναι ο παππούς σου; α)

β)

4. Να συμπληρώσεις τα παρακάτω.

Ο χρόνος έχει ημέρες.

Ο χρόνος έχει μήνες.

Ο χρόνος έχει εποχές.

Ο μήνας έχει ή ημέρες.

Η εβδομάδα έχει ημέρες.

Η ώρα έχει λεπτά.

Το λεπτό έχει δευτερόλεπτα.

Η ημέρα έχει ώρες.

Ο Ιανουάριος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Φεβρουάριος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ή ημέρες.

Ο Μάρτιος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Απρίλιος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Μάιος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Ιούνιος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Ιούλιος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Αύγουστος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Σεπτέμβριος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Οκτώβριος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Νοέμβριος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Ο Δεκέμβριος είναι ο μήνας του χρόνου κι έχει
ημέρες.

Μελέτη συντακτικού φαινομένου

1. Προτάσεις επιθυμίας

Προτάσεις επιθυμίας λέγονται οι προτάσεις με τις οποίες εκείνος που μιλάει εκφράζει: **επιθυμία, παράκληση, ευχή, προτροπή, προσταγή.**

(επιθυμία)	Ας καλύτερέψει ο καιρός.
(παράκληση)	Φέρε μου, το παλτό.
(ευχή)	Μακάρι, να έρθουν όλοι.
(προτροπή)	Πάρε όποιο θέλεις.
(προσταγή)	Σταμάτα, αμέσως!

* Οι προτάσεις επιθυμίας εκφέρονται με έγκλιση **υποτακτική ή προστακτική.**

Οι προτάσεις επιθυμίας, **άλλες φορές διατυπώνονται ευγενικά κι άλλες όχι.** Έτσι, όταν θέλουμε να εκφράσουμε μια επιθυμία, μια παράκληση, μια ευχή, μια προτροπή ή μια προσταγή, ευγενικά, χρησιμοποιούμε και τις παρακάτω εκφράσεις:

Σε παρακαλώ ...	Ορίστε	Έχετε την καλοσύνη να ...
Επιθυμώ να ...		
Ευχαρίστως ...	Μπορώ να ...	Μου κάνεις τη χάρη να ...
Μακάρι να ..		
Πόσο θα ήθελα ...	Εύχομαι να ...	Θα ήθελα να ... κ. ά.

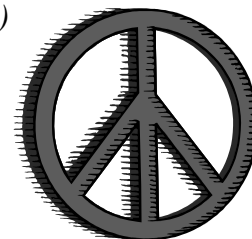
Θα ήθελα να έχω ένα τσάι. (επιθυμία)
Θέλω ένα τσάι! (επιθυμία)

Έχεις την καλοσύνη να μου δώσεις το πινέλο; (παράκληση)
Μου δίνεις το πινέλο; (παράκληση)

Μακάρι να έχω δίκιο! (ευχή)
Ας έχω δίκιο! (ευχή)

Μπορείς να πάρεις όποιο θέλεις. (προτροπή)
Πάρε όποιο θέλεις. (προτροπή)

Μου κάνεις τη χάρη να φύγεις από δω! (προσταγή)
Φύγε από δω! (προσταγή)

Εργασίες για περισσότερη άσκηση

1. Να ξαναγράψεις την πρόταση, χρησιμοποιώντας εκφράσεις ευγένειας.

Θέλω ένα ποτήρι λεμονάδα.

.....
.....
.....

2. Να ξαναγράψεις τις προτάσεις με κατάλληλες εκφράσεις ευγένειας.

(θα ήθελες, έχεις την καλοσύνη, σε παρακαλώ, να μου κάνεις τη χάρη, πόσο θα ήθελα, ευχαρίστως, παρακαλώ, μπορείς να, εύχομαι να, μακάρι, επιθυμώ πάρα πολύ, ορίστε)

- Πάρε το βιβλίο.
Σκίσε το ύφασμα.
Μου δίνεις τη φούστα;
Θέλω ένα ποτήρι νερό.
Να σου φέρω.
Να τηλεφωνήσω;
Δώσε μου μια καρέκλα.
Να πετύχεις το στόχο σου.
Να πάμε εκδρομή.
Πάρτε μια σοκολάτα.
Να σε ξαναδώ.

3. Να αντιστοιχίσεις αυτά που ταιριάζουν.

- Να σταματήσεις αμέσως. ●
Είσαι ελεύθερος να αποφασίσεις. ●
Μακάρι να τον έβλεπα. ●
Σε παρακαλώ να φύγεις. ●
Σου εύχομαι να πετύχεις. ●
Να φύγεις αμέσως. ●
Μπορείς να πάρεις ό,τι θέλεις. ●
Μακάρι να σε ξαναδώ. ●
Έχεις την καλοσύνη να μου το δώσεις. ●

- Επιθυμία
- Προσταγή
- Ευχή
- Παράκληση
- Προτροπή

4. Να γράψεις τις λέξεις εκεί που ταιριάζουν που ταιριάζουν και να συμπληρώσεις και άλλες δικές σου σε κάθε περίπτωση.

(ευτυχία, δυστυχία, χαρά, πόνος, ασφάλεια, ανασφάλεια, δημιουργία, καταστροφή, ευημερία φτώχεια, γαλήνη, ταραχή, γέλιο, κλάμα, αγάπη, μίσος, πρόοδος, οπισθοδρόμηση, αισιοδοξία, απαισιοδοξία, συνεργασία, διαμάχες, γιορτές, τρόμος)

ειρήνη:

.....

.....

.....

.....

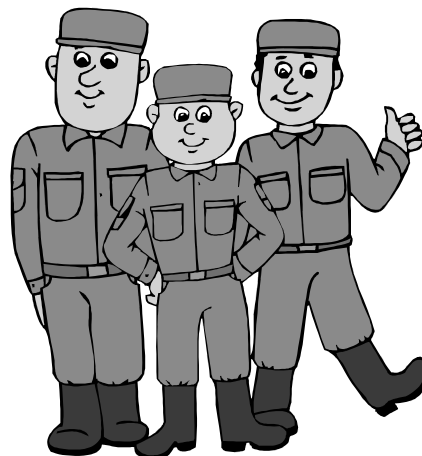
πόλεμος:

.....

.....

.....

.....

Γ' Τεύχος 3ο Επαναληπτικό Γλώσσας

Όνομα:

1. Να μεταφέρεις σε πλάγιο λόγο τα λόγια του παιδιού.

Μένω μαζί με τον παππού μου σε ένα ορεινό χωριό της Καρδίτσας. Οι γονείς μου είναι μετανάστες στη Γερμανία, όπου εργάζονται σε ένα εργοστάσιο. Έρχονται κάθε καλοκαίρι και τότε η χαρά μου είναι μεγάλη.

Το χωριό μου είναι μικρό και έχει 20 κατοίκους. Όλοι τους είναι γεροντάκια και αναγκαστικά περνάω το χρόνο μου μαζί τους.

Είμαι μαθητής της Γ' τάξης Δημοτικού. Το σχολείο μου είναι σε μια κωμόπολη είκοσι χιλιόμετρα μακριά από το χωριό μου.

Καθημερινά αναγκάζομαι να πηγαиноέρχομαι με το λεωφορείο της γραμμής, για να παρακολουθώ τα μαθήματα.

Κάθε μέρα ξυπνώ από τα χαράματα, γιατί το λεωφορείο έρχεται στις εφτά το πρωί. Πολλές φορές συνεχίζω τον ύπνο μου μέσα στο λεωφορείο.

Βασιλάκης

Ο Βασιλάκης γράφει

.....

.....

Συνεχίζει, γράφοντας για το χωριό του

.....

.....

Συμπληρώνει ότι είναι μαθητής

.....

Καθημερινά αναγκάζεται.....

.....

Τελειώνει, γράφοντας

.....

2. Να γράψεις τι σημαίνουν τα παρακάτω αρκτικόλεξα.

Δ.Ε.Η.

Ε.Μ.Υ.

Ι.Κ.Α.

Ο.Τ.Ε.

Ο.Γ.Α.

3. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα απόλυτα αριθμητικά της παρένθεσης.

- ▶ (1) αθλητής έτρεχε το γύρο του σταδίου, όταν ακούστηκε η φωνή (1) θεατή από τις κερκίδες. Όλοι τότε γύρισαν και είδαν (1) άνδρα να μιλάει στο κινητό του τηλέφωνο.
- ▶ (1) τσιγγάνα μου είπε την τύχη μου. (1) άλλης γυναίκας όμως της είπε ψέματα.
- ▶ (1) ελάφι έκανε μεγάλα πηδήματα. Τα πηδήματα όμως (1) άλλου ελαφιού ήταν μεγαλύτερα.
- ▶ (3) άντρες και (3) γυναίκες περπατούν στην αυλή και συζητούν. Οι απόψεις των (3) αντρών και των (3) γυναικών ήταν διαφορετικές και δε συμφωνούσαν σε τίποτα.
- ▶ (3) δέντρα μαράθηκαν στον ελαιώνα κατά τη διάρκεια της παγωνιάς των (3) τελευταίων ημερών.
- ▶ (4) ποιητές και (4) ποιήτριες διαγωνίστηκαν φέτος.
Τα ποιήματα των (4) ποιητών και των (4) ποιητριών ήταν αξιόλογα.

4. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τα απόλυτα αριθμητικά της παρένθεσης.

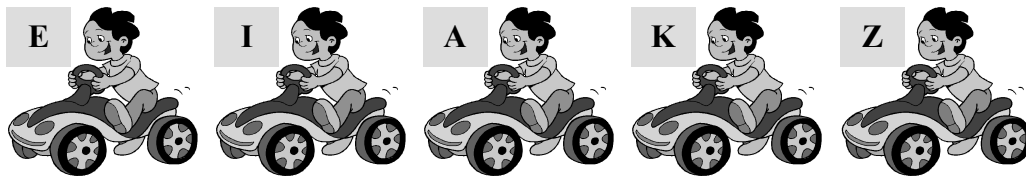
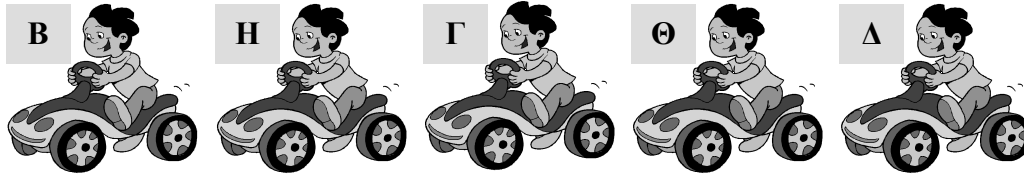
Στον αγώνα δρόμου των (19) χιλιομέτρων πήραν μέρος (95) αθλητές και (76) αθλήτριες.
Στο τέλος τερμάτισαν (82) αθλητές και (61) αθλήτριες.
Οι (13) αθλητές και οι (15) αθλήτριες αποχώρησαν στα μισά της διαδρομής.

5. Να ξαναγράψεις τις προτάσεις με τις κατάλληλες εκφράσεις ευγένειας.

(έχεις την καλοσύνη, πόσο θα ήθελα, μακάρι, μπορείς, μου κάνεις τη χάρη)

Θέλω ένα παιχνίδι!	(.....)
Μου φέρνεις το βιβλίο;	(.....)
Ας πάμε εκδρομή!	(.....)
Πάρε ό,τι θέλεις.	(.....)
Φύγε, αμέσως!	(.....)

6. Να γράψεις, με τακτικό αριθμητικό, τη σειρά των παιδιών, έτσι όπως φαίνονται στο ποδηλατικό αγώνα.
 Το πρώτο γράμμα του ονόματος κάθε παιδιού αντιστοιχεί με το γράμμα που φαίνεται δίπλα.

- Ο **Α**ρης είναι (6^{ος})
 Η **Β**άσω είναι (.....)
 Ο **Γ**ιάννης είναι (.....)
 Η **Δ**ήμητρα είναι (.....)
 Η **Ε**φη είναι (.....)
 Ο **Ζ**ήνωνας είναι (.....)
 Ο **Η**λίας είναι (.....)
 Η **Θ**έκλα είναι (.....)
 Η **Ι**ωάννα είναι (.....)
 Ο **Κ**ώστας είναι (.....)